C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Neff_Ondrej_Ostrov_pokladu.PDB

PDB Name: Neff_Ondrej_Ostrov_pokladu
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 12.3.2003
Modification Date: 12.3.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Ondřej Neff:
Ostrov pokladů

Lidové noviny 2002

Díl 1: Nový kluk
Když jdu ulicemi pražské čtvrti Žižkov, nepoznávám to tu. Připadá mi neuvěřitelné, že jsem tady žil. Však taky to, na co vzpomínám, je za mořem čtyřiceti let.
V něm někde leží můj Ostrov pokladů. Chybí mi k němu mapa.

"Už jde!" zvolal strážný, který vyhlížel dírkou provrtanou do dveří příchod paní učitelky Ptáčkové. "Ale nejde..."
Třída šesté B byla umístěna na konci chodby v prvním patře pravého křídla někdejšího reálného gymnázia na Sladkovského náměstí. Chodba se v půli lomila a od ohybu ke dveřím do třídy to bylo nějakých dvacet metrů. Pokud strážný vyhlížel dírkou pozorně a vyhlásil poplach včas, žactvo se stačilo včas vrátit na svá místa v lavicích. Přestávka, tedy čas vyhrazený pro svobodu, byla o pár vteřin delší.
Dnes hlídal kvalitní, mnohokrát osvědčený strážný, jeden z nejlepších.
Kdyby si ho někdo mohl bedlivěji prohlédnout, napadlo by ho, že strážný spatřil něco neobvyklého. Něco chtěl sdělit, bylo to bezpochyby důležité, mával rukama a zapomněl na zásadu - doběhnout k lavici včas. Místo aby běžel s ostatními, zůstal na místě, pár kroků od dveří. Nikdo ho však nevnímal.
Všichni spěchali na svoje místo ve školní lavici. Tak se stalo, že strážný, byl to Deml, ještě stál nedaleko stupínku, když paní učitelka Ptáčková vešla.
Jindy by ho Ptáčková na stupínek zahnala a proprala ho ze znalostí, dejme tomu, přírodního bohatství Uruguaye. Tentokrát jen mávla velitelsky rukou vykázala ho na místo. Nepřišla totiž sama, a právě to věděl Deml dřív než ostatní, a to se pokusil sdělit ostatním. Po boku jí stál kluk. Byl pomenší, trochu při těle, i když zdaleka ne tak jako Syrový. Vlasy neurčitě slámové barvy měl učesané na pěšinku. Na sobě měl hubertus, zelený kabát z filcové tkaniny.
Většina kluků ze třídy by raději zemřela, bez hubertusu. V ruce držel bleděmodrý baret. Přesně baret, nikoli rádiovku, kulicha nebo kšiltovku.
Rádiovka se stopkou neboli anténou, na okrajích vyrolovaná, byla pokládána za hlavokryt poněkud křupanský, a naopak - kšiltovka s prošívaným stínítkem tvaru kastrolovitého, obtížená množstvím sportovních odznaků zdobila hlavu mladého muže, která si ji dovedl uhájit. Každému jinému by ji servali a pošlapali - ne proto, že by proti čepici jako takové něco měli, ale aby vyzkoušeli, jestli si ji ten, kdo ji nosí, zaslouží. Řadoví členové tlupy nosili kulicha s bambulí. Baret nikdo. Zpod hubertusu čouhaly nohavice kalhot s pukem. Ten kluk měl dlouhé vyžehlené kalhoty, ne manšestráky nebo tepláky! Pak nebylo divu, že měl vyleštěné boty.
Učitelka Ptáčková pokynula a třída usedla. Kluk přešlapoval po jejím boku. Bylo mu horko, rozpálená kamna stála v rohu místnosti nedaleko dveří a zjevně nevěděl, jestli si může rozepnout kabát.
"Tak se zklidníme," řekla Ptáčková, "zklidní se i Sekera a Petránková přestane žvanit s Jirkovou. Představuju vám nového spolužáka. Jmenuje se Salač," zvedla trochu hlas.
"Salač...je sráč..." sykl někdo zezadu. Ptáčková dělala, že to neslyšela.
"Josef Salač. A tohle, Salači, je šestá bé. Se všemi se seznámíš o přestávce."
"Ano," řekl Salač chabě.
Učitelka Ptáčková zvedla obočí.
"Salač je tu nový. Úplně nový. Tady u nás na Žižkově, dokonce v Praze.
Od malička žil s rodiči v Sofii. Pracovali tam na velvyslanectví. Víte, co je to velvyslanectví? Janda, víš co je to velvyslanectví?"
"Je to v cizině," řekl Janda. Třída pochvalně zamručela. Janda je chytrá hlava. Dovede nakreslit Hurvínka a ví, co je to velvyslanectví.
"Správně, Jando. Velvyslanectví je v cizině."
Tlustá Fikáčková však zvedla ruku. Ptáčková pokynem vybídla premiantku třídy.
"Já ale myslím, že velvyslanectví není v cizině. V Praze jezdí auta a mají kulatou značku CD. To znamená, že jsou to auta

z velvyslanectví."
Její slova vyvolala nevlídnou odezvu. Fikáčková, jakožto premiantka, byla úplně blbá, kdežto Jandu měl každý rád.
"Ticho!" třískla Ptáčková pravítkem o katedru. "Jindy si řekneme, jak to je s velvyslanectvím. Podstatné je, že váš nový spolužák chodil do zvláštní školy při velvyslanectví se slušnými hochy a děvčaty. Není zvyklý na... vaše hrubé způsoby. Proto vám nakazuji, abyste se k němu chovali slušně, a kdo mu bude ubližovat, toho exemplárně, opakuji - exemplárně potrestám."
Nový žák byl už rudý v tváři. Učitelka si toho všimla.
"Běž, svlékni si kabát a běž se posadit místo Martínka vedle Říhy. Martínek si sedne do šesté lavice."
Odebrala se ke katedře, aby zapsala všechny náležitosti do třídní knihy.
Salač si svlékl kabát. To už nikoho nepřekvapilo, že má na sobě svetr angorák, jaký nosí jenom holky. Věšáky byly přeplněné a tak se stalo, že shodil bundu právě Demlovi. Nejen shodil, přetrhl mu poutko! Deml si toho všiml a když Salač usedal, naklonil se kupředu - seděl o lavici dál, za Říhou, a ostře mu sykl do ucha:
"To si vodsereš, Žide!"

Díl 2: Kdo je to Žid
Příchod nového žáka je pro školní třídu vždycky velká událost. Zvlášť když ten kluk je tak trochu bílá vrána.

Večer toho dne, kdy nový kluk Salač přišel poprvé do třídy, seděl Martin Sekera v obýváku vedle své sestry, pětileté Andulky, u jídelního stolu pokrytého voskovaným ubrusem. Jejich otec právě připevňoval před obrazovku televizoru značky Leningrad velké zvětšovací sklo. Občas se zaklonil, aby s odstupem posoudil výsledek svého úsilí. Čekal, že maminka vyjde z kuchyně a bude vylepšení obdivovat. Neměla se k tomu. Naopak, zdálo se, že umývá nádobí o něco déle a o něco hlučněji než obvykle. Nesouhlasila s nákupem zvětšovacího skla před obrazovku televize, pokládala to za zbytečné vyhazování peněz. I to asi byl důvod, proč otec věnoval takovou péči adjustaci zvětšovacího skla - aby k výsledku přispěl důvtipem a pílí a vysloužil si aspoň náznak pochvaly.
"Tak co tomu říkáte, děti?" oslovil Martina a Andulku, když už práce nešla dál protahovat.
"Dobrý," řekl Martin.
"Blbý! Já nevidím!" křičela Andulka.
"Jak to, že nevidíš? Vždyť to zvětšovací sklo..."
"Nevidím, protože stojíš před televízkou!"
"Ach tak," řekl otec a ustoupil stranou.
"Hezký..." chválila Andulka.
Maminka vyšla z kuchyně, s utěrkou v ruce. Andulčina radost ji poněkud smířila s koupí - podle jejího názoru - drahou a zbytečnou. Nebyla si ostatně jistá ani samotnou koupí televizoru. Její muž Láďa získal v Tesle Hloubětín, kde pracoval jako provozář, poukaz na přednostní nákup. To bylo dobré. Jenže vyvolal tím velkou zášť jak ve fabrice, tak u lidí v domě. Kdo měl televizor, byl honorace. Není špatné být honorací.
Jenže je to i nebezpečné, může se to vymstít. Jak se v tom vyznat, uvažovala paní Sekerová. Přísně hleděla na maličkou obrazovku, nepřirozeně nafouklou za velkým obdélníkovým zvětšovacím sklem. Vzpomněla si na dementního dědečka z Jindřichova Hradce, který měl deset dioptrií a za nimi vodnaté, nevnímající oči. Ten krám má taky deset dioptrií, usuzovala.
"Říha říkal," ozval se Martin, "že jejich táta koupí televizi, až se bude prodávat televize s velkou obrazovkou. Říkal, že malý obrazovky jsou blbý."
Otec to vzal - celkem oprávněně - jako osobní útok.
"Říha, Říha. Ten jeho táta dělá na ministerstvu, je to ten Říha?"
"Myslím, že jo."
"No jo, na ministerstvu. Ten si může dovolit..."
"Táto!" zarazila ho v půli věty maminka. Před dětmi se některé věci prostě neříkají.
"Máš pravdu, Mařenko. Máš pravdu."
"Co si může dovolit Říha?" naléhal Martin.
"Hele, koukej se na televizi a nech si ty svoje dotazy. Vidíš přece, slovácké lidové tance. Jen se dívej, jak pěkně tancujou..."
"Mě tancování nebaví."
"Mě tancování baví!" volala Andulka. "Já budu tancovačka, až vyrostu!"
"Tanečnice, a ne tancovačka, ty blbá," opravil ji bratr.
"Nebuď na Andulku sprostý!" křikla maminka.
"Když ona říká tancovačka, a ne tanečnice."
"Tak jí vysvětli, jaký je v tom rozdíl. No tak, řekni jí, co je tancovačka?
Jsi její starší bratr."
"Ať mi táta nejdřív vysvětlí, co si může dovolit pan Říha. Co si může dovolit, že si to my dovolit nemůžem?"
"Prokristapána," zvolal otec rozhořčeně, "copak já vím, co si může pan Říha dovolit nebo nemůže? To nemáš jinou otázku?"
"Mám, ale ty mi ji stejně neodpovíš."
"Proč bych neodpověděl? Já ti odpovím na každou otázku. Když se nebude týkat pana Říhy."
"Tak dobře. Kdo je to Žid?"
"Kde si tohleto zase vzal, prosím tě?" pravila maminka přísně. Přistoupila ke stolu a zprudka na něj položila utěrku.

"Počkej, Marie, počkej... hlavně klid. Jsme přece Češi, domluvíme se.
Kde jsi to vzal? Co tě to napadlo - Žid?"
"Já věděl, že mi to neřekneš," řekl Martin lhostejně.
To je ultimativní zbraň dítěte, lhostejnost. Jako želva zaleze do krunýře a jako se chobotnice ukryje v oblaku černého pigmentu, maska lhostejnosti je poslední útočiště - tam za ním jeho přirozený nepřítel, totiž rodič, nemůže.

Díl 3: Rozzuřená učitelka
Každá doba má okruh otázek, které se nesnadno zodpovídají. V jistém smyslu tabuizované otázky charakterizují dobu.

Martin Sekera by nedovedl přesně říci, proč mu tolik leží v hlavě otázka, co, nebo spíš - kdo je to Žid. Když ten nový kluk Salač přišel dnes ráno poprvé do třídy a Ptáčková ho představila, blbeček hned utrhnul Demlovi poutko od bundy. No a Deml mu řekl "to si vodsereš, Žide".
Martin to zaslechl, a taky si všiml, že to slyšela učitelka. Napřímila se, zrudla, a Martin měl chvilku pocit, že na Demla skočí.
To by byla zvláštnost. Jo, dřívávějc, když Martin chodil do školy v Bozánkách, tam byla jiná vojna! Klečelo se na stupínku, někdy tam vedle sebe klečelo třeba deset kluků. Pak taky pan řídící Matulka mlátil kluky pravítkem přes prsty. Natáhni ruce, no pořádně a neuhýbej, nebo dostaneš dvakrát, a plesk, pravítko třísklo o konečky prstů a třída se smála. Matulka taky dovedl výkrut. To vzal konečky vlasů, v místech, kde jsou vlasy nejvíc sestříhané, zatočil a zároveň potrestaného táhl vzhůru. Smích třídy nemírnil, nikoho neokřikoval - posměch patřil k trestu. Když byl v ráži, netahal za konečky vlasů, rval potrestanému ucho. S ním nebyly srandičky, s Matulkou. Nejhorší to bylo tenkrát, když ten kluk ze třetí třídy, byl o dva roky starší, svléknul kalhoty a vystrčil na učitelku holý zadek. Matulka mu napráskal rákoskou a nechal ho klečet na stupínku, říkalo se, až do večera - aby se po něm rodiče sháněli, až budou mít strach, a o to aby mu dali větší sekec. Martin se nedozvěděl, jak dlouho tam ten kluk klečel, musel odpoledne domů, aby nebyl sekec. Škola se vylidňovala, a s opozdilci se šel na odsouzeného podívat. Pozorovali ho pootevřenými dveřmi. Klečel, tvář měl opuchlou od pláče a když vrzli dveřmi, vztekle se po nich ohlédl. Byl z jiného světa, než oni. Odsouzenci na mučidle nemají vlídný vztah k čumilům, a stupínek se pro klečícího kluka stává nástrojem práva útrpného.
Tady v Praze je to měkčí. Na stupínku se neklečí a přes prsty se nebije.
Nikdo nikoho nebije, jenom Plessingerová zvaná Pleška. Ta, když je vzteklá, vyvleče kluka na chodbu a tam mu nafackuje. Pak ho zase hodí zpátky do třídy. Kdo jí co dokáže? Chytrá, tahle Pleška. A vzteklá je každou chvíli.
Jakmile Ptáčková zaslechla Demla, jak řekl Salačovi "Žide", Martinovi se zdálo, že je vzteklejší stokrát víc než Pleška ve své největší ráži.
Dokázala se ale ovládnout a pochodovala zpátky na stupínek a ke katedře.
Dupala při tom, že si toho museli všimnout všichni.
O přestávce se Martin ptal Demla a Jandy, jestli si toho taky všimli, jak Ptáčková zuřila.
"Ona je asi blbá," soudil Deml.
"Nějak jí to vzalo, to Žide," přemýšlel nahlas Janda.
"Vždyť říkám, že je blbá. To je přece úplně normální nadávka. Takhle přece nadávají všichni!"
"Třeba to Ptáčková nikdy neslyšela," navrhl Sekera.
"Ty jseš ale vůl, vole," pokáral ho Deml. "Neslyšela. Ona slyší všechno.
Jenom dělá, že neslyší."
"Proč myslíš?"
"Protože by musela být hluchá. Vždyť přece nadáváme všichni furt!"
"To je pravda. Tak proč jí tedy ze všech nadávek vadí nejvíc, když někdo řekne Žide?"
"Třeba je to nejsprostější," navrhl Janda.
"Sprostější než buzerant?"
"Můžem to vyzkoušet," řekl Deml. "Řekneme buzerant a Žid a budem koukat, co ji víc vytočí."
"Úplně blbej. Jsi úplně blbej," zavrtěl hlavou Sekera.
Nikdo jiný, možná ani Janda, by si nemohl dovolit takhle Demla urazit.
Deml se pral nejlíp ze třídy a zbil kluka často i jen za křivý pohled.
Jenže Sekera a Deml byli kamarádi, taky Janda byl jejich kamarád, a kamarádství se pozná mimo jiné i podle toho, že si kamarádi vzájemně nadávají a neperou se kvůli tomu.
Porada vedla k jedinému závěru: pokud někdo ve třídě ví, co je to Žid, může to být Fikáčková, protože má samé jedničky a ví i to, co normálně neví nikdo. Potíž spočívala v tom, že se nikdo s Fikáčkovou nemohl bavit. Snad jen Sekera. Konec konců, on chce nejvíc vědět, co to je, ať se tedy zeptá!
"Židi byli lidi, které zavírali Němci," řekla Fikáčková. Sekera měl dojem, že mu svítá v hlavě, ano, něco takového určitě slyšel.
"Jenže, když je zavírali ty německý svině, proč je to nadávka?"
"Židi není nadávka. Židi jsou lidi."
Sekera od ní odešel rozezlen.
"Je úplně blbá," sdělil svým přátelům čekajícím opodál. "Že prej to není nadávka. Jako kdyby neviděla Ptáčkovou, jak nám málem rozdupala stupínek!"

Díl 4: Pokažená provokace
Kde není slovní odpovědi, je třeba jít cestou experimentu.

Od příchodu Josefa Salače do 6. B uplynulo několik dnů. Nový kluk se rychle rozkoukal a ukázalo se, že to není tak velký vůl, jak - vždycky a každý - nový kluk bývá. Už druhý den přišel v normálních manšestrácích jako nosí každý, taky blankytný baret nechal doma a objevil se ve standardní čepici krátce zvané kulich, ohrnovací, se zmijovitým ornamentem. Nápadná zůstávala jeho mluva. Měl jinak narostlý zobák. Nikdy by neřekl "hele, vole, nebuď vůl, vole". Mluvil spisovně. Smáli se mu za to.
Nezdálo se však, že by mu to vadilo. Už druhý den se smáli míň než ten první, a třetí den míň než druhý. Učitelkám říkal "soudružko". S tímhle oslovením to bylo na zdejším ústavu složité. Ano, bylo to nařízeno, stejně jako nošení pionýrských šátků. Jenže některá učitelka na takovém oslovení netrvala vůbec, kdežto jiná, kupříkladu Pleška, občas ano, podle nálady.
Otevřená zůstala ta otázka se Židem. I ta ztrácela den ode dne na atraktivitě.
Zajímala Sekeru, snad proto, že právě on si všiml podivné reakce paní učitelky Ptáčkové, která zrudla a ztuhla, když Deml sekl po Salačovi nadávkou "ty Žide". Ani Jandu, ani Demla samotného nijak zvlášť nezajímala. Už proto ne, že na opětované pokusy provokovat Salač nereagoval, nerozčiloval se, tím méně že by se chtěl prát.
Kluci reagují na různé podněty, nu - různě. Ještě loni měla tahle parta, tehdy ještě pátá bé, ohromnou psinu s jistým Váňou, nepříliš vynalézavě přezdívaným Ušatec nebo Ucho. Byl to dobromyslný kluk rozumu poněkud mdlého, oblíbený proto, že propadal ze čtyř předmětů a dalo se čekat, že pátá třída zůstane jeho konečnou štací. Pral se rád, zuřivě a hlavně, pral se účinně, jak by ne, byl o dva roky starší. Nebylo snadné ho vyprovokovat pouhými slovy, moc je nevnímal a nedocházel mu jejich význam.
Zůstával pouze jediný způsob, jak ho rozběsnit. Stačilo před ním dostatečně nahlas vykřiknout:
"Červená modrá fiala, do knedlíků sedávala."
Nikdo nechápal, proč právě tato nesmyslná věta vyvolává v Ušounovi tak prudké reakce. Nejmenoval se ani Červený ani Fiala, ve školní jídelně neměl ke knedlíkům žádný mimořádný vztah, nikdy se nestalo, že by padl do hrnce knedlíků, ani do jakéhokoli jiného hrnce.
Jenže tak to s Ušounem fungovalo, na větičku o červené modré fiale do knedlíků usedající reagoval útokem tak zuřivým, že na útěk se dával i Deml. Ten se svým pracím mistrovstvím by jediný mohl Ušounův útok možná ustát, ale asi by se pak oba stali ilustrací starého čínského přísloví:
Když se perou dva tygři, jeden zůstane mrtev a druhý je těžce raněn.
Nakonec zbyl Sekera sám se svou zvědavostí. A usmyslel si, že vyprovokuje učitelku Ptáčkovou, když už se nedaří vyprovokovat Salače. Snad se dozví, jak to s Židy je, z rodičů se nic kloudného taky nepodařilo vypáčit.
Před příchodem učitelky Ptáčkové si vydobyl místo u pozorovatelny, tedy u dírky vyvrtané do dveří, odkud byl výhled chodbou až k jejímu ohbí. Zazvonil konec přestávky, Ptáčková vyšla zpoza rohu, Sekera vykřikl "už jde", avšak místo aby utíkal stejně jako ostatní do lavice, poběhl k tabuli, napsal křídou SALAČ JE ŽID. Teprve pak se rozběhl k lavici.
Nestačil to - Ptáčková vešla do třídy dřív, než se dostal do bezpečí.
Třída ztuhla. Ptáčková zbystřila pozornost: v tichu bylo cosi zlověstného.
Třída se vždycky ztiší, ale nikdy ne úplně. Tentokrát byla tichá jako krajina pod příkrovem čerstvě padlého sněhu.
Vtom se ozvalo zarachocení tabule.
Sekera nebyl sám, kdo zůstal mimo svoje místo. I Salač neběžel k lavici.
Zůstal vzadu, u kamen a nechal Ptáčkovou přejít mimo. A pak, v okamžiku, kdy se učitelka na Sekeru zpytavě zadívala, prudce stáhnul horní tabuli.
Spodní tabule s nápisem SALAČ JE ŽID vyjela tažena ocelovým lankem přes kladky vzhůru, a její spodní okraj, ten s nápisem, zůstal zakrytý.
Tabule ve všech učebnách starobylého ústavu na Sladkovského náměstí byly podivuhodné jak svými rozměry, tak důkladností s jakou byly zhotoveny.
Kdo je navrhl a konstruoval, předpokládal, že na jednu jedinou tabuli bude nutno napsat celou kapitolu Jiráskova Temna. Tabule se pohybovaly v kolejnicích, zapuštěných do masivních rámů z lakovaného dřeva.
Na spodku měl železné držáky. Stateční žáci na nich sportovali: zachytili se rukama horního okraje a nechávali se vytáhnout až skoro ke stropu - jejich druzi tahali neboli bejčili za druhou tabuli. Pak se najednou pustili a odvážlivec klesal rychlostí stále rostoucí ke stupínku. Nic podobného se dnes nedělo, jak si Ptáčková okamžitě všimla.
"Co tu vyvádíte?" zeptala se přísně.
"Myji tabuli," odpověděl Salač spisovně.
"Tak dobře," řekla učitelka. "Oba na místo!" Potom se odebrala ke katedře a bylo na ní vidět, že jí je cosi strašně, ale strašně moc podezřelé.

Díl 5: Sbírka divných známek
Ne slovem, ale činem získal si cizinec autoritu v opičí tlupě. Hrdinským činem u tabule získal Salač přístup k nekorunovanému králi třídy.

Každý má svůj strach, říká Rudyard Kipling. Jak by se dal charakterizovat strach členů školní tlupy?
Jistě, jak kterého z nich. Jo, tenkrát v Bozánkách se dal strach určit přesně, mimo pochybu. Byl to docela normální strach před tělesným trestem. Výprask pravítkem nebo rákoskou - a řídící Matulka dovedl přitlačit, až se rákoska někdy zlomila, to byla obvykle jen předehra před výpraskem doma. Ne snad, že by řídící Matulka telefonoval rodičům. V Bozánkách byl telefon v budově, kde sídlila pošta i národní výbor, kdež by se našel telefon v některé chalupě!
O to více tu fungoval telefon ústní, tamtamový. Jakmile kluk dostal ve škole výprask, děti to řekly doma a novina se

nesla od úst k ústům, přes plaňkové ploty, kolem obecní pumpy, táhla se podél zdi hřbitova a bezpečně našla adresáta, ať prostřednictvím té či oné komunikační větve - v jisté obecné rovině byl tento druh ústního telefonu podobný dnešnímu internetu.
Ničeho takového se tlupa shromážděná ve třídě žižkovské školy bát nemusela.
Ve městě ústní internet prostě nefunguje. Lidé si nesdělují novinky přes zídky dvorů uprostřed domovních bloků. Navíc, nebylo co sdělovat, protože ve škole na Sladkovském náměstí se pod vládou ředitelky Weissové tělesné tresty neprovozovaly. I když snad i mohly.
Na třídních schůzkách Sdružení rodičů a přátel školy, tak zvané SRPŠ, žactvem přezdívané "serepleše", rodičové nezřídka nabádali učitele:
"S tím naším klukem to po dobrým nejde. Když něco provede, nandejte mu, co se do něho vejde!"
Po takových slovech se na tváři pedagogově rozlil výraz zasněného blaženství, ale s výjimkou občasných výstřelků zuřivosti matikářky Plessingerové bit nebyl nikdo.
Žactvo bylo klasifikováno. Průběžně, zápisem do žákovské knížky a pak na vysvědčení. I to mohl být nátlakový prostředek, vedoucí ke kázni a pracovnímu úsilí.
Jenže - musel by tu být tlak ze strany rodičů.
Takový Deml! Jeho otec pracoval jako popelář, matka byla doma, bratr se učil pokrývačem. Pan Deml se těšil u kamarádů svého syna vážnosti. Vešel do bytu - Demlovi bydleli ve dvou místnostech se vchodem rovnou z chodby, voda a záchod byly na chodbě - usedl ke stolu v první místnosti sloužící jako kuchyň, obýván i jídelna, vedle spali otec a matka a oba bratři, a vysmrkal se. Nebylo to změkčilé smrkání do kapesníku! Pan Deml uměl smrkat jako jiný dovedl plivat. Ucpal palcem jednu nosní díru, smrkl, ucpal druhou a frkl - a vždycky se trefil do kbelíku s vodou. Paní Demlová k tomu nikdy nic nepodotkla. To prostě bylo normální chování.
To, že Deml vzal Salače po škole domů ten den, kdy vůl Sekera napsal na tabuli SALAČ JE ŽID znamenalo vyznamenání o jehož stupni neměl Salač ponětí. Deml bral domů - občas - jen svoje nejbližší přátele, Sekeru a Jandu. Ne snad, že by se styděl za to, jak rodina bydlí - Sekerův tatínek sice bydlel líp, ale taky nebyl žádná honorace, a Jandovi bydleli v pavlačovém domě taky bez vody a bez záchodu, co si vyčítat? Jenže otec Deml byl poněkud povahy nevlídné a z nových tváří byl, jak říkal, nervózní. Od syna to tedy byl dokonce i akt určité odvahy, že vzal nového spolužáka domů, byť v naději, že otec se dnes zdrží.
"Fotr je popelář," vysvětloval Deml spolužákovi. "Občas najde něco zajímavýho v popelnici. Včera domu přitáhl album známek!"
Salač se podivil slovu "fotr". Nikdy ho neslyšel. Po několika dnech pobytu v žižkovské škole se však naučil smysl slov odhadovat. Kdo se ptá, posměchu se dočká.
"Vyznáš se ve známkách?"
"No," řekl Salač opatrně, "ve filatelii nejsem zprávě nejlépe obeznámený."
"Co to kecáš vo filatelii? Já mluvím vo známkách!"
"Filatelie, to je slovo, kterým se označuje sbírání známek, kdežto filumenistika je sbírání nálepek na krabičkách zápalek."
"To mě poser!" zvolal Deml obdivně."Ty jseš fakt kofr."
Otec skutečně nebyl doma, ani bratr a na matčino huhlání nemusel Deml brát ohledy. Předvedl Salačovi otcův nález. Bylo to album nevelkého formátu a taky známek v něm nebylo moc.
"Podívej," ukazoval Deml. "Jsou nějaký divný. Mají na sobě stejný obrázky, ale jiný nápisy: tady je DAHOMEY a tady MARTINIQUE. Nebo tady COTE DęIVOIRE a tady HAUTE VOLTA. Já bych je chtěl vyměnit s Mejstříkem z áčka za známky s tankama, ale nechci, aby se mi smál, že jsem vůl!
To jsou německý známky, s hákenkrajcema..."
Známky z reichu a protektorátu se těšily mimořádnému zájmu - zejména bojové série, zobrazující jednotlivé složky německých sil v akci.
"Tohle jsou známky z francouzských kolonií v Africe," řekl Salač, listuje albem. "To dělají koloniální mocnosti často: vydají sérii s různými přetisky pro různé kolonie."
Deml nedůvěřivě pohlížel střídavě na album a na spolužáka.
"Ty mi vážně chceš nakecat, že tyhle známky... byly někdy v Africe?"

(6) Schyluje se k výprasku
Svět je něco vzdáleného. Nikdy nespatříme svět. Budeme o něm jenom číst, budeme o něm jenom snít. Někdy nepůjde ani to.
Byt, ve kterém oba žáci 6. B jedenáctiletky na Sladkovského náměstí v Praze na Žižkově seděli a prohlíželi si album s poštovními známkami afrických kolonií, se nacházel v domě ve Vlkově ulici, v prvním patře, s okny do dvora. Dům byl zašedlý až černý, stejné bylo schodiště. Litinová výlevka s kohoutkem byla vyvedena do tvaru inspirovaného jakousi obrovitou perlorodkou, asi takovou, jakou nalezl kapitán Nemo v románu Dvacet tisíc mil pod mořem. I výlevka byla začernalá, pouze mosazný kohoutek zlatistě zářil, vyleštěn mozolnatýma rukama hospodyň, které z něho čerpaly veškerou vodu pitnou i užitkovou. Jediné okno vedlo na dvůr. Do poloviny bylo snad zdobeno, snad chráněno krajkovou záclonkou. Kdyby chtěl Salač vstát od stolu a přejít k oknu, viděl by na dvůr s garážemi. Jejich rolety byly zarezlé.
Na ploché střeše garáží krytých záplatovaným dehtovým papírem se držely louže vody po posledním dešti.
Ze stránek alba svítila Afrika.
Demlovi se nejvíc líbily francouzské koloniální známky. Na jedné černošský voják obsluhoval vysílačku. Na druhé mířili dva příslušníci koloniální pěchoty do palmového háje. O pušku se opíral námořní pěšák, zatímco domorodci vykládali

jakési balíky z lodice přiražené k břehu. Na známce s frankaturou 1,50 plus 3 franků pózoval koloniální pěšák, zařazený, dle rázu krajiny za jeho zády se rozkládající, do oblasti Sahary.
Tyhle známky se líbily Demlovi a spekuloval, zda se mu je podaří vyměnit za známky s útočícími německými tanky a lodicemi. Byly dobré, ale ty německé byly mnohem lepší, protože se na nich bojovalo. Tihle vojáci v kraťasech jen stojí a očumují.
Salač našel zalíbení v belgických koloniálních známkách z Konga a Ruandy-
Urundi, byly krásně barevné, s kytičkami. Ale žádné se nevyrovnaly známkám z Angoly, se zvířátky. Výtvarník se nesnažil zachytit je v pohybu, uprostřed přirozeného prostředí. Stály vždy jaksi ve střehu, na jednobarevném, vždycky výrazném pozadí.
"Ty říkáš," ozval se Deml opatrně, "že jsou fakt z Afriky?"
"Ovšem že jsou z Afriky. Vždyť to tady máš napsané."
"Ty vole... Afrika..." řekl Deml.
Bezděčně se podíval k oknu. Tam viděl svůj obzor - šedou frontu zadních traktů žižkovských činžáků. Kdyby se podíval skrz ně, jako Bystrozraký, spatřil by další činžáky a pokud by ještě přitvrdil, dohlédl by až k Rajské zahradě a Riegrovým sadům.
"Hanzelka a Zikmund byli v Africe," poznamenal potom. "A taky doktor Emil Holub."
Oba viděli film Velké dobrodružství, Deml na něm byl na školním představení.
Salač ho viděl v Sofii na vyslanectví, při předvádění pro zaměstnance.
"Myslíš, že se tam mohli Hanzelka a Zikmund a Holub potkat?" ptal se Deml.
"Myslím že ne," odpověděl Salač. Překvapila ho prostoduchost spolužákovy otázky. Hanzelka a Zikmund žili v jiné době... a i kdyby se vypravili do Afriky naráz, nemohli by se potkat.
Stále ještě měl v sobě zážitek z vlaku, kdy se rodina stěhovala ze Sofie do Prahy. Hodiny splývaly, jako když se v hrnci vody rozpouští řádka kostek cukru. Nekonečné, únavné cestování - a přece nějak čarovné. Vlak občas zastavil - na nádraží i mimo něj, a pak se do mlhoviny neskutečna zařízla realita jako čepel. Najednou byly všude kolem hmatatelné objekty, konkrétní a hmotné. Chlapec slyšel úryvky hovorů v jazyce, kterému nerozuměl. Otec se s někým dohadoval a ukazoval mu listiny. Cestovali první třídou a otec musel několikrát odrážet nápor špinavých, velmi nevlídných lidí. Vzrušovaly ho i tyhle drobné incidenty, které mu připomínaly scény z filmu Velké dobrodružství o Emilovi Holubovi. Patřily k cestování, patřily k atributům rozlehlosti světa.
Deml nebyl nikdy dál než v Benešově, jak se mu přiznal. Ani Sofie není zas tak moc daleko... jako třeba Afrika. Rozdíl mezi jím a Demlem je v tom, že on si dovede dálku alespoň představit, kdežto jeho kamarádovi sám ten pojem vůbec nic neříká. Dálka je pro něho pojem bez obsahu. Je to zvuk, je to dohodnutý znak označující něco, co si lidé jen vymysleli pro zábavu.
Otevřely se dveře a vešel pan Deml, popelář. Na pozdrav hocha, kterého viděl poprvé, neodpověděl. Syn se ani nepokusil mu něco vysvětlovat. Zasmušile přistoupil ke stolu, na kterém leželo otevřené album známek afrických kolonií. Zprudka ho zavřel.
Malému návštěvníkovi se zazdálo, že místnost je najednou temnější, jako by se zmenšila okna.
Pan Deml vzal album do podpaží a beze slova vyšel, aniž za sebou zavřel dveře. Slyšeli jeho těžký, poněkud nepravidelný krok.
"To bude sekec," poznamenal synek.
"Proč?" ptal se jeho spolužák. Vždyť nic neprovedli, jenom se dívali na známky.
"Fotr je zase vožralej. To pak je sekec vždycky."

(7) Ředitelka vyšetřuje
Někdy člověk přijde do maléru, ani neví jak. Zvlášť snadno, je-li mu dvanáct.
Deml sekec nedostal, jak se obával poté, kdy se jeho otec znenadání vrátil domů a nalezl v kuchyni cizího kluka a album známek roztahané po stole. Salač se ho na to nazítří zeptal. Ulevilo se mu, když dostal zápornou odpověď. Přesto vycítil jakýsi chlad, nedůvěru nebo dokonce nechuť.
Nevěděl, jak se na to zeptat. Nic Demlovi neprovedl. Ani se k Demlům do bytu nevnutil - to jeho spolužák ho požádal, aby přišel. Proč si tedy vysloužil kyselé obličeje? Ještě se opatrně zeptal, jestli otec odnesl album napořád.
"Jasně," řekl Deml stručně. "Prochlastal ho."
Patrně se otec vrátil domů tak opilý, že ani nestačil syna zbít.
Den se protivně vlekl, začínal češtinou a po ní následovala ruština, po velké přestávce se přihrnula matikářka Plessingerová řečená Pleška a v prvních pěti minutách vybrala snad patnáct žákovských knížek. Třídě pak nasolí písemku a během doby, kdy budou žáci zaměstnáni výpočty, za jakou dobu tři kopáči vykopou osmdesátimetrový příkop metr široký a dva metry hluboký, když pět kopáčů vykope padesátimetrový výkop dva metry široký a půldruhého metru hluboký za tři sta hodin, zapíše úhledným učitelským písmem záznamy typu: Váš syn (vaše dcera) narušuje opakovanou nekázní průběh hodiny matematiky, to vše podepsáno rozevlátým, vysoce ornamentálním podpisem. Vyzvala i Salače, aby odevzdal žákovskou knížku. Měl ji zabalenou do jasně modrého balicího papíru, takže mohl po očku pozorovat, zda Pleška už svůj zápis udělala.
V místnosti bylo ticho. Jakmile někdo šeptl, Pleška varovně zvedla hlavu, trochu jako kobra. Někdo zaklepal na dveře. Byl to hošík ze třetí nebo čtvrté třídy a oznámil, že Salač má jít do ředitelny. Užasli všichni, učitelka i žáci.
"Do ředitelny," opakoval posel. "Má jít Salač."
"No tak, Salači, na co čekáš?" štěkla Pleška. "Běž do ředitelny!"
"Já to ale nemám dopočítané..." řekl Salač.

"Nebudu ti písemnou prověrku klasifikovat."
Po olověných nohách se blížil Salač k ředitelně. Tušil, co ho tam čeká, a tušení se naplnilo.
Vešel do místnosti, v níž seděla hospodářka školy, a pootevřenými dveřmi vedoucími do ředitelny spatřil svého otce.
Ředitelka Weissová, drobounká žena před penzí, oblečená do tmavošedého pracovního pláště tak sepraného až ošumělého, že by si ji někdo mohl snadno splést s uklízečkou, seděla za psacím stolem.
"Tak, Josefe," oslovila svého žáka. "Tvůj tatínek mě informoval o tvé stížnosti."
"Já si nestěžoval!" vyhrkl chlapec.
Bylo mu jasné, odkud vítr vane. Sám už nevěděl, co ho to popadlo - ve slabé chvilce, před několika dny, kdy se cítil ještě úplně cizí a opuštěný, sdělil otci, že mu kluci říkají Žide a že jeden dokonce napsal na tabuli SALAČ JE ŽID. Co to znamená? Proč mu tak říkají?
Otec se rozhněval, prohlásil, že to tak nenechá a svůj záměr, jak patrno, dnes splnil: napochodoval rovnou k ředitelce Weissové.
"No tak, Pepíku," řekl mu otec přísně, "všechno tady soudružce ředitelce řekni. Pěkně popravdě, jak to bylo."
"Já si ale opravdu nestěžoval!"
Otec pomalu rudl v tváři.
"Musíte pochopit, pane Salači, určitá specifika našeho prostředí," řekla ředitelka vlídně. "Na našem ústavu, bohužel to musím říci, se rozmohla takzvaná falešná solidarita. Naši kluci se mezi sebou často perou, Josef ne, pokud vím, ale nikdy nic jeden na druhého neřeknou. Prostě, jak se říká lidově, drží basu."
"Můj syn žádnou basu držet nebude. Pěkně to pověz - kdo ti říká Žide? A kdo to napsal na tabuli?"
"Mně nikdo Žide neříká," řekl chlapec.
"Ty jsi mi snad lhal?" houkl na něho otec.
"Pane Salači, takhle bychom se nikam nedostali. Věřte mi, mám v tomto ohledu velké zkušenosti."
"Doufám, že případ vyšetříte," řekl pan Salač stroze. Ředitelka neuhnula očima. Nebylo jí neznámo, že před ní stojí člověk z diplomatických kruhů.
Když si takový člověk přeje, aby se něco vyšetřilo, musí se to vyšetřit.
"Mám v té věci hodně zkušeností," řekla ředitelka, teď už bez náznaku úsměvu. "S velkou pravděpodobností za tím případem budou známé firmy."
Vstala a pan Salač také vstal. "Vrať se do třídy, Josefe. A řekni soudružce učitelce, ať mi sem pošle Sekeru."
Smutně se pousmála, když spatřila nachový ruměnec na chlapcově obličeji.
Ne, metoda známých firem neselhává.

(8) Ten práskač práskačská
Smečka rozlišuje mezi nepřáteli přirozenými a nahodilými. Některé respektuje, jiné likviduje: zrádce a skety.
Byla to smůla, nebo štěstí, že vyšetřování začalo během třetí vyučovací hodiny? Záleží na úhlu pohledu. Učitelka Plessingerová zavětřila průšvih z rodu průšvihů velkých hned, když rychlý posel přišel pro Salače se vzkazem, aby šel hned do ředitelny. Když se pak Salač vrátil, zelený, vyjevený, a vyzval k odchodu do ředitelny Sekeru, přestala zapisovat poznámky do žákovských knížek.To bylo dobré pro ty, kteří měli svoje knížky vespod vysokánského komínu. Bylo na ní vidět, jak je zvědavá a jak ráda by se Salače zeptala, co se přihodilo. Hned se to projevilo: snažila se zachytit šepoty ze zadních lavic a nekřičela svoje "tady bude ticho" a netřískala pravítkem o desku katedry.
"Co se stalo, Salač?" šeptal Říha, Salačův soused v lavici, ale Salač jen vrtěl hlavou.
Hodina skončila, služba vybrala archy s písemnou prověrkou (ta dneska dopadne, jestli ji Pleška bude klasifikovat!), a sotva učitelka vypochodovala ze třídy, všichni se kolem Salače sesypali.
"Jak to, že nic. Muselo se něco stát! Vajzovka se neplete do každé kraviny!" pršelo na Salače ze všech stran.
Sekera se vrátil do třídy až po začátku hodiny následující, hodiny dějepisu pana profesora Potůčka. Dějepisář, pomenší muž s nápadně kulatým červeným obličejem a odstálýma ušima, si vysloužil svým zjevem přezdívku Gorilka. Už musel něco vědět, dal to najevo několika záhadnými pohledy upřenými na Salače a na Demla. Samozřejmě nic neřekl a pustil se do obvykle nudného drmolivého výkladu.
Asi po deseti minutách Sekera zaklepal na dveře a vešel ještě dřív, než mu to učitel dovolil.
"Já jsem..." omlouval se.
"Vím. Sedni si," pokynul Gorilka.
Sekera šel na své místo. Po dvou krocích ukázal Salačovi pěst. Salač zamžikal. Sekera se podíval na Demla a ten přikývl.
Ano, Salač dostane nakládačku, souhlasil mlčky, aniž věděl, proč má být exekuce provedena.
Hodina skončila, Gorilka vyběhl a ještě než stačil zavřít za sebou dveře, Sekera vyskočil na lavici a vykřikl:
"Ten práskač práskačská všechno prásknul!"
Obvinění vážné, avšak poněkud neurčité.
"Prásknul, že jsme mu říkali Žide!"
"Já nic neprásknul!" křičel Salač nešťastně. "Já se jenom ptal, co to znamená. Řekl jsem tátovi, aby mi vysvětlil, co to je."
"To je práskačství!"
Byl to zvláštní pocit....Také Sekera nevěděl, co to je - pokládal to slovo za běžně užívanou nadávku a nikdy si nelámal hlavu s jejím pravým významem.
Také on se zeptal otce, co to slovo znamená, jenže otec se zachoval zcela standardně, a tudíž moudře. Řekl mu tenkrát "neptej se na to, čemu nerozumíš, nebo dostaneš pár facek" a bylo po záhadě. Zato Salačův fotr musí být magor. Místo aby řekl "neptej se na to, čemu nerozumíš", sebral se a šel žalovat do školy.

Salač za fotra nemůže, uvědomoval si Sekera. A přesto proti Salačovi štval.
Připadal si jako na návštěvě u tety Hermíny v Nuslích. Teta má doma vanu a sprchu, a to je blažený pocit, sedět v teplé vodě a pouštět si sprchu na hlavu! Teď se opájel pocitem moci nad úplně bezbranným klukem.
Věděl, že celá třída stojí za ním. Jistě k tomu byly aspoň dva důvody. Jednak je Salač pořád ještě nový, a každý nováček to má těžké - proces vstřebání do party trvá přinejmenším půl roku, někdy i déle, jednak třída ráda likviduje jednotlivce, zvlášť když je vyjevený, nedovede se prát a navíc ke všemu mluví spisovně.
"Přece se musím zeptat, když něco nevím..."
"Nikdy se na nic neptej!" ječel Sekera. "Neptej se na věci, kterým nerozumíš!" opakoval bezděčně otcova slova.
Možná, že si nikdy, až do smrti, neuvědomí, že dostal při této malicherně bezvýznamné příležitosti lekci, která přispěje k formování jeho charakteru. A že právě teď udílí lekci i jiným, nejen Salačovi.
Aby to byla lekce důkladná, skočil po něm.
Nedovedl se prát ani zdaleka tak jako Deml. Základní pravidlo ovšem znal: je třeba protivníka lapit do ohbí pravé paže a přetočit ho přes pravý bok.
Tak začínalo osm pranic z deseti, a zahájení zpravidla rozhodlo o výsledku: kdo se nechal chytit, prohrál. Proti Sekerovi neměl Salač šanci, Sekera ho měl v sevření dřív než stačil mrknout a vzápětí mu dopadla levá pěst na obličej.
"Tak dost!" zahřmělo od vchodu. Nikdo nehlídal... Nikdo nestál u dírky u dveří... Tak se stalo, že češtinář Matyáš mohl nečekaně vpadnout do třídy.

(9) Nakládačka
Salačův otec přišel žalovat do školy a nastalo vyšetřování. Jedno je jisté, Salač musí dostat nakládačku!
Salač byl poslední, kdo ve třídě věděl, že vešel češtinář Matyáš. Úder do obličeje ho bolel a pálil a také na krku cítil úpornou bolest. Hučelo mu v uších, takže neslyšel ani Matyáše, ani hluk vyvolaný úprkem diváků do školních lavic.
Sevření pominulo a Salač se mohl nadechnout.
S nádechem se mu vlila do žil síla a do hlavy hněv a jako beze smyslů se vrhl na soka, prsty vjel Sekerovi do obličeje.
Třída se začala smát, Salač se rval jako holka!
Útok netrval dlouho. Učitel Matyáš skočil vpřed, oba rváče roztrhl a držel je co nejdál.
I potom se Salač choval nenormálně.
Mnohokrát se stalo, že učitel nebo učitelka přišli nevhod, zrovna když rvačka byla v nejlepším. Stávalo se dokonce, že se vynořili za kruhovou hradbou zvědavců. Obvykle zvolali:
"A vida, copak to tu máme?"
Podle rituálních zvyklostí rvačka ustávala. Rváči - přičemž jednomu často tekla krev z nosu, vstali - a v tomtéž okamžiku se situace změnila.
Už to nebyl jeden sok proti druhému - oni dva byli teď spojenci proti společnému nepříteli.
"Niiiic..." zněla odpověď. Musela znít.
"Jak to - nic?" Učitel hrál roli vyslýchatele, nejraději ironického. "Říhovi teče z nosu krev. A ty mi říkáš, že... niiic?"
"Von uklouz a já mu pomáhal na nohy."
"Ty jsi uklouzl, Říha?"
"Ano, uklouzl!"
"A Deml ti pomáhal na nohy."
"Jo, já mu pomáhal."
"Tak to je zajímavé, Deml. Ty jsi učiněný samaritán. Minulý týden jsi pomáhal v tělocvičně, školník tě nachytal, jak pomáháš na záchodě žákovi ze 7. A, ten má po tvé pomoci modřinu na oku, a teď pomáháš Říhovi."
"Já už jsem takovej..."
Tak nějak probíhaly výslechy a byly zpravidla zakončeny zápisem do žákovské knížky a třídní knihy a pohrůžkou, že bude-li se případ opakovat, budou povoláni rodiče k domluvě. Což byla hrozba nad jiné účinná, protože takové předvolání automaticky znamenalo sekec, přinejmenším řemenem, v horším případě gumovou hadicí od plynu.
Tentokrát to bylo jinak. Salač nepatřil ke smečce a neznal její pravidla.
Samozřejmě že si uchoval dost soudnosti na to, aby si uvědomil, v jaké se ocitl situaci: drží ho za límec učitel češtiny. Otec byl u ředitelky školy. Nic horšího už se nemůže stát. Překročil jakousi hranici, za kterou už je všechno jedno. Pustil stavidla svému vzteku. Snažil se na Sekeru dosáhnout, a když se mu to nepovedlo, pokusil se ho kopnout. Tohle třída ještě neviděla.
Ještě před chvilkou rozrušená, rozjařená: učitel popadl za límec rváče, takže se bude věnovat jim. Nemá čas na to, aby sledoval, co se děje ve třídě.
Teď opravdu není chvíle na sezení s rukama za zády!
Ale to, co se dělo potom, se vymykalo zkušenosti. Kluk Salač se rval dál!
Učitel Matyáš pustil Sekeru a ten raději ustoupil o krok, o dva, aby ho přece jen Salač nezasáhl špičkou boty. A kluk Salač se pustil do učitele!
Netrvalo to samozřejmě dlouho. Ukázalo se, že učitel Matyáš, legrační pán s nakulmovanými šedivými vlasy, vždy oblečený do šedého obleku s vestou, samozřejmě vždy v kravatě, má dosti značnou sílu. Nadzvedl Salače a zaklepal jím.
"Tak dost!"
Kluk ochabl, spustil ruce podél těla a přestal kopat.
Ve třídě zmrzl vzduch.
Co se stane teď? Pleška by Salače vytáhla na chodbu a nafackovala by mu tam hubu. To by bylo dobré, aspoň by se

všechno odbylo raz dva.
Zchladila by si žáhu a pak by do žákajdy napsala jen to svoje "Váš syn tropil o přestávce výtržnost", nebo tak něco.
S Matyášem žádné zkušenosti tohoto typu nebyly. Nikdy nikomu nenafackoval na chodbě. A poznámka v žákovské knížce jím podepsaná, to už byla nějaká zvláštnost!
On ho snad prohodí oknem... Jenže učitel Matyáš ukázal prstem na volné místo v lavici a poručil:
"Upaluj do lavice. A ty taky na své místo," obrátil se na Sekeru.
Sekera zůstal stát.
"Víte... Já jsem si začal."
"Ptal jsem se tě na něco? Na místo!" zvýšil hlas a odešel ke katedře, aby zapsal do třídnice.

(10) Kousavý kůň
Salač měl dostat nakládačku a asi by ji dostal, kdyby do třídy nepřišel češtinář Matyáš. Tím hůř pro Salače!
Těžko říci, zda měla třída ráda učitele Matyáše. Ve svém šedivém obleku s vestou a kravatou vypadal jako postava ze starého filmu. Nikdy netrval na tom, aby se mu říkalo soudruhu učiteli - jenom tehdy namítal, když někdo, obvykle Deml, spojoval slova, a místo "pane učiteli" ho oslovil "pančiteli". Právě tak netrval na tom, aby žáci seděli s pionýrskými šátky na krku. Na šátkování trvala Vajzovka, soudružka ředitelka Weissová, kdežto taková Pleška vykřikovala svoje "kde máte šátky", jenom když ji popadla mizerná nálada. Tehdy všichni šátrali po kapsách a chvatně vázali šátek, předpisově, s jedním cípem delším, druhým kratším, jak žádala pionýrský symbolika: jeden cíp, ten kratší, znázorňoval pionýra, druhý, delší, svazáka a ten mohutný vzadu označoval komunistu.
Tohle se nikdy za Matyáše nedělo. Zato se děly jiné věci: když se kupříkladu Sekera popral se Salačem, Matyáš napařil celé třídě písemnou prověrku a když Duda, Petránková a Jílková vybrali popsané archy, pokračoval ostrým zkoušením. V něm nejvíc vymáchal oba rváče a pak přišla na řadu nechutná Fikáčková, která jako vždycky všechno uměla, ale ta písemka, to byla pěkná otrava.
Po vyučování musela elita třídy vyřešit otázku, zda má Salač za své práskačství dostat přes držku, nebo ne. Salač nepřestával křičet, že nic nepráskl, že se jen zeptal otce, co je to Žid. Jak to měl vědět? V sovětské škole pro děti diplomatického personálu v Sofii se o žádných Židech nemluvilo.
Byla kolem toho pěkná hádka a div se nestrhla rvačka, ve které by se neúčastnili ani Salač, ani Sekera, když tu přišel Martínek na řešení. Byla to chytrá hlava, tenhle Martínek - hlavně v matice, ta mu šla skoro tak dobře jako Fikáčkové.
"Což ho zavést ke Steinerovi. V tuhle dobu by to mohlo bejt dobrý," navrhl.
Žactvo jedenáctileté školy na Sladkovského náměstí věru nemělo ponětí o "božím soudu", a právě něco takového měl Martínek na mysli.
Hostinec U Steinerů stál v nedaleké Vlkově ulici. Nejeden z přítomných kamarádů běhal ke Steinerům tatínkovi pro pivo. Pivo tam mívali dobře ošetřené a vychlazené, v zimě i v létě. Chladilo se ledem, dlouhými ledovými kvádry. Ty se zavážely do hostinců odněkud z Braníka na důkladných vozech tažených koňmi.
Koňských potahů bylo tenkrát všude vidět dost a dost. Poštu vozili koně, uhlí vozili koně, nejinak se rozváželo sudové pivo. Ten vůz, co zavážel led ke Steinerům, byl však v něčem zvláštní. Jeden ten kůň měl plavou hřívu a to bylo jediné zajímavé, co se o něm dalo říct. Zato ten druhý byl z čertovského plemene a měl spadeno na haranty. Dospělých si nevšímal. Jakmile svým neúnavně pozorným okem zachytil už v dálce křepčivou postavičku žižkovského grázlíka, zpozorněl, zamáchal ocasem, a napřímil se.
Právě k tomuhle kousavému koni přivedla partička Salače.
"Hele, Salač," řekl Deml. "Když přejdeš kolem toho koně a budeš se držet postranice, a přejdeš celou cestu od prdele až k držce, jseš dobrej."
"Odzadu," poznamenal opatrně Salač. Ze Sofie měl více zkušeností s koňmi, osly, mezky a mulami, než si žižkovská parta dokázala představit.
"Držet se postranice."
"Měl by mít aspoň kabát," řekl Sekera starostlivě. Kůň dovede pěkně rafnout. Přes kabát to podstatně míň bolí.
"Žádnej kabát. Teď se ukáže, jestli je Salač sráč nebo není."
Kůň si už dobře všiml partičky postávající nějakých dvacet metrů za jeho zadkem. Pohazoval hlavou a máchal ocasem tak prudce, že by možná Salače stačil smést chvostem, ani by ho nemusel kousat.
"Je dneska v ráži," poznamenal Janda.
"Radši se na to vykašlem," řekl Sekera.
"Já jdu," řekl Salač a vykročil.
Kůň zaržál a škubnul postrojem.
"Hele, Deml, jestli ten kůň Salače pokouše, tak to teprve bude ten správnej průser," šeptal Sekera vůdci třídy do ucha.
"Vidíš? On jde. On je toho schopnej. Není to sráč. Je jenom, prostě, venkovskej."
Salač už minul koňský zadek a uskočil před švihem ocasu. Chytl se postroje a blížil se k vyzývavě rozkývané hlavě. Zvolňoval, ale nezastavil se.
Deml zahlédl, že se ve dveřích hostince objevila hromská postava výčepního Rösslera. Už chtěl na Salače křiknout varovné "vyser se na to", když kůň sebou škubnul, taky jeho plavohřívý druh zabral, a přestože vůz byl zabrzděný, škubnul sebou natolik, že z korby sjel obrovský ledový blok a udeřil chlapce do boku.

(11) Zásah učitele
Matyáše Salače měl kousnout kůň a nakonec to dopadlo jinak - na Demla spadla krychle ledu!
Bylo velké štěstí, že koňský povoz před hostincem U Steinerů ve Vlkově ulici měl zataženou brzdu - jeho vozka

navyklým pohybem zatočil klikou, která přitlačila bukový špalek k obruči, vsunul bič do trubkového pouzdra a přehodil přes něj opratě, než vešel do hostince. Poplašený kousavý hnědák tedy nedokázal uvést vůz do pohybu. Trhnutí ale stačilo k tomu, že se blok ledu z hromady naložené na korbě uvolnil a sjel.
V tu chvíli se už ze dveří vyvalil hostinský Rössler a s výkřikem "vy parchanti zatracený" skočil k Demlovi a strhnul ho dozadu, takže blok ledu ho nenabral přímo. Spadl ovšem na zem a rozbil se.
Kousavý kůň se také lekl a zaržál. Salač, jak si Janda se Sekerou stačili všimnout - proběhl kolem koně a nepřestával se držet postranice! Jenže to už scénu ovládl výčepní s vozkou, který vyběhl za ním.
"Zatracená bando vandalů!" řval výčepní.
"Šunťáci grázlovský!" pomáhal mu nadávat vozka. Velice se mu ulevilo, když viděl, že kluk zasažený ledovým blokem jen zavrávoral a dokonce se snaží utéct. Vystřelil po něm rukou a uchopil ho za loket. Výčepní stačil chytit Jandu, jen Sekera se Salačem unikli - Sekera běžel nazpět, směrem ke škole, Salač utíkal Vlkovou dopředu, k Rajské zahradě. Sekera nedoběhl daleko: ani nevěděl jak, a ocitl se v náruči učitele Matyáše.
Jak rád říkával, učitel Matyáš znal své Pappenheimské, a chtěl se přesvědčit, jestli se kluci po škole nepoperou znovu a vydal se po jejich stopách.
Nedošel dost blízko na to, aby rozeznal, co přesně se před hostincem U Steinerů stalo. Polapil Sekeru. Nebyl zvědav na jeho výklady - tím spíš, že Sekera byl mistr výmluv a vykrucování, a vlekl ho s sebou, energicky kráčeje, aby byl co nejdřív na místě činu.
Udělal si brzy svůj obrázek: vůz s ledem, poplašení koně, rozbitý ledový kvádr na zemi, a z hostince řev.
"Ty parchante mizernej! Já ti dám gravírovat mi koně!"
"Nebí ho, Rudo, nebí! Je to Demlovo kluk. Von tě táta zrychtuje, Kadle!"
"Já za nic nemůžu! Šel jsem akorát vokolo a..."
"Já ti dám, že jsi šel vokolo, štrycáku šuftácká..."
Učitel češtiny Matyáš váhal, zda má zasáhnout do děje. Ovšem když slyšel tak nehorázný útok na ryzost českého jazyka, neovládl se a vpadl do hostince.
Oba chlapci tam stáli u pultu obklopeni půlkruhem mužů - prim mezi nimi hráli výčepní a vozka. Muži se ohlédli a kdosi zabručel "dobrý den, pane učiteli".
"Co se tu přihodilo?" chtěl vědět učitel Matyáš a dostalo se mu půl tuctu verzí případu. Společný jmenovatel - parchanti plašili koně!
"Vůz má být řádně zabezpečen a zvláště pak náklad na korbě složený!" přerušil tu litanii učitel Matyáš. "Jsem svědkem trestuhodné nedbalosti..."
"A doprdele!" vykřikl vozka a vyběhl z hospody.
V tu chvíli se Salač vracel a kousavý kůň, když ho viděl přicházet, sebou zase škubl - a druhý blok ledu vyklouzl a třísknul do dlažby - řádné žižkovské dlažby, která v té době teprve tu a tam byla flikována a nešvařena pruhy mizerného, ledabyle vylitého asfaltu.
"Trestuhodná nedbalost!" volal učitel Matyáš.
V tu chvíli byli už všichni tři hoši volní, i učitel Matyáš pustil svého zajatce. Drama se pomalu přeneslo na ulici. Vozka přiběhl ke koním a snažil se je uklidnit, podle svého zvyku nátury, řevem a švihanci biče.
Štamgasti od Steinerů si nechtěli takovou podívanou nechat ujít a hrnuli se ven. A nevšimli si, že dovnitř vklouzl další kluk.
"Co se tady stalo? Prali jste se?" vyslýchal učitel Matyáš trojici, která zůstala uvnitř.
"Neprali," ozval se Salač.
"Co jste tedy dělali?"
"Šli jsme po ulici."
Učitel se zatvářil trpitelsky. Byl zvyklý, že Sekera je mistr ve výmluvách, teď zřejmě dostal pomocníka. Vtom si všiml, že nový "advokát chudých" hledí vytřeštěně někam za výčepní pult. Sledoval jeho pohled a spatřil - mezi sklenicemi - zastrčenou knihu, pořádně tlustou. Nejspíš album známek. Salač ukázal prstem.
"To je přece... tvoje album, Deml!"
"Tvoje album?" opakoval učitel zvědavě. "Jak se dostalo tvoje album sem, do hostince?"
"Vodnes ho sem můj vožralej fotr. Vodnes, a prochlastal," řekl Deml temně.
To už venku utichal ruch, vozka koně zvládl a hlouček, s výčepním Rösslerem v čele, se navracel do hostince.

(12) Album známek
Čtveřice chlapců se zapletla do nepříjemnosti s vozkou a hostinským Rösslerem, zachránil je učitel Matyáš. Záchrana přichází někdy ze strany věru nečekané...
Žák šesté třídy Karel Deml, synek popeláře, měl daleko do znalce lidské povahy a nebylo mu souzeno někdy stanout v řadách psychologů a dušezpytců. Přirozeného, až snad zvířecího instinktu v něm bylo dost.
Když si učitel Matyáš všiml alba známek, zastrčeného v regálu s pivními půllitry výčepního Rösslera, vyhrkl, že album sem odnesl jeho ožralý fotr.
Nebyl si v tu chvíli jistý, zda je to pravda. Mohlo to být i jiné album.
Konec konců, se Salačem viděli album jen chvíli, probírali se jeho stránkami a prohlíželi si africké známky. Mohla to ale být pravda - a okamžitě si všiml, že větička o ožralém otci na Matyáše zapůsobila.
"To je vaše album?" opakoval učitel Matyáš svoji otázku, tentokrát v poněkud pozměněné formě - díval se na výčepního.
"To víte, hosti někdy zaplatěj, někdy nezaplatěj.." odpověděl výčepní vyhýbavě.

Čtyři páry očí na něho byly upřeny.
"Tak dobře," řekl učitel Matyáš. "Divadlo skončilo. Chlapci, jistě máte dost úkolů na zítřek. V češtině máte hodně co dohánět, jak sem zjistil už po zběžné prohlídce vašich písemných prací..."
Chce se ztratit z parády, uvědomil si Deml. On je snad větší srabák, než Salač! Ten se aspoň nebál koně.
"To je moje album," řekl učiteli. Salač zatrnul. Tohle byla lež jak věž.
Malér s nadávkou Žide, malér s kousavým koněm, a teď malér s albem známek... "Je to zástava dluhu?" obrátil se učitel Matyáš na Rösslera. Výčepní přikývl. "A kolik?"
"Dv... dvacet," řekl hostinský po krátkém váhání.
To byla značná suma, dvacet korun. Ze zákona o peněžní reformě z 30. května se jedna československá koruna rovná 0,123426 g ryzího zlata a kors k rublu je stanoven na 1,80 Kč, vytanulo mu v paměti.
"Že jste to vy, pane učitel, vám ho přenechám za deset," dodal Rössler.
Důvtipný Deml pochopil, že výčepákovi není rozhovor o albu příjemný - a že by byl nejradši, kdyby celá společnost co nejrychleji vypadla.
"Aby nebylo kradený," ozval se. Hosti to slyšeli a někdo se zasmál.
"Víte co? Já to přenechám zadarmo. Tady chlapci jako vodškodnění za to leknutí. Tumáš, kluku, a dám ti radu: fotrovi to radši nedávej na voči."
"Tak, chlapci, jdeme," vybízel čtveřici učitel Matyáš, kterému se viditelně ulevilo. "Pěkně pozdravíme a jdeme."
Čtveřice zaskřehotala protahované "nashledanou" a vyšla za učitelem na chodník. Vozka tu upevňoval postranici vozu. U zadního kola tály úlomky ledu.
"Moh jsem se zabít, pane učitel, vopravdu jsem se mohl zabít..."
"Tak dobře," řekl učitel. Zatímco vozka po něm loupal vztekle okem.
"Ukaž mi to album," vybídl chlapce, aby převedl řeč na jiné téma.
Deml mu ho podal s ochotou až překotnou. Učitel převracel stránky z tuhé lepenky.
"Afrika..." poznamenal neurčitě, jako by vzpomínal na sen zasutý do času.
"To jsou africký známky... všechny byly v Africe!" přisvědčil Deml nadšeně.
"Jedna ne."
"Která? Ukažte, vyhodím ji!"
"To je známka z Izraele."
Nikdy neslyšeli ten název. Nechápavě vrtěli hlavou. Učiteli to připadlo zvláštní. Nedávno byla přeci na Blízkém východě válka, kolikátá z mnohých... V novinách se psalo o izraelském agresorovi a o francouzských a britských imperialistech, v rozhlase, v televizi... Tihle hoši žijí v jiném světě, uvědomil si. Povzdechl si, protože jim záviděl. Zavřel album a předával ho Demlovi.
"To je židovský stát."
"Cože? Židi... mají stát? Takže to není jenom nadávka?"
Málo kdy měl učitel Jindřich Matyáš chuť si pořádně zanadávat, jak to dovedou ti chlapi uvnitř, v hostinci U Steinerů.
"Ne, to není... jenom nadávka."
Přidal jim několik ponaučení - ať se neperou, ať jdou domů a zbytek dne věnují pilnému učení, případně četbě hodnotné literatury, a šel svou cestou. Přemýšlel o tom, co právě od toho kluka Demla slyšel a dal si to dohromady s aférou, o které se mluvilo ve sborovně. Usmyslel si, že v té věci musí něco udělat a než došel na konec Vlkovy ulice, napadlo ho, co to bude.

(13) První zážitek
Učitel Matyáš zachránil album známek. Jenže, co s ním? Tak zněla otázka současné chvíle.
Čtveřice usoudila, že jsou na Žižkově bezpečnější místa než chodník před hostincem u Steinerů, odkud kdykoli může vyběhnout výčepák Rössler provázený ledařem s bičem v ruce. Jedno takové místo bylo nedaleko.
Přeběhli ulici a vklouzli do dveří protějšího domu. Prošli klenutou chodbou ozdobenou velikým nápisem PROTILETECKÝ KRYT - LUFTSCHUTZRAUM a šipkou mířící do sklepa. Vedl je Deml. Sekera si všiml, že nechal Jandu nést album známek. Salač se držel v pozadí, jako by si nebyl jistý, že už do party s konečnou platností patří.
Na konci chodby byly prosklené dveře, zamčené visacím zámkem na petlici.
Janda dobře věděl, že petlice je tu jen na oko - očko bylo uvolněné, takže za vteřinku se mu podařilo dveře otevřít. Za nimi byl dvorek vylitý popraskaným betonem. Vpravo byla stěna domu, osleplá, s oprýskanou omítkou. Po levé straně měli garáž se zataženou rezavou roletou. V koutě se rozpadal automobilový motor, přímo pod okapovou rourou, která původně končila v kanalizaci - jenže prorezavěla a voda tedy tekla ven. Přímo před nimi byla zídka, vysoká tak metr dvacet. K ní Deml zamířil.
Odsud byl rozhled po území, kterému se říkalo Plyncnerák, Plýna nebo také Ína. Tady stávala plynárna, chlouba Žižkova, která dodávala plyn veřejnému osvětlení až do doby, kdy úkol převzala plynárna v Michli. Plynárna byla zrušena, zbourána a na části pozemku vyrostl Penzijňák, dnes Dům odborových svazů. Na zbytku stálo hřiště Viktorie Žižkov, v době našeho vyprávění TJ Lokomotiva - a na úplném konci bylo rumiště, složitá struktura zbytků zdiva, schodišť a chodeb. Právě k tomuto místu se vázal název Ína, třebaže čistě technicky označoval celý prostor až k Penzijňáku.
Deml ostražitě pozoroval prostor pod sebou. Nehrozilo nebezpečí od dospěláků, natož policajtů. Ína však byla přirozeným teritoriem party ze školy Palackého neboli Palandy, podobně jako židovský hřbitov neboli Žiďák ovládala parta ze školy v Kubelíkově ulici neboli Kubelíkárny a parta z Prokopáku ovládala dolní Žižkov až po temeno Vítkova. Krátce - Ína byla skvělá, ale našinec tu mohl snadno dostat přes hubu.

"Dobrý," rozhodl Deml a o pár okamžiků později čtveřice přelezla zeď a vklouzla do bludiště zbořených zdí. Tam se posadili, a Janda si položil album na klín a otevřel ho.
Chvilku mlčky hleděli na pestrobarevné obrázky s nápisy, které připomínaly tajemná slova z čarodějova zaklínání.
"Ty jsi byl v cizině...," oslovil Janda znenadání Salače. Zněl v tom obdiv i závist.
"To se nepočítá," řekl Sekera přísně. "Byl tam s fotrem."
Janda přejel dlaní po otevřeném albu.
"Stejně byl v cizině. Co uděláme s těma známkama?"
"Album je Demlovo," ozval se Salač.
"Seš blbej? Kdybych ho vzal domů, fotr na mě vezme šlauch od plynu."
"Tak si ho vezmu domů já," řekl Janda. "Mýmu fotrovi je to jedno, co mám doma." Ušklíbl se. Deml a Sekera se zasmáli.
Janda se ještě loni jmenoval divným řeckým jménem, které znělo jako Prdolakis. No a jednoho dne se pan Prdolakis odstěhoval do Ostravy, kde žila velká komunita Řeků, někdejších komunistických partyzánů z doby občanské války v Řecku.
A paní Prdolakisová se vrátila k dívčímu jménu, a tak se Janda začal jmenovat Janda. Kluci vysvětlili Salačovi, že Janda vlastně žádného fotra nemá.
"No jo, jenže když si Janda vezme album domů, bude jeho," podotkl Salač věcně.
"Album je moje!" zavrčel Deml.
"Tvůj fotr ho vyměnil u Steinerů za chlast a Matyáš ho ze starýho Rösslera vydrap. Je vlastně Matyášovo," zhodnotil Sekera stav věcí.
"Ty chceš na držku!" vstal Deml.
"Nebuď vůl, vole," řekl Sekera rozmrzele. "To je jasný, že mi můžeš dát na držku, Jenže, co z toho, když si album nemůžeš vzít domů? Fotr by ti ho sebral a ještě by tě spráskal šlauchem od plynu."
"Měli bychom ho někam schovat," ozval se Salač.
Nevraživě se po něm ohlédli, když použil spisovného tvaru "bychom".
"Kam, ty vole?"
"Když ho bude mít u sebe kdokoli, bude jako jeho, a to není spravedlnost.
Mělo by být někde, kam můžou všichni. Jako poklad."
"Všichni," vrčel Deml. "To jako i ty, co?"
"Ano," řekl Salač. "Mohl bych k němu i já."
Zase ten spisovný tvar!
"Ty ses posral. Proč si myslíš, že bys k němu měl moct i ty?"
"Protože je to můj nápad... vole," řekl Salač a začervenal se.
Bylo to první "vole" jeho života, a první zážitek bývá zpravidla vzrušující.

(14) Podezřelý výlet
Salač už je členem party. Jenže žádný člen party nemá právo přechovávat album afrických známek.
Porada v ruinách někdejší obecné plynárny zdánlivě vedla k rozumnému řešení: o album se budou na střídačku starat Janda, Sekera a Salač - dokud se nepodaří najít konečné umístění, tedy prostor vhodný k uložení pokladu. Na řešení přišel Salač, a jen Sekera si uvědomoval jeho úskalí.
Každé dočasné řešení je vlastně rozcestí s dvěma směry a oba vedou ke špatným koncům. Pokud se dočasné opatření neosvědčí, ztroskotá, takže řešení není žádné řešení; pokud se osvědčí, stává se řešením stálým a přestává být dočasné. Takže album nakonec zkejsne u některého z těch tří. Bylo to pravděpodobné o to víc, že album známek nebyl zas tak moc veliký poklad, aby si kvůli němu někdo měl drásat duši.
Navíc, na obzoru se objevilo nové velké téma.
Dva dny po příhodě s kousavým koněm oznámila třídní učitelka Ptáčková, že třída 6. B pojede na výlet. Oznámení vyvolalo podiv, ba úžas. Na výlet se zpravidla jezdí na konci školního roku, v červnu, kdežto teď je duben! Kdo jakživ slyšel něco takového?
Z celé třídy neměla ráda výlety jenom Fikáčková, protože se jí dělalo v autobusu špatně. Učitelka Ptáčková ji proto vždycky posadila dopředu.
Výsledek byl jediný: celá třída viděla, jak šprtounka Fikačka blije. Zbytek třídy výlety miloval.
V předvýletové době zesiloval tlak učitelů: každý přestupek, každé špitání, vrtění, posílání dopisů bylo trestáno slovy "nepojedeš na výlet". Jistě že to byla spíš hra na trest. Autobus se musel najmout a zaplatit a tři vzorní žáci, nakonec by to byl Duda, Martínek a poblitá Fikáčková, by autobus, jak se hezky říkalo, nevytížili. Přesto pohrůžka "nepojedeš na výlet" měla jakousi váhu. Třebaže není technicky možné, aby z jednačtyřiceti žáků ve třídě úča vyloučila pětatřicet. Ale to když jí šplouchne na majáku a z těch pětatřiceti vybere dejme tomu pět a ty skutečně na výlet nevezme, aby třídě poskytla "exemplární příklad", jak ráda říkala učitelka Plessingerová zvaná Pleška.
Uplynulo několik dní a Sekera (toho dne držitel alba) oznámil, na co přišel:
"Všimli jste si, že učitelé nevyhrožujou vejletem? Nikdo není vyloučenej."
Měl pravdu. Přitom se událo několik příhod, které by - za normálních okolností - byly kvalifikovány jako důvod k vyloučení z výletu: Deml byl přistižen při metání vlhkého hadru; Misař zfalšoval fotrův podpis v žákajdě, Vlášková přistižena při opisování. Ani slovo o výletu!
Přátelé dumali, co by to mohlo znamenat - dumal i Salač, pro kterého byl školní výlet nová zkušenost. Byl sice v cizině, jenže, jak pomalu lezlo z jeho vyprávění, byl v té Sofii tak trochu jako v kriminálu. Z domova do školy pro děti z rodin diplomatického sboru, ze školy domů - v zavřeném autobusu.

"Cože jestli... voni chtěj, abychom na ten výlet jeli!" napadlo Sekeru.
"Co blbneš, vole?"
"No jako výchovnej koncert. To je přece blbá votrava, výchovnej koncert.
Napadne Matyáše tě vyloučit z výchovnýho koncertu? Vždyť bys byl rád, kdybys byl vyloučenej!"
Na výchovné koncerty se chodilo do Obecního domu vedle Prašné brány.
Táhly sem průvody z celé Prahy. Auditorium pak bylo plné nezbedných žáků, kteří po sobě stříleli gumičkami, bábrlaty a hrachem, zatímco kompletní těleso FOK hrálo ukázky z Mé vlasti. Občas byli i trefeni.
Janda připomněl pionýrský tábor. Tam se vylučovalo z koupání - jenže koupaliště bylo vzdáleno od tábora pět kilometrů a muselo se tam jít přes kopec, v srpnovém parnu. Potrestaní byli ušetřeni, zůstali v táboře a hráli ve vojenském hangáru s vykasanými stěnami pinčes.
"To je divný. Proč by jim záleželo, abychom jeli na vejlet, když vědí, že chceme jet na vejlet?"
"To nevím," řekl Sekera. "Ale mohli bysme to vyzkoušet."
"Ty chceš... zkoušet učitele?" ptal se Deml pochybovačně.
"Uděláme něco... kvůli čemu by nás stoprocentně z vejletu vyloučili.
A když nás nevyloučej, je to jasný."
"Co by to mělo bejt?"
Bylo mnoho prostředků, jak učitele vytočit. Žertovní strýcové občas radili: namočit křídu do octa a nechat uschnout, nebo do ní nacpat sírovou sirku.
Hm... Ocet smrdí a sírové sirky se nedělají. Žertovní strýcové radí zamořit katedru čertovým puchem. Za první republiky se možná prodával čertův puch (jak tvrdili žertovní strýcové), dnes ne. Takto hoši nahlas uvažovali, a když přišla řeč na to, co bylo v prodeji za první republiky, Janda znenadání řekl:
"Šmelda Jůza. Zajdeme ke Šmeldovi!"

(15) Šmeldův krámek
Jakmile učitelka v dubnu oznámí, že se jede na výlet, a ani po třech dnech nikoho nepotrestá vyloučením z výletu, je to velmi, velmi podezřelé. Je třeba věc prověřit!
Na Žižkově v padesátých létech byly možná desítky soukromých obchodů, tedy - zpravidla obchůdků a řemeslných dílen. Mezi školní mládeží byl nejoblíbenější cukrář na Prokopově náměstí. Byl to malý krámek na rohu, chodilo se do něho po několika schůdcích a v prodeji tu měli pět druhů zmrzliny: vanilkovou, čokoládovou, citronovou, malinovou a jahodovou. Zmrzliny byly substance převážně vodové a kopečky malé, za padesát haléřů jeden - za těch padesát haléřů, kolik stálo eskymo.
Jiné krámky byly méně zajímavé. Některé se prezentovaly jako SMÍŠENÉ ZBOŽÍ. Jejich sortiment byl těžko definovatelný: malá galanterie, upomínkové předměty, kuřácké potřeby. Ovšem nejpopulárnější byl obchod pana Jůzy na Kalininově, nyní Seifertově ulici, kousek nad hotelem Tichý.
Pan Jůza byl prodejce hraček a kouzelnických potřeb. Měl úplně jiný sortiment než státní hračkářství, jaké bylo kupříkladu v Dětském domě na Příkopech.
V jeho nabídce převažovaly hračky vyrobené ze dřeva - auta osobní i nákladní, dále pak lodě: křižníky, torpédoborce, ponorky. Vše měl vystaveno za výlohou, ovšem ceny byly pro žižkovského kluka nedostupné.
I to snad byl důvod, proč režim nechával soukromé obchůdky tak dlouho přežívat. Ty krámky skutečně nebyly nic přitažlivého, oslnivého, co by se ostře lišilo od nudných státních obchodů, jako byly kupříkladu v tehdejším Polsku obchody nadepsané Komis! Byly to spíš politováníhodné stánky úpadku. Ani sám pan Jůza nebyl mezi žižkovskými dětmi nijak populární: byl to vážný břichatý pán, který hleděl na každého příchozího (pod metr padesát) podezíravě, ba nevrle. Ceny byly vnímané coby přehnané, a proto se mu říkalo Šmelda, od slova šmelinář.
Jen jeden artikl pan Jůza prodával s nesporným úspěchem.
Byl to hořlavý film, po koruně metr. Míval vždycky pod pultem kotouč a z něho odstříhával metráž. Odstřihl, zamotal do ruličky, podal chlapci (holky takové věci nikdy nekupovaly), inkasoval, a pokud se zeptal, na co zákazník ten film chce, zněla odpověď:
"Chci se podívat na obrázky."
Na filmu byly obrázky, pochopitelně. Našli se chvástalové, kteří tvrdili, že koupili od Jůzy kovboje a Lupina a kačera Donalda, nikdy však nebyli schopni své tvrzení doložit. Na políčkách filmu byly vždycky jen krajinky, baráky nebo nějaké tupé ksichty. Ovšem film nesloužil k prohlížení!
Byl to hořlavý film a vyráběly se z něho čuďáky.
"Ty nevíš, co je to čuďák, protože jseš vůl," zaučoval Deml nevědomého Salače. "To musíš vzít kus filmu od Šmeldy Jůzy, asi tak půl metru..."
Odtočil film, zbytek ukryl do kapsy.
"Zatočíš ho do ruličky. Pořádně. Utáhneš. Zkus si to."
Salač poslechl. Film byl nepoddajný, mrskal sebou, smekal se mu v ruce. Až po chvilce ho zkrotil. Zatáhl za konec, svíraje ruličku mezi palcem a ukazovákem. Při utahování ho rulička příjemně šimrala do bříšek prstů.
"Tak. Teď vezmi kus papíru a zabal ruličku. Papír přelož, sroluj a na konci zakruť. Pořádně, musí to bejt fest."
Vznikl předmět připomínající papírový model myši: váleček s kratičkým ocáskem.
"No a teď zapálíš ten konec, hodíš na zem a připrav si nohu."
Pokus se odehrával v zákoutí, jakých obvodová zeď kostela svatého Prokopa na Sladkovského náměstí vytváří mnoho. Vládne zde příšeří, páchne tu moč, ne-li něco horšího, ale není sem vidět. Deml jednou našel v jednom takovém zákoutí tříkorunu: v zájmu úplnosti, když se tím chlubil, dodával, že byla zapíchnutá v hovnu.

"A co jsi s ní dělal?" ptali se posluchači.
"Seš blbej? Přece vypral, ne?"
Salač si počínal nešikovně, takže Deml od něho ruličku převzal.
Zapálil konec, počkal, až se papír rozhoří, a pak hodil ruličku na zem.
V jednom okamžiku oheň přeskočil z papíru na ruličku filmu - a to byla chvíle, kdy Deml dupl.
Tím hořlavina přešla z fáze hoření do fáze škvaření: celuloid se měnil v obrovské množství štiplavého modrého dýmu, a čuďák - teď už to byl čuďák - fungoval jako raketa. Plyny unikaly z místa, kudy plamen prohořel, a poháněly čuďák tak, jako když ukazovali v sovětském filmu vědce Ciolkovského, kterak vynalezl princip raketového motoru - házel vesla z loďky za sebe a loďka plula i bez veslování.
"No tohle..." šeptal Salač ohromen. "A co s tím chceš dělat?"
"Pustím to Ptáčkový pod prdelí," zněla stručná a jasná odpověď.
Teprve teď došlo i Sekerovi a Jandovi, jaký plán dozrál v nepříliš důmyslné, leč odvážné Demlově hlavě, a zatajil se v nich dech.

(16) Kouřová bomba
Deml se rozhodl, že vypustí pod židlí paní učitelky Ptáčkové kouřovou bombu. Tento čin prověří učitelku a její odhodlání trestat bídníky.
Paní učitelka Ptáčková, třídní 6. B, patřila do kategorie pedagogů starých - v očích žactva, na rozdíl od Plešky Plessingerové. Ptáčková byla vdaná, kdežto Pleška měla pouze nadrbnutého šamstra. Vyprovázel ji ráno ke škole - nikdy ne ke dveřím školy. Ředitelka Weissová by měla námitky.
Šamstr se zastavoval na rohu, odkud byla škola na dohled, a tam se s Pleškou loučil letmým, skoro plachým políbením.
V tomto nárožním domě bydlela Nachtigalová, dívka významná právě jen tím, že bydlela, kde bydlela: koukala ráno z okna a pozorovala scénu loučení. Usuzovala, jakou bude mít Pleška náladu. Když bylo loučení vřelé, Pleška nezkoušela a nezapisovala poznámky do žákajdy. Nejhorší časy nastaly, když přicházela sama.
"Je to špatný," hlásila, "Pleška bude řádit."
A řádila. Pleška byla náladová.
Ptáčková měla vždycky stejnou náladu - nenáladu. Vlídná nevlídná, ve stejně šedivém plášti, jaký nosila ředitelka Weissová. Nenosila ho zapnutý ke krku - pod ním byly vidět šaty, někdy blůza ozdobená broží. Toho dne, kdy měl Deml odpálit kouřovou bombu, přišla do třídy následována Boháčem a Homolou - ti nesli mapu Austrálie. Jistě, že si všimla podivného napětí ve třídě. Pleška by už řádila a vybrala by patnáct, dvacet žákovských knížek. Ptáčková zachovala klid. Zapsala do třídnice a začala hodinu zkoušením - a nespouštěla třídu z očí.
Pochopila, že se něco divného děje kolem Demla, usazeného v poslední lavici oddělení u okna. Ostatní po něm pokukovali a on sám se tvářil zvláštně, jakoby slavnostně.
Přemýšlela, co má ten holomek za lubem. Probírala různé možnosti výtržností a vylomenin Kouřová bomba jí nepřišla na mysl.
Bylo to až s podivem, protože žactvo odpalovalo před školou čuďáky často. Žáci vyšších tříd, ale v šestce s tím už začínali, vyráběli i bouchací zařízení: do cvočků strouhali hlavičky zápalek a cvočky pak kladli na koleje tramvaje. Tramvaj jela a ozvalo se "prásk - prásk - prásk - prásk..." Tramvaják dokonce někdy zastavil a láteřil. Větší ránu dokázal vyloudit dutý klíč: do něho se strouhaly hlavičky a do dutiny se vsunul hřebík, bylo nutno volit tak velký hřebík, aby do dutiny pasoval těsně.
Klíč pak bylo nutno roztočit na provaze a udeřit soupravou o zem tak, aby narazila hlavičkou hřebíku. Ještě mocnějších výbušnýc efektů se dosahovalo výbušninou, která vznikla smísením přípravku na hubení rostlin Travex s hypermanganem. Kdyby bylo možno soustředit všechny oběti těchto travexových bouchadel a raket, vystačilo by to na slušně velkou nemocnici s oddělením plastické chirurgie, oční chirurgie a oddělení popálenin.
Hodina plynula. Ptáčková dozkoušela a žactvo, jak se zdálo, se uklidnilo.
Třeba ten Deml dá pokoj. Učitelka se obrátila k tabuli a úhledným písmem nadepsala Austrálie a pod nápis začala psát údaje o rozloze, počtu obyvatel... Žáci se sklonili nad sešity. Ptáčková psala rychle a tabuli mazala, takže bylo nutné si s opisováním pospíšit.
V poslední lavici oddělení u okna syknul Janda k Demlovi:
"Já to věděl, že si netroufneš... srabe."
Od začátku hodiny sledoval, jak Deml zápasí sám se sebou. Kouřovou bombu čili čuďák měl v polici své lavice, i sirky si připravil, jenže pořád se neměl k tomu, aby bombu odpálil.
Deml se ušklíbl. Škrtnul sirkou, zapálil doutnák, počkal, až se celuloid rozhoří, pak hodil balíček na podlahu, dupl a čuďák zasyčel.
Zasyčel a odjel jako raketová myš. Těžko říci, zda s tím Deml počítal.
Čuďák, pokud je správně připraven a dobře funguje, se vždycky chová jako raketa. Tento byl velmi správně připraven. Sykl, podjel Fikáčkovou, pak zahnul doprava, kmitl uličkou, zajel pod Petránkovou a zamířil vpřed, pod Štípka, odrazil se od nohy a šikmo pronikl pod Salačovu lavici. Tam se zasekl pod tašku, už nepokračoval v cestě - zato dýmal náramně.
Ptáčková se otočila, sotva zaslechla syknutí. Měla dojem, že kouř se objevil nejdříve pod Demlovou lavicí. Jenže vše se odehrálo rychlostí doslova raketovou, a než se Ptáčková rozkoukala, centrum dýmení bylo bez nejmenších pochyb v Salačově lavici.
Učitelka popadla ukazovátko a třískala jím o katedru.
"Okna otevřít! Zhasněte to! A Salač... Salač k tabuli!"

"To nejde zhasnout!" hlásil se Boháč. "To je čuďák."
Měl pravdu, jenže pravda není vždycky tím nejvhodnějším argumentem.
Nabyla dojmu, že Boháč, právě ten žák, který směl do kabinetu a těšil se důvěře a poctě nosit srolované mapy, se jí vysmívá. A prapříčinou všeho je - zcela nepochopitelně - nový žák Josef Salač.

(17) Falešná solidarita
Demlova kouřová bomba skončila pod Salačovou lavicí. Učitelka Ptáčková oprávněně zuří a její hněv - stejně pochopitelně - je směrován na Salače.
"Takže Salač... Salač..." opakovala ředitelka Weissová zamyšleně. Třídní učitelka Ptáčková po bezvýsledném výslechu odvedla Josefa Salače rovnou do ředitelny. "Ty ses nám vybarvil. Sotva ses u nás ohřál, vyvádíš hůř než nějaký... skoták."
Salač stál u dveří a zarputile hleděl na ředitelku posazenou za velikým psacím stolem. Nad hlavou jí visel portrét prezidenta Antonína Zápotockého.
Stejný portrét visel v každé třídě. Zdálo se však, že tenhle portrét je jaksi vážnější, přísnější.
Učitelka Ptáčková stála vedle psacího stolu, vzpřímená, s ukazovátkem v jedné ruce. Druhou rukou se konečky prstů opírala o desku stolu, snad aby dala najevo, že obě autority, její vlastní i autorita ředitelky, jedno tělo jsou.
"Já nevěřím, že to provedl sám," děla Ptáčková tónem nepřipouštějícím výhradu. "Má za sebou školu pro děti diplomatického sboru v Sofii. Tam si jistě děti nepouštějí ve třídě bombičky. Tak co, Salači, pouštějí nebo nepouštějí?"
"To nebyla bombička," řekl Salač, hledě na podlahu. "To byl čuďák."
"Čuďák!" opakovala ředitelka Weissová znechuceně. "Co je tohle za slovo?"
"To slovo..." řekl Salač plaše, "označuje čuďák."
"Srandu! On si z nás dělá srandu!" vykřikla učitelka Ptáčková. Ředitelka povytáhla obočí.
"Chceš k tomu něco dodat, Salač?"
"Co je to sranda?"
"Cože?"
"Neznám to slovo. Ve škole pro děti diplomatického sboru v Sofii jsme... neměli žádnou srandu."
"To přestává všechno..." začala Ptáčková.
"Tak, Salač, přestaň si s námi hrát. My ti nevěříme, že jsi tu kouřovou bombu... ten čuďák... vyrobil sám. Někdo ti musel pomáhat. Někdo tě navedl.
Někdo ti musel poskytnout materiál na výrobu... čuďáku."
"Vyrobil jsem to sám."
"Z čeho? Z čeho se dělá ... čuďák?"
"Z filmu," řekl Salač.
"Kdo ti to poradil?"
"Já nevím. Šel jsem po chodbě a nějací hoši z vyšší třídy si povídali o čuďáku. Říkali: Když zabalíš film do novin, zapálíš a dupneš na něj, začne čmoudit. Je to velmi veselé."
"Zapálit..." přimhouřila oči ředitelka. "Čím jsi to zapálil?"
"Sirkami."
"Kde máš ty sirky?"
"Nemá žádné sirky," pravila Ptáčková, se sarkastickým úsměškem. "Hned jsem chtěla vidět ty sirky. Nemá žádné sirky, ani u sebe, ani v lavici, ani v tašce. Nezapálil ten čuďák. Zapálil ho někdo jiný."
"Já ty sirky upustil na zem," řekl Salač.
"Salači, ty lžeš. Nezapálil jsi to..." Ptáčková si v duchu vybavila situaci těsně před tím, než se obrátila k tabuli, aby na ni zapsala základní zeměpisné údaje o Austrálii. Ticho ve třídě, zvláštní, nepřirozené. A vzadu u okna ten holomek Deml.
"Zapálil to Deml," řekla s jistotou v hlase.
"Já jsem to zapálil."
"Klasický případ falešné solidarity," poznamenala ředitelka Weissová.
"Josefe, přišel jsi nedávno. Nejsi ještě... poznamenaný prostředím. Tady je to falešnou solidaritou prolezlé. Solidarita je krásná věc. Solidární byli sovětští vojáci v boji proti fašistům. Solidární jsou spolu horníci při rubání uhlí. To je ta správná solidarita. Jenže ty nechceš říct, kdo udělal něco špatného. Tím mu škodíš, uvědomuješ si to?"
"Uvědomuju, řekl Salač.
"Tak kdo zapálil tu kouřovou bombu?"
Obě ženy se snažily dívat se na něho co nejvlídněji. Nad nimi se na něho díval soudruh prezident Zápotocký, i on hleděl vlídně. Jeho tvář mu byla cizí.
Ve škole v Sofii měli ve třídě jinou tvář na fotografii, Nikolaje Alexandroviče Bulganina.
Vybavil si před očima jiné obličeje: Demlův, Sekerův, Jandův... vzpomněl si na kousavého koně a na výčepního v hostinci a na pana učitele Matyáše.
Taky jsou to pro něho nové tváře - poznal je před několika dny. Jenže... záleželo mu na nich víc než na soudružce ředitelce, na hornících v dole a na soudruhovi prezidentovi Zápotockém.
"Já jsem to zapálil."
Ředitelka Weissová nestačila nic říct, předešla ji Ptáčková.
"Tak ty jsi to zapálil. Falešná solidarita. Dobře. Uvidíme, co nám řekne tvůj kamarád Deml."

(18) Sketa

Salače vyšetřovaly Weissová a Ptáčková v ředitelně, kdo zapálil kouřovou bombu ve třídě. Salač se nenechal zlomit, ani když mu vyhrožovaly. Jako druhý šel k výslechu Deml.
Ocíli výletu se 6. B dozvěděla dva dny po příhodě s čuďákem. Nepojede se ani na Karlštejn, ani do Českého ráje, ani na Orlík, ani na Máchovo jezero, pojede se do Terezína. Tak neobvyklý cíl vyvolal pochopitelně podiv.
O Terezínu nikdo z 6. B v životě neslyšel. Co tam asi bude? Je to hrad nebo zámek?
To se uvidí.
Tyhle děti si příliš nelámaly hlavu s úradkem dospělých. To co dospělí rozhodli, nemohly ovlivnit, natož změnit. Skutečný svět, ten pro ně omezovaly stěny třídy, chodba ve škole, školní dvůr. A pak to, co bylo venku, prostředí ulice, průjezdů a dvorků, Plyncnerák se zbořeništěm obecní plynárny, divočina v Rajské zahradě, uličky starého Žižkova nad náměstím Prokopa Holého, rybníček na Olšanech, pozůstatky Kapslovny u nákladového nádraží. Mapa jejich světa měla zcela jiné souřadnice.
Na té mapě byli významně značeni lidé. V centru byla třída a snad pár kamarádů z jiných tříd a sem tam nějaký sourozenec anebo kamarád sourozence - zpravidla staršího bratra. Kolem tohoto centrálního okruhu byli ti ostatní, rodiče, učitelé, příbuzní, známí rodičů, lidé v baráku, prodavači v obchodě. To byl svět cizí, mnohdy nepřátelský. Vůči němu je třeba dodržovat co největší obezřetnost.
No a někdy někdo uklouzl a vypadl z okruhu.
Jako ten nový, ten Josef Salač.
Deml odpálil čuďák, Vajzovka a Ptáčková zuřily, vyšetřovaly - a Salač všechno prásknul.
Tohle sdělil třídě Deml, když se vrátil z ředitelny, kam ho předvolaly:
"Salač všechno prásknul. Je to sketa."
"Nic jsem neprásknul," bránil se Salač.
"Ptáčková mi řekla: nezapírej, Salač nám všechno řekl."
"Lžou!"
"Učitelky nelžou. Jseš sketa a běž do hajzlu."
Salač neprásknul Demla. Zapíral do poslední chvíle. Nechal si vyhrožovat, vyčítaly mu falešnou solidaritu. Neřekl jim nic. A pak zalhaly Demlovi, že ho Salač zradil.
Také Josef Salač měl svůj svět. V jeho centru byla školní třída. Ještě si nestačil zapamatovat všechny tváře. Nejvýrazněji značeny v něm byly obličeje tří nových kamarádů, Demla, Jandy a Sekery. Za hranicemi tohoto světa byli dospělí. Nebezpeční lidé! Snadno zrazují. Nejdříve zradil otec - když šel žalovat do školy, že jeho synovi ve třídě nadávají "Žide". Josef Salač se neprosil o to, aby jeho otec šel něco zařizovat do školy. Chtěl jenom vědět, co to znamená, když se řekne "ty Žide". Nic víc. Otec šel žalovat, otec zradil.
Instinktivně důvěřoval Ptáčkové. Nevěděl proč, snad z toho důvodu, že ona ho do třídy přivedla a byla na něho vlídná. Teď ho zradila. Nalhala Demlovi, že na něho žaloval.
Tak se stalo, že se mu jeho nově vznikající svět zhroutil ještě dřív, než se stačil upevnit, vykrystalizovat.
Kdyby ho tak chtěl Deml zbít!
Jenže Deml řekl: "Nikdo ať na toho sketu nesáhne. Je to sketa. Nemluvte s ním."
Premiantka Fikáčková, se kterou taky nikdo nemluvil, přišla o hlavní přestávce následujícího dne za Salačem.
"Nevšímej si jich, Pepíku. Jsou pitomí. Nemá cenu se s nimi bavit."
Oslovený zrudl, nadýchl se, a aby ho všichni slyšeli, vykřikl:
"Běž do hajzlu, krávo blbá, a nedolejzej!"
Myslel, že se zavděčí. Tělnatá dívka také zrudla. Měla přirozeně tmavou pleť s matným broskvovým povrchem. Ten se teď zalil ruměncem až nachovým.
"Tak dobře," řekla a odešla do své lavice.
Salač se obrátil, aby se přesvědčil, zda měl jeho výstup úspěch. Nikdo se na něho nedíval. Se sketou se nikdo nebaví.
A vydrželo to po celý dlouhý týden a nejinak tomu bylo v týdnu následujícím až do středy, kdy odpadlo vyučování, protože třída jela autobusem na výlet do Terezína. Třídu provázela učitelka Ptáčková a paní Jirková, matka jedné z žaček 6. B. Salač seděl vpředu, sám. Nikdo vedle něho nechtěl sedět.
V uplynulých dnech doma hodně brečel. Teď už to nedokázal, ani když slyšel, jak kluci vzadu řádí, zpívají a smějí se.
Autobus dorazil do cíle a zastavil na parkovišti.
"Věnujte mi pozornost, děti," řekla učitelka Ptáčková. "Vy jste se zajímaly o to, kdo je to Žid. Nuže, Židé, to jsou lidé, které nacisté věznili, mučili a zabíjeli. Na mnoha místech Evropy. Taky v tomhle městě, v Terezíně. A my se teď na to místo půjdeme podívat."
V autobusu zavládlo mrtvé ticho.

(19) Syčáci ze Žižkova

Autobus se školním výletem směřuje k Terezínu. Se Salačem se nikdo nebaví - všichni si myslí, že žaloval na Demla. Teprve po mnoha letech, až budou na školní výlet do Malé pevnosti Terezín vzpomínat už jako dospělí, si někteří z tehdejších žáčků uvědomí, co se tam tenkrát vlastně dělo. Učitelka Ptáčková se poprvé od svého osvobození vracela do míst, ve kterých strávila dva roky svého života.
Opravdu někteří, jistě ne všichni. Budou vzpomínat na tmavovlasou ženu s výraznýma očima a nápadným nosem, vybaví si ji, jak stojí uprostřed místnosti obklopená dvanáctiletými dětmi a vypráví jim, že právě tahle místnost sloužila jako cela.
"Jako ložnice," řekla, aby lépe pochopily, co jim říká.
"Kolik vás tu spalo?" zeptal se někdo.

"Sedmdesát," odpověděla učitelka.
Dětí bylo ve třídě jednačtyřicet. Všechny se do místnosti nevešly. Možná právě tenhle detail nejvíc zapůsobil na ty, kteří budou po létech vzpomínat.
Nedala na sobě znát žádné pohnutí. Zavedla je na shromaždiště, kde vězňové museli stát dlouhé hodiny v řadách. Ukázala jim místnost, kde byli biti za cokoli, co jejich věznitelé prohlásili za přestupek proti vězeňskému řádu. Vyprávěla jim tiše, klidně, jako by šlo o ty nejobyčejnější věci.
Zatímco učitelka prováděla děti pevností, paní Jirková, která jela s sebou, aby pomáhala na děti dohlížet, obcházela ostražitě kolem. Znala moc dobře tuhle partu žižkovských syčáků. Nic jim není svaté. Měla dozor i tenkrát, když celá škola navštívila nově zřízené mauzoleum Klementa Gottwalda, prvního to dělnického prezidenta. Mauzoleum bylo umístěno v Památníku osvobození na Žižkově a žižkovské děti měly možnost navštívit mezi prvními toto neobyčejné místo, které bude v Praze na věčné časy obdobou mauzolea soudruhů Lenina a Stalina na Rudém náměstí v Moskvě.
Děti seřazené do dlouhého zástupu tiše procházely kolem skleněné skříně s nabalzamovaným tělem. Muž ležící na katafalku byl oblečen do uniformy.
Na hrudi měl řády, další vyznamenání ležela na sametových poduškách u nohou. V místnosti bylo šero, jen skleněnou skříň zaplavovalo rozptýlené světlo.
Byla tam tenkrát celá škola včetně těch nejmenších dětí za dozoru všech učitelů - a dobrovolníků z řad rodičů. A byla to právě paní Jirková, která zaslechla Demla, jak šeptá sousedovi:
"Podívej, jak jsou ty stříbrný hvězdy začernalý. To asi bude od tý mrtvoly."
Paní Jirková ostře sykla a Deml zmlkl. Ne, tenkrát to nikdo nezaslechl a nic se nestalo. Žádný z mlčenlivých mužů rozestavených podél stěn nic nezaslechl. Nikdo nepátral po tom, kdo je ten kluk, který má tak nevhodné poznámky, kdo jsou jeho rodiče a kdo je třídní učitel. Ano, dobře to tenkrát dopadlo.
Ale nemuselo.
Takže paní Jirková se ustavičně rozhlížela a střežila houf dětí. Její dcerka se držela učitelky, to je dobře. Kdepak máme Demla a Jandu, známé firmy? Drží se stranou a něco si šeptají. Jistě vymýšlejí nějaké alotrium. Je třeba mít oba neustále v merku, uvažovala paní Jirková.
Neurčitě si uvědomovala, že je něco v nepořádku. Něco v tom obrazu nehrálo. Něco bylo divné. Rostla v ní nervozita. Tohle jistě nebylo nejvhodnější místo pro školní výlet, zlobila se v duchu. Lepší je Karlštejn nebo Babiččino údolí. Všechno tu na člověka padá. Už abychom byli pryč, přemýšlela žena.
Pak jí došlo, co je tu v nepořádku.
Kdepak je Alžběta Fikáčková, ta hodná dívka, nejlepší žačka ze třídy?
Dalo by se čekat, že se bude držet učitelce nablízku, že bude poslouchat, co učitelka říká. Jak to, že tu není? Třeba se někam zatoulala. Je tu všude plno chodeb a temných místností... ne, byla to chyba jet zrovna sem, zlobila se paní Jirková v duchu. Aby se jí tak ještě něco stalo!
Prodrala se dětmi k učitelce a pošeptala jí, že se ztratila Alžbětka a že se po ní půjde podívat.
Bezděčně zamířila k východu, snad proto, že by sama byla nejraději co nejdřív pryč z těchhle míst. Za prvním rohem spatřila zřízence, který kráčel přímo k ní a vedl Alžbětu za ruku. Dívka měla oči červené od pláče.
"Chtěla utéct," vysvětlil zřízenec stručně.
"To snad ne," bránila vzornou žačku paní Jirková. Zřízenec jen něco zahučel, mávl rukou a odcházel, zapaluje si cigaretu. Svou povinnost splnil.
"Ty ses zatoulala, viď?" skláněla se paní Jirková nad vzornou žákyní.
"Ne. Chtěla jsem utéct," řekla dívenka a utřela si oči hřbetem ruky. Jirková se na ni zkoumavě zadívala. V těch očích nebyl strach nebo žal, spíš v nich seděl vzdor.

(20) Vy jste lhala
Návštěva Malé pevnosti Terezín byla narušena drobným incidentem - vzorná žákyně Alžběta Fikáčková se pokusila utéct.
Paní Jirková zamrkala a snažila se samu sebe přesvědčit, že slyšela dobře.
Rozhlédla se kolem sebe - po ponurých budovách a hradbách Malé pevnosti Terezín.
"Já ti rozumím," pokusila se navázat s dívkou kontakt. "Ty ses zatoulala."
"Ne, slyšela jste dobře. Chtěla jsem utéct," stála Alžběta Fikáčková na svém.
"Je to tu ošklivé, viď? Mně se to tu taky nelíbí. Raději bych s vámi jela někam jinam na výlet."
"Je to vězení."
"To bylo vězení, dřív. Už není. Všichni jsou volní. Mohli jít domů. Víš přece, že soudružka učitelka tu byla - a je s námi volná. Svobodná."
Jirková věděla, že právě učitelka Ptáčková netrvá na tom, aby ji děti oslovovaly podle nařízení soudružko. Ale jeden neví, ať si Ptáčková dělá, co chce, jednou tu nařízení je, tak se má dodržovat. Jde přece o naši Janičku.
"Nejsou volní. Všichni nejsou volní," řekla dívenka.
V Jirkové zatrnulo.
Vybavila si, co se říkalo v sousedství, mezi ženskými u pekaře a v Bratrství. Alžběta žije sama s matkou, a tuhle paní Fikáčkovou přestěhovali odněkud z Dejvic na Žižkov, snad ji měli původně poslat osidlovat pohraničí, ale někdo zatlačil a místo nějaké té Kadaně z toho zbyl Žižkov. Nebyla to svobodná matka, to ne! Její muž je zavřený, zapletl se do nějaké špionáže nebo zrady dělnické třídy. Dneska se už na to díváme jinak, soudruh Stalin dělal chyby, to už se ví, ale zase tak moc velké chyby to asi nebyly, jinak by přece ty zavřené pustili, jako pustili Ptáčkovou a ostatní vězně tady z pevnosti, když skončila válka.

"Tak pojď," popadla Jirková dívku za ruku. "Půjdeme za ostatními."
"Já nechci."
"Alžbětko! Vždyť ty jsi byla vždycky tak hodná dívenka! Jak se to chováš?"
"Já nejsem hodná. Jenom se dobře učím," odpověděla dívka.
Jirková se kolem sebe ve zmatku rozhlédla. Být to naše Jana, vlepila bych jí jednu zleva, druhou zprava a vidělo by se, co holka chce a co nechce. Jenže tohle je přece jenom něco jako muzeum! Tady se nefackuje.
Už se tu nefackuje.
Opravdu je to nevhodné místo pro výlet!
Co mám dělat? Přece holku nenechám běžet!
Naštěstí se zpoza rohu vynořila učitelka Ptáčková, obklopená dětmi.
Bylo na ní vidět, že má starosti, co se asi stalo, a znatelně ožila, když Jirkovou a svoji žačku spatřila. Také paní Jirková si oddychla, že má tuhle patálii z krku. Vždyť - copak má ona tohle zapotřebí? Je tu jenom na výpomoc, aby dohlédla na děti, a ne aby honila po pevnosti bláznivou dceru... nějakého kriminálníka.
"Ty ses nám zatoulala, viď?" pohladila učitelka Ptáčková svoji žačku po hlavě.
Dívka neodpověděla. Ptáčková nenaléhala. Krátce pohlédla na paní Jirkovou a všimla si jejího zarputilého výrazu.
Po nějaké chvilce, když už byla brána na dohled, se k Jirkové přiblížila.
"Co se stalo?"
"Myslím, že byste si s ní měla promluvit," řekla Jirková nepřístupně.
Ptáčková na ni upřela svoje velké temné oči. Jirková trochu vzdorně pohodila hlavou a sklopila zrak. V tu chvíli se vzadu u autobusu strhla nějaká strkanice, která hrozila přerůst ve rvačku, a obě ženy se musely ujmout krotitelské funkce.
Příležitost se našla až za nějakou chvíli. Učitelka vyhledala dívku očima, přistoupila k ní a odvedla ji stranou.
"Je mi to líto, Alžbětko," řekla jí. "Měla jsem si to uvědomit."
Samozřejmě že věděla, jak to s Alžbětou Fikáčkovou je, kdo je její otec. Do školy přišly materiály.
"To nevadí," řekla dívka. "Aspoň vím, jak asi tatínkovi je, když jsem to viděla na vlastní oči."
Učitelka nevěděla, co na to říct. Dívka se na ni upřeně dívala.
"Můžu něco říct?"
"No... jistě, Alžbětko. Mluv."
"Vy jste prý Demlovi řekla, že Salač žaloval. Že prozradil, kdo zapálil pod lavicí ten čuďák. Já si myslím, že to Salač neřekl. Já si myslím..."
Dívka zrudla, ale očima neuhnula.
"Já si myslím, že jste Demlovi lhala."

(21) To je mi výchova
Premiantka třídy Alžběta Fikáčková obvinila mezi čtyřma očima učitelku Ptáčkovou, že křivě nařkla Salače z práskačství.
Na první část školního výletu do Terezína bude Josef Salač vzpomínat jako na jednu z nejhorších chvil dětství. Když mu kluci řekli, že je práskačská sketa, měl pocit, že se teď musí svět zastavit a že mu obloha spadne na hlavu. Trápilo ho, že v těch prvních dnech udělal pitomost a postěžoval si otci, že mu kluci nadávají Žide. No a otec nevěděl nic lepšího než se vypravit do školy. Jestli je tedy někdo práskačská sketa, pak... Na to raději nemyslet.
Jenže to bylo jedinkrát, kdy něco řekl. Nikdy v životě by už nic nevyslepičil.
Byl šťastný mezi kluky. Tohle byla úplně jiná škola než ta, do které chodil dřív - do školy dětí diplomatů v Sofii. Tam nikdo s nikým nekamarádil, mluvilo se tam rusky a učitelé, to snad ani nebyli učitelé.
Teprve tady na Žižkově potkal opravdové kluky, obdivoval je a chtěl by se jim vyrovnat. Byl šťastný, když s nimi mohl rolovat hořlavý film zakoupený u Šmeldy Jůzy, a když pak Deml odpálil kouřovou bombu a ta letěla jako raketa Ptáčkové rovnou pod nohy, bylo to úžasné dobrodružství.
Ani za nic by Demla neprozradil. Při vyšetřování vzal všechno na sebe.
A stejně to nebylo nic platné.
Nikdo s ním nemluví. Všichni si myslí, že je sketa, a dávají mu to najevo.
V autobusu, cestou do Terezína, jim učitelka Ptáčková vysvětlila, že se jedou podívat na vězení.
Jedu do vězení, táhlo Salačovi hlavou. Nechají si mě tam. Budu tam navždy, až do smrti.
Při prohlídce se třída rozčlenila do hloučků, kluci se drželi spolu, holky taky, jen on byl sám. Představoval si, že je tu s učitelkou - že se s ní vrátil do doby, kdy ona byla vězeň. On s ní byl v cele spolu se sedmdesáti dalšími lidmi. On stál na tom hrozném místě, kterému se říkalo apelplac.
A jeho bili gumovými hadicemi v místnosti, která měla do betonového stropu zapuštěné kovové oko pro protahování pout.
Bylo mu zle, a když se vraceli, cítil se ještě hůř. Tady se aspoň mohl držet stranou, jenže - v autobusu? Bude sedět sám. Za zády mu budou nadávat: Sketo. Práskači.
Pravda, všiml si, že paní Jirková odněkud přivedla tu tlustou holku Fikáčkovou. Ta byla jediná, která mu nabídla přátelství a on ji zahnal.
Udělal blbost.
Později, když už se nastupovalo do autobusu, učitelka s Fikáčkovou o něčem mluvila. Salač měl dokonce dojem, že učitelka zrudla. To bylo divné, protože spíš ta holka Fikáčková často rudla, měla velké tlusté tváře s jemným chmýřím. Stačilo, aby se jí při hodině učitelka na něco zeptala, a jakmile si nevzpomněla hned, zrudla a to chmýří bylo jasně vidět.
"Tak, ztišíme se a nastupujeme!" křičela paní Jirková. "Říha taky nastoupí! Nestrkejte se na těch schodech, nebo vás

srovnám!"
Bylo znát, že ji funkce těší.
Salače napadlo, že by ji možná bavilo být za války tady, v Malé pevnosti - pokud by nemusela být s Ptáčkovou v cele.
Na schodech ho někdo praštil do zad. Ani se neohlédl.
Nastalo počítání, Ptáčková počítala vzadu, Jirková vpředu. Pak Jirková křikla obvyklou otázku "kdo nemá souseda" a Salač si uvědomil, že on nemá souseda, a v tu chvíli mu bylo snad nejhůř.
"Tak můžeme jet, jsme všichni," oznámila paní Jirková učitelce. Řidič nastartoval.
"Já bych ještě něco chtěla říct," na to Ptáčková.
Děti ztichly. Odkudsi se ozvalo "bude přednáška".
"Chci vám říct," řekla učitelka, "že vám děkuju za to, že jste se všichni chovali slušně. A ještě vám chci říct něco, bez čeho... by náš výlet možná neměl smysl."
Stála úplně vzadu v autobuse, obklopena nejdrsnější partičkou Demla a spol. Ostří hoši vždycky sedí v posledních řadách autobusu.
"Když se vyšetřoval případ té kouřové bomby... řekla jsem Demlovi, že Pepík Salač všechno prozradil. Nebyla to pravda. Neřekl nic. Vzal to na sebe. Chci, abyste to věděli. Já se ti, Pepíku, omlouvám."
"Ale vždyť jste mi sama řekla..." vyhrkl Deml.
"Já vím, Karle. Řekla jsem to... aby ses přiznal. Jenže to nebyla pravda.
Řekla jsem to, aby ses přiznal. Bylo to ode mne..." Odmlčela se.
"Bylo to ode mne neslušné. To je všechno, co jsem chtěla říct. Teď, paní Jirková, myslím, že můžeme jet."
Jirková nechápavě zírala, pak pokrčila hněvivě rameny. Učitelka se omlouvá za neslušnost... No tohle! To je mi výchova!
Řidič hlučně zařadil a autobus sebou škubl a rozjel se.

(22) Fotr není spolehlivej
Třída se vrací z výletu do Terezína. Učitelka Ptáčková se přiznala, že lhala, když obvinila Salače z udavačství...
Paní Jirková seděla vpředu v autobusu a tvářila se jako ztělesněná uraženost.
Tohle není žádná výchova, opakovala si. Tohle je podrývání autority učitele! Jak pak mají žáci učitelku poslouchat, když se od ní dozvědí, že jim lhala? Taková věc se přece neříká. No a prsty v tom má ta Fikáčková, táhlo jí hlavou. Moc dobře si všimla, že učitelka Ptáčková s tou holkou vedla vzadu za autobusem nějaké divné hovory. Dcera kriminálníka... a s tou se učitelka paktuje? Tohle je náramně divný případ!
Raději se ani neohlížela a hleděla přísně před sebe.
Tak se stalo, že jí utekla další divná událost.
Nejhorší darebák ze třídy se obrátil na učitelku.
"Pančitelko, můžu si sednout k Salačovi?"
Učitelka se usmála.
"Jen běž, Karle."
Už podruhé ho oslovila křestním jménem. To nebylo zvykem. Oslovování příjmením, samozřejmě v prvním pádě, utužuje kázeň, kdežto oslovování křestním jménem navozuje familiární atmosféru a ta vede ke kamarádíčkování a dalším krajně nežádoucím jevům.
Salač si spolužáka všiml až v poslední chvíli, když jeho hubená postava dosedala vedle něho.
"Ahoj, vole," řekl Deml. "To je takový blbý, sedět tady sám. Proč si nevlezeš k nám dozadu?"
Salač zrudl, jak tonul v blaženosti.
"Tam je místo?"
"Jasně, vole. Ale nejdřív... Hele."
Deml sáhl pod bundu a vytáhl album známek, které klukům zachránil učitel Matyáš v hostinci U Steinera.
"My se střídáme v opatrování. Už ho každej měl a ty ještě ne. Můžeš ho mít u sebe? A ne abys ho ukazoval fotrovi."
"To já bych neukázal," řekl Salač. Převzal album. "Fotr... není spolehlivej," dodal hořce. Měl na otce vztek. Vždyť právě on ho namočil do polízanice!
"Žádnej fotr není spolehlivej," řekl Deml. "Nemůžeš věřit žádnýmu z nich."
"Jenom partě," vyhrkl Salač.
"Jo, partě můžeš věřit. Tak pojď k nám dozadu. Uděláme ti tam fleka."
Salač se rozhlédl. Všichni se na něho koukali, a pak zachytil pohled dívky, která mu podávala ruku, když mu bylo nejhůř, a kterou odehnal.
"Hele, Karle..." řekl zkusmo. Poprvé mu neřekl "hele, Deml". "Můžu to album ukázat... Fikajdě?"
Chtěl říct Alžbětě, ale neodvážil se.
Deml se po premiantce třídy ohlédl. Samozřejmě, že teď už celá třída věděla, že učitelka pronesla to svoje neuvěřitelné "já jsem lhala" po rozhovoru s tlustoprdkou Fikáčkovou. Co jí Fikajda asi řekla? Třeba to z ní Salač vytáhne, usoudil Deml.
"Jo, klidně, ukaž jí to."
Vstal a dal si záležet, aby přešel uličkou mezi sedadly co možná nejvíc frajersky - podobný loutce marionetě zavěšené na nitích v prudkém větru.
Moc práce mu to nedalo - řidič chtěl být co nejdřív doma a pořádně šlapal na plyn; autobus sebou házel a splašeně skákal na tvrdém pérování.
Salač pokývl na Fikáčkovou a naznačil jí, že jí chce ukázat album. Ta po svém zvyku zrudla, plaše se ohlédla na svou

sousedku Petrákovou a zvedla se ze sedadla. Drcnutí autobusu ji katapultovalo dopředu, takže v sedadle vedle Salače spíš přistála, než aby do něho usedla.
"Promiň," řekla, "jsem nešikovná."
Salač čekal výbuch smíchu. Kupodivu se nikdo nesmál. V dějinách třídy to bylo pravděpodobně poprvé, že se smečka nedala do smíchu při pohledu na něčí přehmat.
"Tohle je album vzácných známek," otevřel před ní svazek. "Střídáme se v opatrování."
"Myslela jsem, že je Demlovo," řekla.
"No, vlastně je Demlovo, jenže Deml ho nesmí přinést domů. Jeho fotr by ho zase prochlastal."
Stín nevole jí přejel po obličeji. Neměla ráda sprostá slova. Neřekla nic a odklopila zadní desku.
"Je hodně staré," podotkla. "Čípak asi bylo? Podívej, tady je něco napsáno..."
A skutečně, u spodního okraje vnitřní strany zadní desky byla zašlá nálepka s adresou.

(23) Kam s tím ohryzkem
Parta znovu vzala Salače mezi sebe. A parta teď bude o jednoho člena větší - o Alžbětu Fikáčkovou, o tu nesnesitelnou premiantku!
Od školního výletu uplynulo několik dní. Aféra s kouřovou bombou neboli čuďákem byla zapomenuta. A jaká to byla aféra! Demlovi hrozila trojka z chování, a taková trojka z mravů, panečku, to je předstupeň trestu nejvyššího, totiž polepšovny. Demlovi už takový trest hrozil několikrát.
Naposledy v loňském roce, kdy celá škola navštívila prostory chystaného Stalinova muzea v prostorách pod monumentálním pomníkem vůdce světového proletariátu.
"Tady bude, děti, jednou veliké muzeum největšímu státníkovi a vojevůdci lidských dějin," vedl k dětem řeč průvodce. "Zatím zde vidíte dokumentaci svědčící o tvořivosti a píli našeho lidu, který s láskou vybudoval věčný památník na počest svému osvoboditeli."
Učitelka Plessingerová jakožto benjamínek učitelského sboru měla za úkol děti do muzea dovést a zase zpátky přivést v plném počtu a bez incidentů.
Stála opodál, aby měla přehled - a zvolila strategicky významné místo poblíž sádrového odlitku Stalinova knoflíku. Ten zde sloužil jako trojrozměrný dokument monumentality pomníku - v reálu, při pohledu z Letenské pláně, divák neměl o ní dostatečnou představu. Učitelka zato měla představu o podnikavosti svých žáků a bylo jí jasné, že si knoflíku všimnou a budou s ním dělat neplechu.
Kustod vykládal o učiteli národů, když vtom si Plessingerová všimla Demla, známé firmy: držel se samozřejmě vzadu a chroustal jablko!
Okamžitě se k němu přesunula.
"Hned toho nech," sykla na něho. "Tady nejsi na pastvě, tady jsi v muzeu!"
"No jo," řekl Deml, žvýkaje poslední sousto - když spatřil blížící se učitelku, zjevně rozzlobenou, urafl z jablka skoro polovinu, "ale co mám udělat s tím ohryzkem?"
"Dej ho do kapsy!"
"Když von je mokrej a vokousanej a hnusnej!" kuckal Deml.
"To sis měl rozmyslet dřív, než jsi začal jíst jablko v muzeu!"
Pak se musela věnovat jiným elementům - všimla si Jandy se Sekerou, jak se podezřele houfují kolem Stalinova knoflíku.
Byla z té návštěvy muzea uondaná a nervózní. To nejhorší však mělo teprve přijít.
"Neslýchaná drzost! Provokace!"zaslechla znenadání kustodův hlas. Ukázalo se, že Deml vyřešil nerudovský problém "kam s ním" po svém: ohryzek jablka, mokrý, oslintaný, si nestrčil do kapsy. Nehodil ho ani do koše na odpadky, protože tak vulgární předmět v muzeu vůdce světového proletariátu chyběl. Strčil v nestřeženém okamžiku ohryzek do první volné dutiny, kterou nalezl. Bohužel, okamžik to nebyl zcela nestřežený, protože ho při tom viděl kustod. A dvakrát bohužel, ona dutina byla nosní dírka sádrové makety Stalinovy hlavy. Kustod se vztekal. Hned chtěl vědět, z které části Prahy školní výprava přišla, a trochu se zklidnil, když se dozvěděl, že z proletářského Žižkova. Byl taky zvědavý, zda otec provinilcův není členem poražené vykořisťovatelské třídy, živnostník nebo kulak. Když mu učitelka sdělila, že hochův otec je popelář, prskal o něco méně, protože popelář sice nepatří jednoznačně a ukázkově k dělnické třídě - čistokrevný příslušník dělnické třídy je pouze soustružník, hutník a havíř, nicméně to nepochybně není vykořisťovatel.
Tehdy musela učitelka kustodovi slíbit, že zločin bude potrestán nejhorším stupněm ocenění chování, totiž "trojkou z mravů" neboli klasifikací formulovanou jako "chování zákonné".
Ano, to byl tenkrát velikánský malér; ve třídě se o něm dlouho hovořilo a děti o něm vyprávěly doma. Také Jana Jirková o něm vyprávěla mamince a ta vážně pokyvovala hlavou. Stalo se, bať, stalo se, a jenom proto, že jsem neměla rodičovský dohled, dávala najevo. Byla tenkrát trochu uražená, že ji třídní učitelka o spolupráci nepožádala. Kdyby to udělala, nebylo by se to stalo!
Malér velký, převelký, a promlčel se, stejně jako se promlčela výtržnost s čuďákem. Paní Jirková to všechno z povzdálí sledovala. Bylo jí ale jasné, že z toho mraku nikdy pršet nebude. Deml je prostě sígr a jiný nebude, kdo si na něm co vezme? Jeho otec je popelář, matka umývá nádobí někde v bufetu.
S takovými lidmi nemá smysl se zaplétat ani ve zlém, ani v dobrém, z nich nekouká nic dobrého. Avšak to, k čemu došlo na školním výletu do Terezína, to bylo jiné kafíčko. Tam už nešlo o demlovskou klukovinu.
Celý ten výlet do Terezína byl pochybená akce, podle jejího názoru. Proč by měly děti něco vědět o deportovaných Židech, k čemu jim plést hlavy?

Vždyť my víme, jakou roli Židé hrají v plánech imperialistického Západu. No a chování té holky Fikáčkové bylo krajně provokativní, a co horšího, třídní učitelka jí šla zjevně na ruku.
Z toho nemůže vzejít nic dobrého, a to špatné, co z toho vzejde, nesmí postihnout naši Janu, uvažovala paní Jirková. Bdělost a ostražitost měla od výletu do Terezína na nejvyšším stupni pohotovosti.

(24) Rozsypaný kufříček
Vzpomínka na největší aféru loňského roku - ohryzek jablka v nose Stalinovy sochy. Paní Jirková větří příchod malérů ještě většího kalibru.
Člověk v tom musí umět chodit, to byla životní zásada paní Jirkové.
Její manžel, vedoucí osobního oddělení v národním podniku Grafotechna, měl podobnou zásadu: když už jsou na světě hřbety a biče, jsem raději tím bičem než hřbetem.
Paní Jirková nebyla žádný proletářský typ, a třebaže se nevyhýbala veřejným funkcím, nikdy se neocitla mezi rudě ošátkovanými "žižkovskými ženami", které pochodovaly vždycky v čele prvomájového průvodu, ani nenacvičovala na první celostátní spartakiádu. Ráda se hezky oblékala (vědělo se o ní, že šije u soukromé švadleny) a pravidelně chodila na trvalou. Věděla, že by ji mezi sebe nepřijaly ani "žižkovské ženy", ani uvědomělé spartakiádní cvičenky. Dovedla být nepostradatelná. Vždycky se vyskytovala tam, kde bylo nutno vynakládat dozor. Protože nemusela chodit do práce, její muž vydělával dost, aby to stačilo na "důstojný život", mohla věnovat čas veřejným službám, pokud možno dozorčího rázu. A všechny ty oběti - jak jedním slovem charakterizovala svoji činnost - sloužily jen k tomu, aby Jana mohla žít jinak, tedy lépe než její rodiče.
Potíž vězela v tom, že na Janu si každou chvíli nějaká učitelka zasedla a na výsledcích to bylo vidět.
S holkou byly pořád nějaké potíže. Jako dnes: paní Jirková přišla z nákupu, a Jana byla pryč! Našla ji až po dlouhém pátrání. Seděla na schodech dole u dveří na dvorek. Na kolenou měla otevřený kufříček s šitím na panenku a brečela. Každá holka měla takový kufříček. Důkladný, z lisované tvarované lepenky, s kovovým držadlem a dvojicí plechových spon. Opatrnější holčičky si kufřík ještě jistily zavařovací gumou. Uvnitř měly přinejmenším jednu panenku typu "plaváček", z celuloidu, s pohyblivýma ručičkama a nožičkama - údy byly k trupu přichyceny gumovou tkanicí. Každá měla sadu panenek, od největší po nejmenší, ovšem nakonec byly nejpraktičtější právě tyhle malé panenky. Vešly se do kufříku a pak - šití šatiček a pletení svetříků netrvalo dlouho. Kromě panenky bylo v kufříku ještě šitíčko: dráty a háček, bavlnky, látky, nitě, jehly. Jana, stejně jako ostatní holky, si už moc často s kufříčkem nehrála. Nepřicházelo však v úvahu, že by byla ochotná se ho vzdát.
Nad otevřeným kufříčkem a v slzách seděla Jana Jirková na schodech. Špinavým mléčným sklem na ni ze dvora dopadalo mdlé světlo. Ze sklepa táhl pach plesniviny. Paní Jirková si vzpomněla na letecké poplachy z konce války. Ta vzpomínka ji ještě víc popudila.
"Co tady sedíš a bulíš? Co se stalo? Vstávej a syp domů!" zaláteřila.
Popadla holku za ruku a škubla. Kufříček se Janě smekl z kolen a vysypal se na schody. "To svět neviděl, takový nemehlo! Koukej to uklidit!"
Hudrováním jen plašila vlastní nervozitu. Holce se něco stalo, to bylo jasné. A když se holce něco stane, musí rodič zasáhnout. Paní Jirková však zasahovala nerada. Její dozíratelská všudypřítomnost měla účely preventivní.
Učinit vše, aby se "něco" nestalo. Jakmile v tom člověk umí chodit, úrazům a nebezpečenstvím se včas vyhne. Tohle se naučila od svého muže, který prošel bez jediného šrámu všemi čistkami stalinské éry až na současné místo, vysoké, obávané a neotřesitelné.
Doma v kuchyni, dlouho poté, co obsah kufříčku posbírán (především péčí matky, nikoli dcery) a uklizen, vodopád slz zastaven, tvář umyta, škytání vyléčeno sklenicí studené vody, vylezlo pomalu a přerývaně z Jany Jirkové, co se stalo.
Fikajda, tedy Fikáčková, ta hnusná zrádkyně. Nikdy s nikým nekamarádila.
Mluvila jen se svou sousedkou v lavici Lžičarovou, a někdy taky mluvila s ní, Janou, a její sousedkou Petrákovou.
"Ona se teď tahá s těma klukama! S Demlem a se... Sekerou!"
Paní Jiráková si vybavila Sekerův obličej. Dobře postřehla zakolísání v hlase své dcery. Takže Sekera je "ten, na kterého si Jana myslí". No co, muselo to přijít, holce je dvanáct, brzo jí bude třináct. Hlavně aby nepřišla do maléru. Ten Sekera ale vypadá na neškodného pitomce. Jenže tichá voda břehy mele. Paní Jirková vzdychla.
"Když se tahá, ať se tahá. Ty se starej o učení, ať si zlepšíš vysvědčení."
"No jo, ale ona se teď kamarádí jenom se Salačem."
"Kdo? Alžběta?"
Paní Jirková měla třídu prokouknutou a Alžbětu měla zařazenou do zcela jiné kategorie. Ta že by...Třeba je předčasně vyspělá. Třeba to na ni už přišlo... Můjtysvěte. Chudáci holky. Co všechno je čeká!
"Oni spolu chodí někam na Olšany," trvala Jana na svém. "A Deml učí jezdit Salače tramvají."
"Dobře. Už nebul. A s nikým se netahej. A už vůbec ne na Olšany, nebo..."
Zahrozila, rozhodnutá přijít záhadě nesmyslného pláče své dcery na kloub.

(25) Jak to bylo s tramvajemi
Alžběta Fikáčková se skamarádila s Demlovou partou. To samozřejmě mělo za následek i mrzutosti - například Jana Jirková je z toho zoufalá.
"Musíš se naučit bejt Pražák," řekl Salačovi Deml, když parta vzala nováčka s konečnou platností mezi sebe. "A to znamená, že se musíš naučit jezdit tramvají."
Pražská tramvaj (a nejinak i tramvaj v jiných městech republiky) měla v padesátých a ještě hluboko do šedesátých let v sobě důstojnost námořní lodi.

Nejenže vypadala a pohybovala se s majestátností korábu. Tramvajáci, tedy osádka tramvaje, to byly impozantní figury. Dnes jsou řidiči tramvají zalezlí ve svých kukaních, kdežto tenkrát řidič stál na přídi vozu u svého reostatu, pařezovitém útvaru z černě natřené litiny. V ruce třímal kliku reostatu a druhou ruku měl na kole s držadlem, ovládajícím brzdu. Před výhybkou musel zastavit, vystoupil z tramvaje, z pouzdra vraženého do prostoru podvozku vytáhl železnou tyč a s vynaložením síly i šikovnosti výhybku přehodil.
Každým vozem procházel konduktér a prodával lístky. Třicet haléřů stály lístky dětské, šedesát haléřů dospělé. Na každém lístku musel konduktér vyznačit číslo tramvaje, datum - a vyštípl dírku do sektoru, ve kterém cestující nastoupil. Lístky přechovával v kožené brašně na břiše. Na popruhu brašny měl konduktér kovovou krabičku s gumovou houbou - na vlhčení prstů.
"Dávej pozor na průvodčího," zasvěcoval Deml Salače. "Musíš se naučit chodit jako on. Je to námořnická chůze! A hlavně - nikdy se nechytej tý kožený šňůry, co visí tady nahoře. Ta vede ke zvonku, a když za ni chytneš, to tramvajáka nasereš, že to nestojí za to!"
Pražské tramvaje - na rozdíl od tramvají kupříkladu brněnských nebo olomouckých, se pyšnily technickou kuriozitou, nebo spíš absurditou. Nebyly napájeny elektrickým proudem prostřednictvím pantografu, jako je to teď (a už dlouho), ale přes tyč s kolečkem na konci. Na křižovatce velmi často, a někdy i mimo křižovatku kolečko vyklouzlo, tyč tlačená ocelovou pružinou vzhůru se vztyčila a mlátila do drátu a lítaly jiskry a řidič točil kolem brzdy a když bylo třeba, i přisypával lopatkou písek do násypky, odkud pak písek doslova tekl trubkou pod kola tramvaje. Pak konduktér nebo řidič vystoupili a na několik pokusů se jim podařilo uvolněnou kladku vrátit na správné místo.
Konduktéři, podobně jako námořníci, opravdu dovedli za jízdy chodit bez držení a Salač se jim za to obdivoval. Když byla tramvaj prázdná, házela sebou a tramvaják stál, jako by měl nohy vrostlé do podlahy (byl to dřevěný rošt) a dopředu si proštipoval lístky.
Samostatnou kapitolou bylo naskakování a vyskakování z tramvaje.
"Tohle se musíš naučit taky, to každej kluk umí!" nabádal Salače jeho učitel.
S výjimkou tramvají typu ponorka měly klasické tramvaje plecháče a vamberáky otevřené dveře. Nejlíp uměli naskakovat do tramvaje právě tramvajáci, profesionálové: když si konduktéři předávali službu, velmi často čerstvá síla naskočila za jízdy.
Naskakování bylo dvojí: cestující pádil za ujíždějící tramvají, dohnal ji, chytil se tyče a naskočil na schůdek. Čili - naskakoval zezadu. Podstatně obtížnější a také elegantnější bylo naskakování zpředu, tedy proti směru jízdy tramvaje. Tyč sloužila jako osa rotace - naskakující se musel kolem osy přetočit a pokud to uměl, udělal to esteticky a elegantně. Tramvaje měly schůdek a tyče - a tím umožňovaly visení. Kdo se nedostal dovnitř, zůstal na schůdku. Někdy se na schůdku shromáždil doslova roj lidí, zpravidla mužů - ženy málokdy naskakovaly a visely.
"Naskakování je jednoduchý, když skáčeš zezadu," zněla lekce. "Horší je vyskakování. Pamatuj si, že se musíš odrazit co nejvíc dozadu. Proti směru jízdy. A musíš do toho dát tím větší páru, čím rychlejc ta pitomá tramvaj jede."
Salač si myslel, že se to nikdy nenaučí. Bál se, a kdo by se nebál?
Deml s Jandou a Sekerou se váleli smíchy, když odmítl vyskočit ze sedmičky i v tom místě Kalininky, kde se před papírnictvím naproti Jůzově hračkářství ulice dostává do nejstrmějšího stoupání a tramvaj jede krokem. Oni sami dovedli i takové triky, jako že vyskočili z předních dveří vamberáku a naskočili do zadních.
"V tramvaji se dá dělat spousta věcí. Například - vlečňák se dá rozhoupat!" vykládal Deml.
Tuhle disciplínu praktikovali na dlouhém rovném úseku od Olšanského náměstí k nákladovému nádraží. Musela na to být celá parta: aspoň čtyři, pět kluků se shromáždilo docela vzadu a rytmicky se pohupovali ze strany na stranu - když dokázali svoje úsilí sladit, podařilo se jim tramvaj rozkývat a tramvaják pak moc pěkně nadával.
Ta nejtěžší disciplína se taky konala na tomto dlouhém úseku, kde tramvaj jela rychle.
Byla to jízda, při níž sportovec visel na schůdcích za zavřenými dveřmi: vagony mívaly dveře z jedné i druhé strany, podobně jako vagony metra. No a borec se zavěsil za tyč na té straně, kde byly dveře zavřené a užíval si jízdy načerno, která ho mohla navíc stát i zdraví, ne-li rovnou krk.
"To bych nikdy neřekl," podotkl Salač nešťastně, "že ježdění tramvají je tak těžké!"

(26) Že já nedržel hubu

Obyčejná pražská tramvaj, to byla bájná loď Hispaniola, která odvážela do snového světa Demla a jeho kamarády. Žižkov ve smyslu "město Žižkov" končilo tenkrát na sklonku padesátých let na Olšanském náměstí. Kaple svatého Rocha stála na rohu rozsáhlého bloku hřbitovů, táhnoucího se až k nákladovému nádraží.
Vypadalo to, že se hřbitov až trochu štítivě odtahuje od Olšanské ulice, a mezi jeho zdí a ulicí se táhl zpustlý pruh země, území nikoho nebo bůhvíkoho.
Neméně divoce vypadal Olšanský rybníček, další znamenitost této části města. Byla to páchnoucí tůň, ve které lovili akvaristé žoužel pro svoje rybičky. Na úpatí vrchu svatého Kříže se táhla řada nesourodých budov - byla tu sběrna starého železa a taky vily v zanedbaných zahradách. Demlova parta podnikala výpravy do nejzajímavější části těchto míst, kde bylo zbořeniště někdejší továrny na střelivo Sellier a Bellot.
Výpravy to byly časově náročné a nebezpečné - takových part, jako byla ta Demlova, se tu potulovalo vždycky několik a od nadávek k fackám nevedla dlouhá cesta.
Když tedy Alžběta Fikáčková objevila adresu na vnitřní straně zadní desky alba afrických známek, nevyvolala tím žádný velký zájem.
"Na co je nám adresa?" ptal se Deml skepticky.
"Dozvíme se, komu album patřilo. Nebo možná ještě patří,"odpověděla Alžběta Fikáčková, podle svého zvyku trpělivě, možná až trochu mentorsky.

Zvykla si, že chápe leccos dřív než ti druzí.
"To by bylo zajímavé," podpořil ji Salač.
"Zajímavé," ušklíbl se Sekera. "Jak se ten chlápek jmenuje?"
"Jan Rakušan," řekla Alžběta.
"Tak my za ním půjdeme a řekneme - pane Rakušan, máme vaše album známek, našel ho Demlovo fotr v popelnici, jakpak se tam asi dostalo?"
Janda se pochybovačně zasmál.
Alžběta musela připustit, že nedovede na Sekerovu otázku přesvědčivě odpovědět.
"Já si myslím, že když je něco zajímavého, tak by bylo dobře zjistit, co za tím vězí," řekla.
"Za tím může vězet jenom průser," podotkl Janda, netuše, jak prorocká jsou jeho slova.
Tím debata o adrese skončila. Album měl teď v opatrování Salač a druhý den ho přinesl do školy. O velké přestávce zašel za Alžbětou.
"Myslel jsem na tu adresu," řekl jí. "Asi by bylo dobré se tam zajít podívat. Ale... jak? Nevím, kde by to mohlo být."
"Já to vím," řekla dívka. Zase se trochu zarděla. Vždycky když se dostala do situace, kdy se ukázalo, že ti druzí jsou... nu, méně chytří než ona, popadl ji maličký záchvat studu.
"Jak jsi to mohla zjistit?"
"No... Podívala jsem se do mapy."
Pepík Salač žasl, že ho nenapadlo něco tak prostinkého, jako podívat se do plánu Prahy. Samozřejmě, že ho doma měli, dokonce věděl, v které části knihovny ho otec má. Plán Prahy ale patřil do světa dospělých. Otec tu byl od toho, aby se díval do plánu.
"No ano. Do plánu Prahy. No a co?"
"Je to kousek od Olšanských hřbitovů. Tam, kde je Kapslovna."
Salač slyšel o Kapslovně. Kluci ze třídy tam občas chodili na výpravy.
Rád by někdy šel s nimi, a teď, když ho konečně - a snad už napořád - přijali mezi sebe, snad Kapslovnu uvidí.
"No a co?"
Začal tušit, kam Alžběta míří. Připadalo mu to tak bláznivě odvážné, že musel polknout.
"Půjdeme se tam podívat."
"Bez... kluků?"
"Nemají zájem," řekla klidně.
Vzpomněl si, jak se zachovala, když ji před pár dny tak nesmyslně a zle urazil, když ji od sebe zahnal ve chvíli, kdy mu chtěla pomoci. Neudělala nic... holčičího. Zatvářila se, to ano.
Připadal si pak jako úplný pitomec. Před touhle holkou je snadné si připadat jako pitomec.
"Co pečete?" přiloudal se k nim Deml.
"Tady Alžběta myslí, že by bylo dobré se podívat na ten dům, kde bydlí ten pan Rakušan, co je na adrese..."
Vyhrkl to ze sebe a hned se za to zastyděl. Chtěl se Demlovi zalíbit a chtěl taky ukázat, jak je Alžběta chytrá, chtěl... Že já nedržel hubu! Pomyslel si zoufale.

(27) Jeden zpustlý dům
Alžběta Fikáčková zjistila, kde je ten dům, odkud pochází album známek, a navrhla Salačovi, že tam půjdou spolu. On to ale prozradil Demlovi.
Demlovi možná hned nedošlo, co mu Pepík Salač zrovna řekl - že Alžběta našla dům, odkud pochází album známek, kde bydlí onen pan Rakušan, kterému album patřilo.
"Jo album," řekl lhostejně. "Na to já kašlu. Helejte, co mám!"
Odhrnul cíp bundy. Něco se tam zlatistě zalesklo.
"Poklad!" řekla Alžběta.
"Seš blbá? To je hilzna z protiletadlovýho kulometu."
"Hilzna, to je nábojnice," řekla Alžběta Salačovi.
"Dá se z ní udělat raketa. Lepší než nějakej čuďák. Chce to víc filmu a ještě jednu hilznu jako ucpávku a..."
Zazvonění ukončilo přestávku a s ní i Demlův pyrotechnicko-balistický výklad. Každý kluk měl v té době nějakou tu zkušenost se zbraněmi a střelivem.
Martin Sekera vzpomínal, jak chodil do školy na malém městě a tam vyhlásila ředitelka soutěž, kdo přinese do školy do sběru víc zbraní - že vítěz dostane do sešitku hvězdičku.
"Já jim tenkrát říkal, volové, serte na hvězdičku do sešítku... Byli jak blbí!
Tenkrát jsem přišel vo svůj voblíbenej těžkej kulomet ze sestřelenýho bombarďáku..."
Smutná a pokořující vzpomínka. Kolik pušek a samopalů, kolik trubic pancéřových pěstí, kolik klubek kulometných pásů s nábojnicemi vystřelenými, ba i ostrými se tenkrát na školním dvoře sešlo!
Pepík Salač by se asi nechal svést k raketovému dobrodružství, jenže Alžběta si usmyslela, že půjde po své stopě. Nechtěla jít sama. A protože Pepíka chytila už jednou do spárů, nehodlala ho pustit.
"Ten pan Rakušan bude určitě moc zajímavý pán. Když někdo sbírá africké známky, musí to být..." Usmála se. "Musí mít rád dálku. Mám moc ráda dálku. Jenomže... nikdy jsem nikde nebyla. Ty se máš, že jsi někde byl."
"Já byl jenom s rodiči v Sofii," řekl Salač zarytě. Měl bych jí zase říct, že je blbá. Ať mě nevotravuje. Měl bych jít za Demlem a taky zkoušet, jak to řekl, tu hilznu.
"Kdy půjdeme?" zeptala se ho a dívala se mu do očí.
"Dnes odpoledne," řekl.

A tak se stalo, jako obvykle, kdy si Alžběta Fikáčková něco umanula.
Nečekalo je žádné romantické pátrání.
Na dohled začernalému komínu Kapslovny, ve stínu zdivočele rostoucích bezinek, stála rozlehlá dvoupatrová budova, zdobená římsami a ornamenty kolem oken. Byla zčernalá věkem, pokrytá sazemi, s opadanou omítkou.
Střecha byla na několika místech děravá. Rez rozežrala okapové roury a v těch místech bylo vidět plesnivé zdivo.
Dvě okna v přízemí však byla čistá, krytá záclonkami, taky před vchodem bylo zameteno a zdálo se, že těžké, bohatě zdobené dveře někdo používá.
"Třeba to není tady," řekl Pepík Salač.
Měl tísnivý pocit, že se propadá do jakéhosi cizího světa. Samotného by nikdy nenapadlo jít na neznámou adresu a snad tam dokonce zvonit... Alžběta našla zvonek a stiskla tlačítko.
"Nikdo tam není," řekl Pepík Salač. "Pojď pryč. Nemá to cenu."
"Nemá cenu chodit pryč, když nevíme jistě, že tam nikdo není."
Zatracená protivná tvrdohlavá holka!
Zevnitř se ozvaly šouravé kroky a někdo otevřel dveře.
Byl to nahrbený otylý stařec s nápadně rudou tváří, zarostlou bílými štětinami.
Na hlavě měl placatou modrou čepici s lesklým černým štítkem. Oblečený byl do krátkého kabátu z důkladné látky, podobného, jako mívají tramvajáci, jenže barvy modré.
Zevnitř na děti dýchla sychravina, plíseň a ještě něco - jakýsi zvláštní nasládlý pach. Táhnul z chodby a zdálo se, že táhne i z toho muže.
Měl jakoby zastřené nebo uslzené oči.
"Jo...jo..." huhlal. "Sběr. Tak pojďte. Máte to pro mě?"
Pepík Salač byl zkoprnělý a nezmohl se na slovo.
"Máme, pane Rakušan," řekla Alžběta Fikáčková. "Jste pan Rakušan?"
"Kdo jiný bych měl být?" zavrčel. "Tak dej, a pak vezmi sběr."
Pokynula Pepíkovi a ten vytáhl album zpod bundy. Asi čekal, že muž řekne něco užaslého, něco ve smyslu "kde jste k této vzácnosti přišli". V tom ho muž zklamal.
"Co je tohle za nesmysl? Domluvili jsme se..."
"My jsme asi někdo jiný, pane Rakušan. Přinesli jsme vám... vaše album známek."
"Album známek, album známek..." mumlal muž, jako by pátral v paměti, co ta slova znamenají. "Ale já přece potřebuju droždí. A potřebuju cukr!
Jděte pryč! Jděte pryč... holoto mizerná!"
Roztřásly se mu ruce, otočil se, vploužil se do dveří a s prásknutím je za sebou zavřel.

(28) Málo, ale aspoň něco
Alžběta Fikáčková s Pepíkem Salačem navštíví pana Rakušana, původního majitele alba známek.
Je to obyčejný zpustlý stařec v obyčejném domě na obyčejném Žižkově.
Je to až podivuhodné, jak jeden a týž zážitek dokáže ve dvou lidech vyvolat zcela rozdílnou odezvu.
Nevlídné přijetí ze strany pana Rakušana ponořilo Pepíka Salače do stavu hlubokého pokoření a hanby.
"Já ti říkal, že sem nemá cenu chodit. On o to album vůbec nestojí. Kdyby o ně stál, asi by ho měl doma a nedostalo by se k panu Demlovi. Neměli jsme sem chodit!"
"Ale vždyť to bylo zajímavé," trvala na svém Alžběta. Vraceli se směrem k vrchu svatého Kříže, Pepík s hlavou sklopenou a tvářemi rudými hanbou, Alžběta vzpřímená, rozpálená nadšením.
"Vyhodil nás."
"No ano, vyhodil. S někým si nás spletl. Někdo si od něho bere sběr. Zřejmě nějaké děti."
"Musel vidět, že jsme někdo jiný."
"Třeba špatně vidí. Jenže já vidím dobře! Všiml sis, co měl na sobě?"
"Kabát," řekl Pepík ponuře.
"Měl námořnický kabát. Byl to námořník! Určitě se plavil po moři. Byl v Africe a odtamtud si přinesl známky. To jsou známky z jeho alba."
"Vůbec ho album nezajímalo. Bylo mu úplně jedno. Bylo mu putna," řekl Pepík. Už se stačil naučit pár lidových slov.
"Třeba byl ještě dál, než je Afrika. Byl v Indii. Byl v Austrálii."
"A je u Olšanského rybníčku," řekl Pepík sarkasticky. Došli na dohled.
Na břehu se procházeli lidé se síťkami na dlouhé tyči, v druhé ruce bandasku.
Lovci krmení pro rybičky. Nechtěl bych být rybička krmená tímhle svinstvem, napadlo Pepíka Salače, a nechtěl bych už nikdy vidět pana Rakušana.
To ještě nevěděl, co to znamená ocitnout se v gravitačním poli osoby, jako je Alžběta Fikáčková.
Druhý den, když skončila škola, mu ukázala, co má v tašce.
"Droždí a cukr."
"Jaký..." vyhrkl Pepík Salač a pak si vzpomněl na včerejší potupné setkání s divným pánem v námořnickém kabátě. Mluvil o sběru a taky o droždí a cukru.
"Ty mu chceš..."
"Ovšem," řekla Alžběta. "My mu dneska odpoledne droždí a cukr doneseme."
"Odkud ho máš?"
"Cukr od mámy a droždí jsem koupila."

"A proč..."
"Nechtěl s námi mluvit, protože jsme neměli droždí a cukr."
"Droždí a cukr mu měl přinést někdo jiný!"
"Jemu je určitě jedno, kdo mu nese droždí a cukr. Na ničem jiném mu nezáleží, jen na droždí a cukru."
"Proč? Proč by někomu mělo záležet na takové pitomosti?"
"Ty to nechceš vědět?" odpověděla otázkou. A zase ten pohled přímo do očí.
O chvilku později oslovil Salače Deml.
"Jestli ty to s tou Fikajdou nepřeháníš," šklebil se. "Je to holka. Kašli na ni. Dneska jdeme zkoušet tu raketu. Máme patnáct metrů filmu hořáku.
Ta poletí sto metrů!"
"Přijdu za vámi. Kde budete?"
"V Rajský zahradě. Tam je to pěkně stranou. Nikdo tam nechodí."
"Tak jo, přijdu."
Obrátil se a zachytil Alžbětin pohled.
Nemohl ji neobdivovat - že dokázala rychle sehnat cukr, sehnat to pitomé droždí, i to byly objekty ze světa dospělých. Jistě že by dokázal jít do Bratrství pro cukr, musela by mu to nařídit matka. Sám o své vůli... Druhá návštěva měla úplně jiný průběh než ta první.
Alžběta zazvonila, a sotva starý muž otevřel dveře, nastrčila mu síťovku s kilovkou krupicového cukru a balíček droždí před oči.
"Nesem vám, co potřebujete, pane Rakušan!"
Muži sjely oči k síťovce.
"Málo!"
Alžběta strnula, pak nechala ruku se síťovkou klesnout.
"Aha. Tak my tedy.."
Obrátila se k Pepíkovi. Tentokrát měla ve tváři zklamání, a taky omluvu: měl jsi pravdu, Pepíku, nemá to cenu.
"Je to málo, ale také dobré. Tak pojďte dál" řekl starý muž.
Vešel dovnitř a oni vstoupili za ním. Netušili, že vstupují do světa Ostrova pokladů.

(29) Všechna moře, všechny oceány
Pan Rakušan, původní majitel alba známek, potřebuje cukr a droždí. Alžběta Fikáčková a Pepík Salač mu jedno i druhé přinesou.
Pan Rakušan vstoupil do haly dlážděné čtvercovými kamennými deskami.
Vlevo byl krb s ohništěm zatlučeným prkny. V čele haly ústilo schodiště, možná ještě širší, než jaké měli ve škole. U stropu visel lustr zahalený plátnem začernalým sazemi. Od lustru ke stěnám vedly dráty, na kterých byly zavěšené lampiony a girlandy. Svědčily o tom, že se tu kdysi veselili nějací lidé. Těžko si představit, že by se zde od té doby někdo i jen pousmál.
Ze stěn čišela kyselá vlhkost.
"Tudy," ukázal pan Rakušan. Pak natáhl ruku po síťovce s cukrem a droždím.
"Já to ponesu."
Otevřel dveře a vpustil je dovnitř.
"Tak tady," ukázal vlevo. "To si můžete odvézt. Ale musíte se polepšit," řekl, potřásaje síťovkou.
Nemělo smysl hovořit o nepořádku v souvislosti s tím, co spatřili.
Místnost to byla veliká, asi jako běžná školní třída, jenomže vyšší. Měla strop z poloviny probouraný. Nahoře byla vidět chatrná lávka z fošen. Od podlahy skoro až k prolomenému stropu se vršila pyramida knih, krabic i papírů svázaných do balíků. Pyramida by možná zavalila celou místnost, kdyby jí nebránila dřevěná palisáda, zpevněná hranolky, ze kterých se dělalo zednické lešení. Hranolky byly podepřené trámky, přitlučenými železnými kramlemi k parketám. Alžběta si všimla, že parkety tvoří složité obrazce - pod nánosem špíny ale byly těžko rozeznatelné.
"Tady je to krásné..." zašeptal Pepík Salač.
Hleděl přímo před sebe. U protější stěny stál veliký kufr, spíš přenosná skříň. Na polici nad ním stál glóbus a několik mosazných přístrojů, také vysouvací dalekohled. Přístroje byly námořnické, usoudil Pepík. Vzpomněl si na obrázky z knihy Julia Vernea Dvacet tisíc mil pod mořem. Takovými přístroji se měří poloha lodi.
"Vy tady bydlíte?" zeptala se Alžběta. Dívala se pod okno - stála tam železná postel krytá houněmi.
"No jo..." huhlal pan Rakušan. "Bydlím."
"A kde se myjete?" chtěla vědět dívka.
"Sakra, a copak je ti do toho? Jestli jste přišli pro sběr, tak berte. Máte nějaký tašky? Tamti měli batoh."
Pepík se otočil. Vedle dveří viselo několik obrazů. Byly na nich namalované lodě - oceánské parníky i plachetnice z dávných časů. Pod plachtami, nachýlené v prudkém větru. Jen z dálky k němu doléhalo, na co se Alžběta pana Rakušana ptá. Proč ho otravuje takovými hloupostmi? pomyslel si rozmrzele.
"Vy jste námořník?" zeptal se ho.
"Cože?"
Pan Rakušan kladl síťovku na stůl postavený v koutě. I na stole stál zajímavý mosazný přístroj - ten však neměl s námořní či jakoukoli jinou plavbou nic společného: byl to petrolejový vařič zvaný Primus. Stůl zřejmě sloužil zároveň jako kuchyňská plotna i jako jídelní stůl.
Z Pepíka ta otázka vypadla bezděčně. Spíš ji myslel jako nepřímé pokárání Alžběty: Neptej se na takové hlouposti, jako

kde se pan Rakušan myje.
Nemá to tu pohodlné. No a co na tom? Je to námořník, a námořníci jsou na drsný život zvyklí. Mají ho rádi, vyhledávají ho.
"Myslím, že jste námořník."
"To máš pravdu, chlapče," řekl pan Rakušan. "To jsou moje lodě."
Ukázal na obrazy vedle dveří.
"Vy jste se na nich plavil? Na všech?" divila se Alžběta. Teď už měl Pepík Salač na Alžbětu opravdu vztek. Co je tohle za pitomé otázky! Nejdřív se ta holka ptá, kde se pan Rakušan myje, a teď chce vědět, jestli se plavil i na parnících i na plachetnicích.
"Všechna moře jsem navštívil..." řekl pan Rakušan a udělal malé gesto, aby naznačil, kolik jich bylo.
"A oceány... taky?"
"Samosebou, oceány taky. Všechny oceány. Ty jsi nikdy neviděl moře, viď, chlapče?"
"Viděl," řekl Pepík Salač. Jednou byl s rodiči na výletě u moře, bylo to na podzim, pršelo a foukal vítr. Moře bylo stejně šedivé jako nebe. A z nebe spadla ryba. Jen tak. Najednou to plesklo a na zemi sebou mrskala ryba.
"Ale jen jednou."
"Uvidíš moře. A ty taky, děvče. Něco vám dám." Otevřel zásuvku stolu a vytáhl z ní knížku. Robert L. Stevenson: Ostrov pokladů, stálo na desce.
Podal ji Alžbětě. Dívka ustoupila o krok.
"Proč nám ji dáváte?"
"Ti, co sem chodili pro sběr před vámi, ti se nikdy na nic nezeptali. Nikdy je nic nezajímalo. Takže vy dva... vy jste mě překvapili."

(30) Letěla až do oblak
Pan Rakušan přijal vlídně Alžbětu a Pepíka. Za to, že mu přinesli droždí a cukr - a kladli zvědavé otázky - jim dal knížku Ostrov pokladů.
Pan Rakušan nevydržel dlouho být vlídný. "Tak už tady neokounějte a sypte. Mám práci," řekl a tvářil se přísně a rozhodně jako muž, který nemá ani vteřinu nazbyt.
"Budete tady uklízet," podotkla Alžběta věcně.
"Tak pojď už," řekl Pepík Salač. Těch pár vteřin, kdy před nimi stál opravdový námořník, bylo pryč. Padl na ně stejný prach, černavý a dusivý, jaký ležel na hromadě knih, na parketách sestavených do složitých vzorů i na povrchu obrazů zachycujících lodě na širém moři.
Pan Rakušan stál u stolu. Jednou rukou se opíral o desku a druhou netrpělivě potřepával, jako by stíral smítko. Jděte, jděte už.
Pepík přitiskl knihu Ostrov pokladů k hrudi a bez pozdravu vyběhl do haly. Alžběta pana Rakušana pozdravila a vyšla za ním.
Pepík, když stál venku v hale, se trochu zastyděl za to, jak náhle tomu divnému starci podlehl.
"Je to tu hnusný," řekl, aby se Alžbětě přiblížil.
"Je to tu smutný," opravila ho.
Naštvalo ho to. Ta musí mít vždycky nějaké námitky! Jednou jemu připadá pan Rakušan a celý tenhle dům divný a zvláštní a ona se vyptává, kam se pan Rakušan chodí mýt. A teď je to tu zase smutný... Vyšel vztekle před dům a tam hodil knihu na zem.
"Stejně je to... starej kretén," řekl na adresu starce tam uvnitř. Rychle se učil, není to tak dlouho, kdy slovo kretén neznal a byl by schopen se zeptat otce, co to slovo znamená. Klukovská parta je dobrý učitel... Alžběta zvedla knihu ze země. Otevřela ji někde uprostřed. Objevila obrázek korábu plujícího pod plnými plachtami. Byla to rytina, podobná, jako jsou v knihách Julia Verna.
"Moc čisto tam nemá," řekla obezřetně. "Ale knihu nám dal pěknou."
Vztek v něm narůstal. Kdyby věděl, že jsou uvnitř tak pěkné obrázky, nebyl by ji hodil na zem. Jak to ale měl vědět?
"Tak si ji nech."
"Ty se zlobíš?"
"Ne," zalhal. "Jenom je to všechno... blbost. Nosíme cukr a... droždí starýmu pitomcovi. A on nám dá úplně blbou knihu. Kdyby to kluci věděli, praskli by smíchem."
"Tak jim to neříkej," usmála se.
"Kluci jsou parta. Těm se musí říct všechno," řekl vztekle. Kluci, celá parta, která ho vzala zase mezi sebe, jsou teď v Rajské zahradě a vypouštějí tam raketu. A on není mezi nimi a místo toho se tady dohaduje s pitomou protivnou holkou o úplně blbé knize! "Tak ahoj!"
Přece jen nechtěl spálit všechny mosty. Pozdravil ji. To jí musí stačit.
Pak se rozběhl. Když chytne sedmičku, mohl by to ještě do Rajské zahrady stačit. Vystoupí na stanici před kinem Obzor a vezme to kolem Plíny nahoru nad Penzijňákem... Na rohu se otočil. Spatřil dívčí postavu. Alžběta stála tam, kde ji opustil.
Nedívala se za ním. Držela knihu a četla si.
Úplně blbá, usoudil Pepík Salač a klusal ke stanici tramvaje. Měl štěstí.
Bachratá sedmička s vlečňákem hlučela od nákladového nádraží. Přidal a celý udýchaný vběhl na plošinu.
"Dětskej, přes," řekl tramvajákovi. Přes, to znamenalo přestupný lístek.
Nechtěl přestupovat, jenom se mu líbilo říkat "přes". Tak to říkali zkušení Pražáci. Tramvaják mu podal lístek s modrým

pruhem.
"Když přes, tak přes," řekl a přijal třicet haléřů. Pepík se mimoděk dotkl jeho dlaně. Měl ji od mincí ztvrdlou jako podešev.
Cesta uběhla rychle a snad ani ne za deset minut Pepík Salač spěchal podle Plincneráku k ulici U Rajské zahrady.
Zastavilo ho hvízdnutí. Otočil se. Srdce, které mu předtím bušilo po běhu, se mu teď rozbušilo radostí.
Z díry v plotě na něho mával Deml.
"Pojď, pojď," křičel na něho.
Pepík Salač vklouzl do díry. Deml, Janda, Sekera... Správná parta.
Kluci byli nějak divně... vyděšení.
"Co se stalo?"
"Raketa..."
"Kde ji máte?"
"Vodpálili jsme ji. Ty vole, to byla rána... letěla až do voblak..."
"Já u toho nebyl..."
"To buď rád, vole! Dědek nás viděl, zavolal policajty a policajti nás teď honěj!"

(31) Bystré oči paní Jirkové
Pan Rakušan nebyl tak vlídný, jak vypadal na první pohled. Alžbětě a Pepíkovi dal knihu Ostrov pokladů, aby se jich zbavil. Před domem Salač kamarádku opustil a utíkal za Demlem, aby ještě stihl odpálení rakety. Přišel pozdě.
Všichni tři kluci, Deml, Sekera i Janda, byli rudí v tváři - a zároveň nadšení i vyděšení.
"Neviděl jsi policajty? Opravdu jsi je neviděl?" naléhal Deml na Salače.
Policajti... Salač stěží to slovo chápal. Otec s matkou říkali "esenbé" nebo "příslušníci". Vždyť policajti, to jsou ti zlí, kteří bijí černým pendrekem obránce míru a kteří za starých časů stříleli do hladovějících dělníků. Příslušníci tu jsou proto, aby dohlíželi na pořádek a taky aby chytali špiony a diverzanty a šmelináře.
Salače nikdy nenapadlo, že by se mohl setkat s někým, koho pronásledovali příslušníci SNB. A teď stáli tři takoví před ním, jeho spolužáci a kamarádi!
"A co se stalo?"
"Byli jsme zalezlí v tý velký jámě nahoře v Rajdě."
Salač si uvědomil, že Rajda je Rajská zahrada, zpustlá končina přiléhající k Riegrovým sadům. V zimě se tu sáňkovalo, na podzim tu tatínkové pouštěli draky. Teď, na jaře, se tu nedělo dohromady nic, co by stálo za zmínku.
Obvykle se tu nedělo nic.
"Narvali jsme tu hilznu filmem hořákem. No a pak jsem kladivem ztepal vršek tý patrony. Zůstala tam jen malá díra a tři kormidelní plochy."
Kormidelní plochy... Salač nestačil žasnout.
"Já udělal rampu! Ze starýho okapu!" hlásil Sekera.
"A co ti... policajti?" ptal se Salač.
"Hele, ta raketa vyletěla, jenže on tam šel nějakej dědek se psem, a jakmile ta raketa vylítla, začal strašně řvát. A křičel - esenbé, zavolejte esenbé na ty grázly!"
Stačili proběhnout škvárou pokryté fotbalové hřiště a přelezli přes pobořenou cihlovou zeď do trosek obecní plynárny. Tady, zalezlí ve skrýši, se cítili bezpečně.
"Vo moc jsi přišel, vole," řekl Deml Salačovi. "Já ti říkal, vykašli se na tu blbou krávu a na toho dědka." Měl na mysli Alžbětu Fikáčkovou a pana Rakušana. "Měl aspoň ňáký africký známky?" Rozpomněl se, že Salač s Fikáčkovou šli za tím dědkem Rakušanem s albem. Zamračil se. "Hele, teda, doufám, že jste mu to album nevrátili..."
Ne, nevrátili, pomyslel si Salač. Dědek neměl o album ani špetku zájmu.
Je mu fuk celé album, stará se jenom o nějaký pitomý cukr a kus droždí... "On nepotřebuje takové album. Má tisíce jiných známek."
"Kecáš," ozval se Sekera.
"Nekecám! On je totiž... námořník."
"To už úplně kecáš."
Pepík Salač si uvědomil, že se přestalo mluvit o raketě - a že to úžasné dobrodružství jako by se vypařilo. Všichni tři se dívali na něho. Připadal si najednou větší, důležitý, snad i silnější - a zároveň prapodivně odhalený a zranitelný.
"Náhodou vůbec nekecám! Pan Rakušan je opravdový námořník a plavil se po mořích a po oceánech."
"Co teda dělá u olšanskýho rybníčku?"
"Je tam na odpočinku. Námořní kapitán na odpočinku."
"Tak co je, námořník, nebo kapitán?"
"Kapitán. Plavil se na své vlastní lodi."
"A kde se plavil?" přimhouřil Deml oči.
"Na mořích. Tedy... v jižních mořích. Tam, kde jsou ostrovy."
"Jaký ostrovy, ty vole?"
Salač si vzpomněl na knížku, kterou od pana Rakušana dostali.
"Na některých jsou poklady. On se plavil po ostrovech, aby hledal ty poklady."
"No a naše hovno," řekl Janda věcně.
"Tak to teda náhodou našel poklad, abys věděl. Proto je tady, v Praze. Chápeš to? On nemůže zůstat někde... v přístavu. Tam by se to všechno hned prozradilo. On je v Praze, aby se ukrýval před každým, kdo by mu chtěl ten

poklad sebrat."
"Kecáš," řekl Janda.
"Nemusí úplně kecat," podotkl Sekera.
"Kecá. Kdyby to byl námořník a našel poklad, určitě by ho neukazoval nějaký blbý Fikáčkový a nějakýmu Salačovi."
"Já si myslím," řekl Deml rozvážně, "že uděláme nejlíp, když si toho slavnýho námořníka sami proklepneme."
Dal pokyn k odchodu. Vběhli do domu a chodbou s nápisem PROTILETECKÝ KRYT - LUFTSCHUTZRAUM vyšli na ulici. A na protějším chodníku, před hostincem u Steinerů, si povídala paní Jirková, obtížená síťovkami s nákupem, s výčepákem Rösslerem. Ohlédla se po nich. Moc dobře si jich všimla. Taková čilá paní si vždycky všeho všimne.

(32) Po kom jdou fízláci
Salač vyprávěl kamarádům o návštěvě u pana Rakušana, námořníka a objevitele pokladů. Na cestě domů je vidí paní Jirková.
Druhý den po skvěle úspěšném pokusu s vypuštěním rakety začal neobvy kle: na rohu Sladkovského náměstí a Vlkovy ulice stáli mlíkaři: modrá škodovka dvanáctsetdvojka, s bílým pruhem červeně lemovaným, s nápisem HLÍDKA VB. Fízlárna byla nedaleko, v Lupáčově ulici. Tam bylo vidět mlíkařské auto často - taky v Rýgráku, tedy v Riegrových sadech a na cestě nad Rajskou zahradou. Včera, když Deml s kamarády prchal z místa raketového pokusu, za pokřiku udavačského dědka, Janda měl pocit, že cosi modrého nahoře na cestě zahlédl.
Auto bylo prázdné. Kam se poděla posádka?
Příchod do školy měl tradicí upevněný rituál. Ráno byly dveře školy zavřené. Od půl osmé se začali scházet žáčkové - tehdy to byli žáci všech stupňů, od prvňáčků po maturanty. Školní dveře byly zavřené a střežila je služba - obvykle čtveřice spolehlivých žáků ze šestých a sedmých tříd. Dovnitř směli jen členové učitelského sboru. Pět minut po půl byl už před dveřmi slušně velký dav. Malí žáčkové se drželi stranou a také studenti třetího stupně se stáhli do aristokraticky odtažité vzdálenosti. Přímo přede dveřmi se shromáždilo žactvo z druhého stupně. Jakmile jich bylo dost, pokoušeli se vlomit se dovnitř, smést službu u vchodu, rozrazit dveře a vtrhnout dovnitř do školy. Služba jim v tom úporně bránila, zpravidla úspěšně. V tomto klání nikdy nepadaly facky, natož rány pěstí nebo kopance - byla to čistě silová zábava. Služba se opírala o dubové dveře, takže měla celkem obstojnou šanci, že vchod uhájí. Útoky se děly ve vlnách, za velikého řevu. Učitelé reagovali na tento sport různě: kdykoli se některý z nich vynořil zpoza rohu kostela svatého Prokopa, útoky se zastavily, ovšem bojová atmosféra se tetelila ve vzduchu. Češtinář Matyáš zpravidla vedl k žactvu krátkou umravňující řeč, dějepisář Potůček se tomu smál, matykářka Plessingervá se chovala podle toho, jak dopadlo její ranní randíčko na rohu. Někdy vzteklá, někdy vlídná. Ředitelka Weissová nikdy nebyla ničeho podobného svědkem - do školy přicházela vždycky před sedmou ranní. Ve tři čtvrtě na osm zazvonil zvonek, služba otevřela vchod a v následujících deseti minutách mělo šest set žáků vejít do školy, přezout se a zaujmout svá místa v lavicích. Služba bránila vchod obětavě po celý týden - a druhý týden měla službu jiná čtveřice a bývalá služba se účastnila dobývání dveří, jež předtím sama hájila.
Toho dne měla služba snadný úkol. Přítomnost mlíkařského vozu působila tísnivě - a tím spíš, že čtyři minuty před otevřením školy se dveře otevřely zevnitř - a ven vycházeli dva strážci pořádku v modrých stejnokrojích.
V tu chvíli na celém Sladkovského náměstí zavládl efekt zámku Šípkové Růženky. Strnuli a ztichli nejdříve ti, co stáli nejblíže vchodu. Rozestoupili se a muži v uniformách rázovali k zaparkovanému vozu. Strnutí a ztichnutí se šířily až k okrajovým skupinám - k prvňáčkům a maturantům; prvňáčci si přestali ukazovat plyšové medvídky a maturanti zanechali laškování s kolegyněmi.
Pak se z davu ozval sykavý zvuk a šířil se opět ze středu na okraj, jako by tam někdo vypustil vřtelový košík hádků. Průssser... průssser... Fízláci ve škole, to věstí průser monumentálních rozměrů. Ti nechodí do školy kvůli rozbitému oknu nebo poplašné patronce na kolejích tramvaje.
Nebyli ve škole, ani když došlo k průseru zatím největšímu - když byl loni v Bílé labuti lapen repetent Petrášek z 9. C. Ukradl tam dvě kravaty a o zločinu bylo referováno ve Večerní Praze v oblíbené rubrice Paragraf pod titulkem Malý nenechavec. Petrášek si článek vystřihl a vložil do průhledného pouzdra a na požádání ho každému ukazoval. Svoji trojku z chování měl jistou, takže mu bylo všechno jedno.
Rozčilení bylo obecné. O tom, že nastal průser, nebylo možno pochybovat - ovšem, kdo je jeho aktivním aktérem? Po kom fízláci jdou?
Deml byl velmi zasmušilý.
"Aby to nebylo kvůli tý včerejší raketě," svěřil se kamarádům.
Říha se k nim přitočil, ale zahnali ho. Salač byl pyšný, že on smí zůstat.
"Nikdo nás neviděl," ujišťoval nepříliš přesvědčivě Janda.
Salač si všiml, že se na něho Alžběta Fikáčková dívá, dlouze a vážně.
Ještě nezazvonilo - a do třídy vešla třídní učitelka Ptáčková.
Třída zašuměla - první hodinu přece byla matyka!
"Musím si s vámi vážně promluvit," oslovila je, když se ztišili. "Obrátila se na nás Veřejná bezpečnost s žádostí o pomoc. Nejde jenom o to zjistit pachatele. K tomu jistě dojde. Hlavně jde o to, abyste vy všichni pochopili, jak nebezpečné je každé zacházení s výbušninami."
Učitelka stála na stupínku a v okamžení jí bylo jasné, kolik uhodilo.
V poslední lavici se mračí Deml, Janda je rudý v tváři a Sekera se kouká na desku stolu. Říha se otáčí po Salačovi a malá Jirková se vrtí a má chuť vytáhnout ruku.

(33) Loď jménem Hispaniola

Hlídka VB navštívila školu den po velkolepém vypuštění rakety. Učitelka Ptáčková má přednášku o nebezpečnosti výbušnin.
Jindy by přednáška o nebezpečnosti výbušnin byla vítaným zpestřením, pestrým korálkem v nudném růženci učiva. Tedy, pro většinu žactva
6. B takovým zpestřením byla. Ovšem slova o tom, že viníci budou vypátráni, zle krušila Demla a jeho kolegy pokusníky.
O přestávce několikrát popřel, že by měl s průserem něco společného, on anebo snad Janda... "Vážně jste to nebyli vy?" vyptávala se malá Jirková.
"Seš blbá? To je jasný že ne."
"Jenže ty jsi včera něco povídal o raketě," trvala dívka na svém, hlavu na stranu, úsměv na tváři. "Já jsem tě slyšela."
"Nemohla jsi nic slyšet."
"A slyšela, a slyšela..."
O hlavní přestávce, kdy se všichni museli procházet po chodbě, Alžběta vzala Pepíka Salače stranou.
"Oni to udělali, viď?" ptala se.
Alžbeta není udavačka. Jí může říct pravdu.
"Udělali. A někdo na ně zavolal fízláky."
"Jenže je nechytili."
To byla pravda. Nechytili je!
"Tobě to může být jedno, ne? Tys u toho nebyl. Byli jsme spolu u pana Rakušana. Já ti to dosvědčím, a když by bylo opravdu zle, dosvědčí to pan Rakušan."
Na starého muže, na námořníka a objevitele pokladů, by Pepík snad zapomněl! Jakási tíže z něho spadla, ovšem nahradil ji smutek. Jestliže bude vyšetřování, a to jistě bude - ve škole je pořád nějaké vyšetřování, on je z maléru venku. Ovšem přestane být s partou na jedné lodi.
"Četla jsem tu knihu," řekla Alžběta.
"Jakou?" zeptal se nepřítomně.
"Ostrov pokladů. Knihu od pana Rakušana."
"No a?"
Usmála se "Je mi to nějak líto... Baron Trelawney, doktor Livesey, Jim Hawkins se dozvědí o pokladu v dalekých mořích. A co udělají?"
"Co by udělali?"
"Tady by to šli říct na vé bé. V té knize sednou na loď a plují za pokladem v dalekých mořích."
Dívali se z okna na začernalý dvůr. Na dvou kovových žerdích visela volejbalová síť. V koutě cihlové zdi se krčil keř černého bezu. Každého jara ho školník podřízl, on znovu obrazil a povyrostl, ovšem žádný baobab z něho nebyl. Přes zeď nevidomě nahlížela okna zadních traktů okolních činžáků.
"Hispaniola."
"Cože?"
"Ta loď se jmenuje Hispaniola."
Ne, odtud nikdy žádná Hispaniola neodpluje. Samozřejmě že neodpluje ze školního dvora. Ale neodpluje ani z přístaviště pod Jiráskovým mostem.
Zazvonilo. Vraceli se do třídy.
Nevyznal se ve vlastním smutku. Brzy nejspíš partu ztratí, až vyšetřování udeří plnou silou. Třeba si zase budou myslet, že je prásknul. To by si mohli myslet - protože on ví všechno o tom, co se vlastně stalo!
"Škoda, že nešli s námi," řekl Alžbětě, než se rozešli, aby každý sedl do své lavice.
"K námořníkovi?"
Přikývl.
Po celou dobu, která zbývala do konce vyučování, o tom přemýšlel.
Vždyť přece chybělo tak málo a oni by šli k námořníkovi. U začátku toho všeho bylo přece album známek, které učitel Matyáš zachránil v hostinci u Steinerů. To album teď patří jim všem, to je přece základ všeho. Album se známkami z dalekých krajů, právě těch, kam pluly lodi, jako byla ta... jak jí říkala Alžběta?
Hispaniola.
Měl moc velké štěstí, že si ho žádná učitelka do konce vyučování nevšimla, natolik byl pohroužený do svého snu. A když vyučování skončilo, šel rovnou za Demlem. Už v sobě neměl žádný smutek. Věděl, co udělá.
"Jsme na výpravě," řekl Demlovi. "I včera jsme byli na výpravě, společně.
Ty, Janda, Sekera, Alžběta."
"Na jaký výpravě, vole?"
"Na lodi, která se jmenuje Hispaniola," řekl Pepík Salač.

(34) Ten, kdo pálí slepotu
Nad Demlovou partou se schyluje k maléru. Jana Jirková kluky podezírá, že právě oni vystřelili v Rajské zahradě tu raketu a že kvůli nim byla policie ve škole. Salače napadne, jak vyšetřování svést z cesty.
"Jak to myslíš, že jsme byli na Hispaniole?" ptal se Deml.
Nemohl být moudrý z toho, co mu Pepík Salač řekl. I on sám byl ještě trochu zmatený ze svého nápadu.
"Kdybyste vy tři byli včera se mnou a Alžbětou u pana Rakušana, tak byste nemohli odpalovat raketu v Rajské zahradě, ne?"

"Jenže my jsme s váma včera nebyli, vole," řekl Deml. Neměl náladu na dlouhé hovory o holkách a nějaké pitomé Hispaniole.
Ze školy šli zase jen ve třech, Deml, Sekera a Janda.
"On je ten Salač přece jen blbej," podotkl po chvilce ticha.
"Moc mu nerozumím," ozval se Sekera. "Co tím chtěl říct? Že by při vyšetřování dosvědčil, že my tři jsme byli s nima u toho dědka?"
"Na to je moc velkej srab," zabručel Janda.
"No, neřek bych. Vždyť i posledně to na nás s tím čuďákem neprásk a vzal to na sebe!"
"A co ta Fikajda? Kdyby to neprásk Salač, práskla by to Fikajda."
"Počkejte, počkejte..." přerušil je Deml. "Co to povídali? Že nesli tomu dědkovi Rakušanovi nějaký žrádlo?"
"Něco na zavařování. Nějaký marmelády."
"Marmelády... Cukr, že jo?"
"No dyť říkám, že něco na marmeládu."
"Námořník si dělá marmeládu, to určitě. Z cukru a... droždí!"
"Jo, nesli mu droždí."
"Víte, vy volové, co se dělá z cukru a droždí?" chechtal se Deml.
"Nějaký buchty, ne?"
"Z cukru a droždí se pálí kořalka slepota, ty chytrej! To ví přece každej.
To se veme cukr a droždí a ještě něco, nejčastějc rejže," vykládal se zápalem starého kořalečníka. Nejednou pozoroval otce, jak pálí slepotu - nesměl u toho být, otec ho vždycky vyhodil, tím větší byla synova zvědavost.
"Nechá se to vykvasit a pak se dá do lavoru petrolejovej vařič, na něm se vaří ten kvas a přiklopí se to menším lavorem. Na ten se dávají mokrý hadry."
"Na co mokrý hadry?"
"To je destilace, vole. Ty páry se srazej, jako když prší z mraku.
A kapky se usazujou na tom menším lavoru a tečou dolu do toho velkýho lavoru."
"Ty vole..." vydechl ohromený Sekera. "Máma dělá doma ovocný víno. Máme flašky na skříni."
V každé druhé domácnosti tehdy stály takové láhve, zazátkované, s alchymisticky vyhlížející fajfkou prostrčenou skrz špunt. Kořalku ale doma pálil v Praze málokdo.
"Hele, jestli je ten chlap Raušan vopravdu dědek, kterej pálí slepotu, tak musí bejt úplně vylízanej. Slepota každýmu sežere mozek, víš?"
"No asi jo," přisvědčil Sekera. "Proč je to slepota?"
"Protože je v tom chlastu metyl."
O metylu slyšel jak Janda, tak Sekera. To byl jedovatý alkohol, a Metyl - tak se jmenovala parta opravdu drsných frajerů, kteří se v noci scházeli na žižkovském židovském hřbitově zvaném Žiďák. To opravdu nebyl žádný pionýrský kroužek Dovedné ruce, to byla žižkovská obdoba legendárních Vyšehradských jezdců, a nejeden Metylák šel sedět!
"Když dokázala dědkovi přinýst cukr a droždí kráva, jako je Fikajda, uděláme to taky. A jestli je dědek vylízanej, tak jak si myslím, dosvědčí nám co si vzpomeneme, když tam za ním dvakrát, třikrát zajdem!"
"Takže, kdyby byl průser, tak svědčit nebude...," svítalo Sekerovi.
"Jasně, že nebude svědčit Salač nebo Fikáčková! Řekneme - my byli u pana Rakušana a on nám to dosvědčí. A dědek vožralej slepotou, co si myslíš, že si pamatuje? Jestli byl v úterý čtvrtek nebo sobota?"
Od slov k činu nebylo daleko.
Sekera štípnul matce ze spíže dvě kilovky cukru krupičky a Janda skočil pro droždí. A k dědkovi Rakušanovi to nebylo daleko! Stařec jim otevřel - a měl na sobě krátký námořnický kabát, to byla pravda, a byl skutečně v takovém stavu, v jakém ho Deml čekal.
"Pane Rakušan, pane Rakušan, my jsme ty, co tu byli včera... a zase jsme vám přinesli to, co potřebujete!" křičel Deml.
"To jsi hodná, holčičko," breptal starý muž. Tak pojď dál. A... nebyli jste včera jen dva?"
"Ne, pane Rakušan! Byli jsme čtyři!" volal Deml a hrnul se dovnitř do haly.

(35) Přichází cizí parta
Deml s Jandou a Sekerou se vypraví za panem Rakušanem. Chtějí si připravit alibi pro případ, že by se aféra s vystřelenou raketou vyvíjela špatně.
Starý muž v námořnickém kabátu vrávoral ve vchodu. Deml koukl po Sekerovi. Vidíš? Já to věděl. Je vožralej jako dělo. To já poznám. Fotr taky bejvá vožralej, takhle, i víc.
"To je dobrý," uchechtl se Janda. "Řek ti holčičko."
"Ne abys to někde kecal," odsekl Deml nevlídně. "Kdepak to asi pálí? Tady?"
Všiml si velikého krbu na levé straně haly.
"Neblázni, tam ne, přece nebude kvůli každý várce oddělávat prkna."
Ohniště bylo zakryté dřevěnými deskami.
"Nejspíš tady," ukázal Sekera prstem na dveře vpravo. Nakoukl dovnitř a hvízdl. "Tady je ale svinčík!"
"Tak, hoši, vezměte si ten sběr a jděte," huhlal starý muž.
"My zase přijdem," řekl Deml. Podal mu síťovku s cukrem a droždím.
"Jako včera."
"Ano, jako včera."
"Byli jsme tu včera. Pamatujete si na nás?"

"Pamatuju, pamatuju," kýval muž tupě hlavou. "Tak už jděte."
"Ten nám dosvědčí cokoli," zašeptal Sekera Jandovi.
"Jen aby mu věřili... Takovýmu vožralýmu..."
"Je dospělej. Dospělýmu vožralýmu se věří víc než normálnímu klukovi."
"Co s tím sběrem?"
"Kašlem na sběr," řekl Deml. "Kvůli sběru tady nejsme. Padáme, pánové!"
Kývl starému muži na pozdrav a spěchal k východu. Přestože nebyl zhýčkaný, tmavá hala páchnoucí plísní a myšinou nebyla místem, kde by chtěl strávit o vteřinu delší čas, než bylo nezbytně nutné.
Vyšel ven.
Něco hvízdlo. Deml znal dobře ten zvuk... Někdo po něm vystřelil z praku!
Rozhlédl se. Ulička vroubená rezavými ploty a zdmi s opadanou omítkou byla pustá. Ale tam, směrem na Kapslovnu... Z bezového houští se vylouplo několik postav.
Kluků bylo celkem šest; jeden, čahoun, byl zřejmě nejstarší a měl ostatní na povel. Mohlo mu být tak čtrnáct, jak ho Deml odhadoval, těm ostatním mohlo být jedenáct, dvanáct. Všichni drželi v ruce prak, ať už prak s vidlicí, anebo skobičáky ze silného drátu.
Čahoun natahoval znovu svůj prak.
I na tu dálku patnácti, dvaceti metrů si Deml všiml, že je to pořádný prak: dřevěná vidlice, nejlepší je habr. K praku patří gumy, nejlepší jsou modelářské, ty se prodávají dole ve městě, v Jindřišské ulici v Mladém technikovi. Zbývá kůžička - ta se nejčastěji dělá z jazyku staré boty.
"Příště to dostaneš do ksichtu," křičel ten kluk.
Janda se Sekerou vykoukli Demlovi za zády, aby se přesvědčili, co se venku děje. Když uviděli tuhle silnou partu, zalezli zpátky do haly.
"Neblbni, ty vole," řekl Deml smířlivě. "Vysekneš mi voko."
"Hlavně ti rozbiju hubu."
"To jsou kluci z Jeseniovky. Já jednoho znám. S nima není sranda.
Fakt, s nima není sranda," brebentil Janda v šeru haly.
"Nejlíp bude - zdrhat," radil Sekera.
"Co tady provádíte?" zahuhlal ze svého kumbálu pan Rakušan.
"Chytnou nás. Je jich moc," řekl Deml, couvaje do haly.
"To je náš dům!" hulákal kluk s prakem. "To je náš dědek Námořník!"
"Choděj sem pro sběr a nosej dědkovi cukr na slepotu. To jsou voni.
Vlezli jsme jim do zelí. To je blbý," říkal Deml.
Kluk s prakem pokynul a dva z jeho party popoběhli. Ještě před chvilkou se snad dalo utéct směrem k Olšanskému rybníčku. Teď už bylo pozdě.
"Vylezte ven!" hulákal kluk s prakem.
"Jo. Pro nakládačku," zabručel Deml. Zabouchl dveře a ukázal na schodiště.
"Nahoru! Proběhnem barák a utečem druhou stranou!"
"Koukejte mazat pryč!" láteřil opilým hlasem pan Rakušan.
Vyběhli nahoru po schodech. Slyšeli, že starý muž otevřel dveře.
"A co vy tady! Co chcete? Dejte mi pokoj!"
Klukovské hlasy mu něco odpovídaly.
"Mazejte pryč! Holoto jedna prašivá!"
"Vy tři! My si tady na vás počkáme. A to pak bude vejřez, jakej jste nikdy nedostali!" hulákal venku kluk s prakem.
Deml s Jandou a Sekerou se na sebe mlčky dívali. Zatím jsou v bezpečí, ale na jak dlouho?

(36) Skrýš na půdě
Parta z Jeseniovy ulice napoprvé nepochodila - pan Rakušan jí zabránil, aby dala Demlovi a jeho kamarádům nakládačku. Kluci jsou ale obleženi v Rakušanově domě - a začnou ho prozkoumávat.
Dole zarachotil zámek. Pan Rakušan zamknul domovní dveře. Byli tedy v bezpečí, aspoň na nějakou dobu. Kluci s Jeseniovky ovšem zůstali venku. Dva na jednoho, to je příležitost, jaká se v pouličních klukovských válkách nezahazuje. Kluci z "horního Žižkova" a "dolního Žižkova" měli mezi sebou mnoho nevyřízených účtů. Jak to tak vypadá, parta ze Slaďárny bude dneska platit.
"Třeba je to vomrzí a odejdou," vyslovil Sekera nahlas své přání.
Deml pokrčil rameny.
"Zatím se tu povohlídnem."
S chodiště ústilo do chodby, z jedné strany spoře osvětlené zamřížovaným oknem. Po obou stranách chodby byly dveře. Deml jedny otevřel a strnul na prahu místnosti: podlaha tu byla zbořená a pod sebou spatřil doslova horu starého papíru. Zavonělo sem teplo a pára pálené samohonky. Bylo zřejmé, že pod nimi je brloh pana Rakušana.
Důležitá informace! Kdyby bylo nejhůř, možná že by se právě tudy dalo uniknout: hora papíru byla tak vysoká, že se na ni dalo skočit a sjet po zadku dolů. Trochu by to bylo o hubu, zvládnout se to ale dalo.
Jedny dveře byly zamčené, další dvoje vedly do pustých místností. V jedné byly na hromadě hospodské židle thonetky a odřené stoly. Na zdi visel plakát, znázorňující postaršího muže v montérkách a placaté čepici. Zpytavě se díval divákovi do očí. Na plakátě bylo rusky napsáno: A KAK TY SEGODŇA RABOTAL? U zdi byly naskládané štosy knih. Klement Gottwald:

Spisy, četl Sekera na deskách. Deml si uvědomil, že podobné knihy zahlédl na pyramidě starého papíru, když nahlédl do sousední místnosti, té s probořenou podlahou. Někdo sem asi nanosil obsah knihovny ve snaze vybudovat tu něco jako školu. Podlaha se pod váhou knih prolomila a tím úsilí o zřízení osvětového stánku skončilo.
"Je to tu hnusný," poznamenal Sekera.
Jedny dveře v chodbě byly užší než ostatní. Vedly na dřevěné točité schodiště, jímž se dostali na půdu. Ani zde nebylo nic mimořádně zajímavého.
Staré šatní skříně, prázdné. U komína bedna s pískem, lopaty, sekery, kbelíky natřené na červeno. Pozůstatky protipožárních opatření z doby války, takové zbytky se daly najít na každé druhé půdě. Někde dokonce zbyly plynové masky buď předválečné, nebo německé, s gumovým chobotem a filtrem.
"Koukej, co asi je tam?" ukázal Sekera prstem.
Půda byla přepažená prkny - jako kdyby někdo vybudoval ohradu přes celou její šíři. Dokonce ji natřel vápnem na bílo, vápno ovšem už dávno zašedlo prachem.
"Co by tam mohlo bejt? My bysme hlavně měli koukat, jak se odsud dostanem," řekl Janda. Připomněl si, kdo na ně čeká venku - a bylo mu úzko.
"Podívat bysme se tam mohli," řekl Deml.
Ohrada nesahala až docela ke krovu - v trámoví zela mezera asi tak metr široká.
Odmalička byl zvyklý lézt po stromech, přelézat zdi a ohrady, takže nahoru se dostal v několika málo vteřinách. Nakoukl otvorem a hvízdnul.
"Co tam vidíš?" volal na něho Sekera.
"Lezte nahoru! Oba," zavelel Deml.
To, co spatřili dole, opravdu nebyla žádná knihovna Gottwaldových spisů.
Někdo sem natahal cennosti určitě z několika vyklizených bytů. Na trámech viselo pět křišťálových lustrů. Uprostřed místnosti stály dřevěné bedny.
Kolem nich, jedna těsně vedle druhé, stály skříně - vyřezávané nebo vykládané.
V některých visely obleky, zřejmě drahé, v policích prádlo: košile, spodní prádlo, kapesníky. V jiných skříních byly broušené sklenice a také porcelánové nádobí, podivuhodně lehké, křehoučké.
"To je pirátský nádobí," poznamenal Deml. "Vidíš? Na dně jsou namalovaný zkřížený meče."
"Ty vole..." šeptal Sekera. "Našli jsme poklad."
"Jo, to vypadá na poklad," přisvědčil Janda. Mezi dvěma skříněmi objevil věšák. Visel na něm kožich, tmavý, huňatý. Napadlo ho, že je to kožich z medvěda. Když jím pohnul, aby si ho mohl lépe prohlédnout, spatřil v šeru cosi žlutého. Vypadalo to jako odznak nebo znamení.
Na kožichu byla přišitá velká žlutá šesticípá hvězda. Něco na ní bylo napsáno.
"Jude," četl Deml. "Co to má bejt?"
"To znamená Žid..." řekl Sekera. "Ukazovali nám to v Terezíně, když jsme tam byli s Ptáčkovou."
Janda ucukl, jako kdyby ho kabát spálil.
"Židovskej kabát... Ty vole... Myslíš, že tady... někde bude někdo mrtvej?"

(37) Komu patří poklad
Deml s Jandou a Sekerou najdou v zamaskovaném koutě půdy Rakušanova domu cennosti: nejvíce se jim líbí křišťálové lustry, ověšené broušenými cingrlátky.
Situace po nějaké době přestala být tak hrozivá, jak se zdála ze začátku.
Demlovi se podařilo najít bezpečnou cestu z obleženého domu: vikýřem prolezl na střechu, sklouzl se do okapu a postoupil až k hromosvodu.
Janda se Sekerou ho pozorovali a dělala se jim při té podívané husí kůže. Co je to platné, Deml je nejodvážnější a nejšikovnější ze všech!
Deml by nepřiznal, že mu taky nebylo nejlíp. Lezení po střechách a po stromech patřilo k základním dovednostem žižkovského kluka, ovšem tenhle okap byl opravdu hodně prolezlý... Hromosvod zatím vzdoroval větru, mrazu a kyselým dešťům, skoby se ve zdivu neviklaly, takže cesta na svobodu byla vcelku zabezpečená.
"Když bude nejhůř," prohlašoval Deml, když se vrátil ke svým druhům, "slezem dolů."
"No..." ozval se Sekera.
"Ty se bojíš, srabáku?" obrátil se na něho Janda a hned se podíval na Demla. Ten se ušklíbl.
"Budu na tebe zvědavej, až polezeš..."
Vrátili se do místnosti s pokladem. Demlovi se kdoví proč zalíbila židovská hvězda přišitá na kožichu. Nebyla na něm přišitá moc pevně. Zdálo se, že ten, kdo ji šil, doufal, že ji bude moci co nejdřív odpárat, takže ji spíš jen tak halabala přistehoval. Stačilo trhnout a šla od látky dolů. Sekera zatím věnoval pozornost krabici, kterou našel v jedné ze skříní. To byla krása!
Krabice obsahovala snad tři čtyři stovky pestrobarevných nálepek na kufry.
Hotely se skvělými názvy Splendid, Miramare a Majestic... obrázky parníků s dýmajícími komíny a pyšnou vlnou u přídě, siluety měst, domy podobné palácům s rozzářenými světly... Sekera se obrázky probíral a v jednu chvíli k nim dokonce přičichl, snad v naději, že ucítí skořici anebo vůni tropických květů. Ucítil jen plesnivinu. Odnesl si obrázky k oknu, aby na ně lépe viděl. Hotely světa... I na Žižkově byly hotely. Nároďák, pak hotel Tichý hned pod krámkem šmeldy Jůzy a pak dole hotel Ostaš. Před žádným nikdy nestálo žádné auto s volavkou na chladiči, z hotelu Ostaš Sekera nikdy neuvidí vycházet dámu podobnou princezně, s přiléhavou čapkou a dlouhatánským pérem na hlavě...
Janda věnoval pozornost lustrům. Nikdy ho nenapadlo, že by takové zámecké lustry mohl někdo mít doma, nebo že by

je dokonce pověsil na půdu. Bázlivě vztáhl ruku. Broušené sklo šlo snadno nadzvednout. Viselo jen na tenkém háčku. Tak... a háček se vysmekl z očka. Obrovský skleněný briliant se třpytil na chlapcově začernalé dlani.
"Tohle je... poklad," zašeptal.
Deml vzhlédl od židovské hvězdy a Sekera se zarazil nad krabicí s obrázky.
"Poklad?"
"Ano. Náš poklad."
"Počkej, jak to, náš poklad? Jsme na půdě..."
"Čí je to půda?"
"Pana Rakušana."
"Pan Rakušan je vožralej dědek," ušklíbl se Janda. "Může bejt rád, že ho nevyhoděj."
"Čí je to barák?"
"Čí by byl? Jako všechny baráky, ne? Dělníků," řekl Janda Sekerovi.
"Domy jsou všech."
"Když jsou všech," řekl Sekera, "tak nejsou naše."
Tahle logika Jandu zaskočila.
Deml strčil šesticípou hvězdu do kapsy a zvolna k nim přikročil.
"Blbě kecáte voba. Ať jsou baráky, koho chtěj, nejdůležitější je, že tě nesměj chytit."
Nevěděli, co na to říct.
"No jasně, moc na mě nečumte. Ať jsou tyhle věci Rakušanovy, nebo dělníků, kdyby nás tu někdo chytil, kopnou nás do prdele, nemyslíte?"
"Otec by mě seřezal šlauchem od plynu," připustil Janda.
"Tak vidíš, vole. A nezáleží na tom, jestli je tvůj fotr dělník, nebo třeba nějakej ředitel nebo co. Poklad je to pěkněj, a protože jsme ho našli a nikdo o něm neví, je náš."
"Tak ho tu necháme a budem se sem na něj chodit koukat," navrhl Sekera.
"Jsi blbej, jak daleko vidíš. Když jsme ho našli my, může ho najít někdo jinej, nezdá se ti?"
"Sem nikdo netrefí."
"A co kluci z Jeseniovky? Lezou za Rakušanem dýl než my!"
"Jenže sem se nedostali."
"Protože je to nenapadlo. Já ti něco povim, Sekera. My to odsud musíme odnýst, aby to ty hajzlové z Jeseniovky neukradli, chápeš?"
Proti tak vážnému argumentu opravdu nebylo možno nic namítnout.

(38) Strašlivá přísaha
Trojice kluků prozkoumala místnost na půdě Rakušanova domu. Protože tyhle věci nejsou ničí, jsou teď naše, rozhodli se objevitelé.
Trojice zůstala na půdě až do chvíle, kdy se začalo šeřit. Nedalo se čekat, že by parta z Jeseniovky vydržela hlídat dům tak dlouho, ale jistota je jistota. Cesta po hromosvodu dolů byla méně obtížná, než se báli - hromosvod visel na skobách zasazených půldruhého metru od sebe, takže se po něm dalo lézt skoro pohodlně, jako po řídkém žebříku. Proběhli zahradu. Tak zanedbanou, že se o zahradě nedalo vlastně ani mluvit. Ani pot neznamenal žádnou překážku. Brzy měli na dohled civilizované končiny Žižkova - a oddychli si, když spatřili hranatý obrys tramvaje se sběrnou tyčí frajersky vytrčenou - dalo by se říci až elegantně vytrčenou, jako měla elegantní péro za čepičkou dáma na nálepce hotelu Imperial v Nice.
"A je to!" radoval se Deml. "Tak, pánové, a teď si budeme přísahat: o našem pokladu, o půdě, o tom všem... nikomu ani slovo."
"A co Salač a Fikáčková? Ti dva to objevili," namítal Sekera.
Deml svraštil čelo jako vždy, když se pohroužil do úvah o zásadních problémech.
Pořád ještě nespustil z mysli ten průšvih z Rajské zahrady, kde vypouštěli raketu a dědek na ně zavolal policajty a policajti se objevili ve škole. Co když se bude vyšetřovat?
Ledová ruka mu sáhla na záda.
Když se bude vyšetřovat, mohla by prasknout i jejich dnešní návštěva na půdě.
Všichni tři měli kapsy plné broušených sklíček z lustru - Sekera má pod bundou ty papírky z hotelů, on má pod košilí tu židovskou hvězdu a ještě sadu vosků na lyže. Líbily se mu, zajímavě voněly a byly v pestrobarevných plechových obalech.
Ono možná... kdyby všechno prasklo, bylo by líp, kdyby nás v průseru lítalo víc než míň, usoudil.
"Nechte to na mně," řekl. Rádi poslechli. Deml je nejsilnější, nejlíp se pere a má nejlepší nápady, to ví ve třídě každý.
Následujícího dne, když bylo po vyučování, zavedl Deml Salače a Fikáčkovou do jednoho z těch temných smrdutých zákoutí zdiva kostela svatého Prokopa. Sekera s Jandou zůstali venku a hlídali, aby nikdo neotravoval.
Moc dobře si všimli, že Jana Jirková je pozoruje z druhého chodníku, jenže s tím se nedalo nic dělat: Jirková je už taková, má zvědavost a všetečnost po mámě.
"Budete přísahat na maminčinu smrt, že neprozradíte, co vám ukážu!" kázal jim Deml.
"Na maminčinu smrt ne," řekla Alžběta pevně. "Maminka neumře."
"Maminka neumře, když budeš držet hubu."
"Maminka nikdy neumře. Já to nechci."
"To je jen taková přísaha," nabádal ji Salač. Byl zvědavý, co jim chce Deml říct. Od rána se choval divně. Bylo na něm

vidět, že je něčeho plný, že v sobě nosí nějaké tajemství.
"Jste pitomí. Přísahá se jinak. U všech prašivých kulí a granátů, ať visím na nejvyšším ráhnu našeho škuneru a oči mi vyklovají rackové, jestli prozradím jediné prokleté slovo, tak přísahám."
Oba kluci strnuli.
"Co to povídáš?"
"Tak se přísahá," řekla Alžběta.
"Vyklovají rackové..." opakoval užaslý Deml. "Rackové lítaj u Národního divadla a zobaj housku lidem z ruky."
"Jenže na moři jsou rackové takhle velcí..." roztáhla Alžběta ruce. "Jsou masožraví a klovou oči zrádcům, kteří poruší přísahu."
Zase ta připomínka světa jinde, světa za horizontem černých žižkovských střech.
"Odkud to víš?"
"Pověz, co víš, a já povím, co vím," odpověděla bez zaváhání.
Deml sáhl do kapsy a vytáhl hrst broušených přívěsků.
"To je poklad," řekl prostě.
Alžběta otevřela školní tašku a vytáhla knihu Ostrov pokladů.
"Tohle je kniha, kde se píše všechno o pokladech."
"Jak - všechno?"
"Kde se poklady hledají. Kde se poklady ukrývají. Kdo je hledá a kdo je ukrývá. Kdo je John Silver, například."
"To je..." začal Salač, ale Alžběta ho umlčela pohledem. Ne, nikdo nemusí vědět, odkud knížka pochází. Oni mají tajemství, my máme tajemství.
"Přísaháš při černém psu, že neprozradíš nic z téhle knihy?" obrátila se na Demla. A ten, zpitomělý, zapomněl, že prve on sám přísahu vymáhal, a kývl a položil dlaň na desku knihy. Alžběta se usmála.
"Tak, a teď jsi v naší partě!" řekla.

(39) Učitel Matyáš zasahuje
Jenom Alžběta ví, jak se správně přísahá, když jde o tak strašné tajemství, jako je poklad. Spolu se Salačem spatří objev, ani jeden, ani druhý však netuší, odkud pochází.
"Odkud to máte?" zeptal se Salač.
Samozřejmě že se na to musel zeptat. Deml mu ukázal hrst křišťálových přívěsků na lustr. Ty se hned tak všude neválejí.
"Cože?" dělal Deml hloupého.
"Chceme vědět, kde jste k tomu pokladu přišli," řekla Alžběta Fikáčková.
"Když jsme jedna parta, nesmíme mít před sebou tajemství."
"My nemáme žádný tajemství! Akorát... že..."
Stáli proti sobě v temném zákoutí zdiva kostela svatého Prokopa.
Novogotický kostel měl členitý půdorys: ve snaze napodobit středověký stavební koncept architekt Mocker vytvořil v přízemí kostela řasnatý plášť. Sledoval tím cíle esteticko-mystické. Další generace jeho dílo objevovaly z jiných hledisek. Opilci, kteří se vraceli přes Sladkovského náměstí domů z hostince u Steinerů, si tu ulevovali, takže všechna zákoutí páchla pivní močí. Žactvo z přilehlé školy využívalo páně Mockerových artefaktů jinak.
Obvodová zeď měla několik vrstev. Úplně nejníže ji tvořily pískovcové bloky, zakončené ozdobnou pískovcovou římsou. Pak následovala vysoká cihlová stěna až k oknům, kde pokračovalo zase kamenné zdivo.
Pravděpodobně už za života Mockerova první žáčkové objevovali kouzlo alpinismu. Náměstí se svažuje směrem jihozápadním, takže na severovýchodní straně je pískovcová římsa korunující kamenné bloky jen nízko, snad metr nad zemí. Jak ale úroveň dlažby náměstí klesá, je kvádrový sokl stále vyšší. Na soklu se lze nějakou chvilku udržet, pokud se lezec dokáže uchytit konečky prstů ve spárách mezi cihlami. A pak, píď po pídi, doslova po centimetrech, se lezec sune po římse, snaží se vydrolit zvětralou maltu mezi cihlami, je stále výš nad zemí, až se dostane do míst, kam žádný lezec dosud nedospěl, kde žádný prstík nedoloval omítku mezi cihlami. Pak seskakuje. Toto byl odvěký sport žactva žižkovské reálky a za dob tohoto vyprávění žižkovské jedenáctiletky. Někdy odpoledne se takto sunulo po římse pět deset lezců a ti nejobratnější byli odměňováni za výkon nadšenými výkřiky. Ty zpravidla vylákaly kostelníka, který vybíhal zadními dveřmi ze svatostánku a láteřil slovy nevybíravými.
Tajná schůzka se odehrávala v místě, kudy horolezecká trasa procházela.
I stalo se, že žák Říha bezděky překonal obezřetnost Sekery a Jandy, kteří hlídali, jestli "někdo nejde", a nahlédl do místy schůzky shora.
Neviděl, co Deml ukazuje Salačovi a Fikajdě. Instinkt mu napověděl, že je to něco zajímavého, a tudíž i zakázaného. Napadlo ho, že když zůstane zticha, dozví se víc. Jenže se ohlédl a neubránil se vyjeknutí:
"Bacha! Matyáš!"
A seskočil.
Deml vyrazil ze skrýše.
Učitel češtiny rázoval po chodníku, patrně přemýšleje o posledních výnosech ministerstva školství. Kdyby nebyl Deml vyběhl tak zprudka, asi by si ničeho nevšiml. Učitelé jsou však vybaveni instinkty divých zvířat a reagují na prudké pohyby. Proto změnil směr a - jak říkají vojáci - zrychleným pochodem překonal těch několik metrů, jež ho dělily od skupiny kluků. Tu jediným mžikem oka rozeznal a zařadil mezi nejhorší sígry 6. B. Pak s překvapením shledal, že mezi nimi je i premiantka Alžběta Fikáčková a ten nový chlapec, Pepík Salač.
"Co tu vyvádíte?" ukázal před sebe prstem - mířil na Demla.

Cosi mu napovídalo, že právě Deml udělal nějaký divný pohyb, jako by něco schovával do kapsy.
A opravdu, když se na Demla podíval, zdálo se mu, že ten kluk má kapsy nadité. Ne snad že by měl moc chutí se mu v kapsách hrabat. Jistě by tam našel prak skobičák, ten by musel zabavit a to by znamenalo vrátit se do školy, při troše smůly by potkal ředitelku Weissovou a byl by v práci o hodinu déle.
"My si tu čteme," řekla Alžběta Fikáčková.
Nežasl by víc, kdyby mu sdělila, že tu zahajují naftový vrt.
Dívenka mu podávala knihu. Deml si všiml, že mu ji strká až pod obličej.
Dobře znal ten chmatácký trik. Oběť je třeba zaujmout a něčím nápadným je nutno jí zakrýt výhled. Podívejme na Fikajdu, jak se vyzná.
Opatrně se přesunul do zadní řady, takže teď mezi učitelem a jím stál Sekera. Ten měl kapsy prázdné. Kývl na Jandu a přesunul se k němu.
Skleněné brilianty se přestěhovaly z kapsy do kapsy ve vteřině.
"To chválím," řekl učitel opatrně. Nebyl zcela přesvědčen, přestože mu dívenka ukazovala knížku. Ostrov pokladů, četl na desce. Kniha klasická, pravda, patří však k těm nejvíce výchovným? A proč si čtou v koutě, kde to smrdí jako v rasovně?

(40) Říkejte mi jenom barone
Učitel Matyáš přerušil tajnou schůzku Demla se Salačem a Fikáčkovou. Je mu divné, proč si děti tajně čtou Ostrov pokladů, říká si ale, že je lepší, když čtou tajně, než kdyby nečetly vůbec.
Učitel Matyáš převzal od Alžběty knihu a nahlédl do ní. Vzpomněl si na příhodu ze své učitelské praxe, kdy nezbedové skrývali pod přebalem ušlechtilé knihy Bohumila Říhy Pionýři autobiografii Josefiny Mutzelbacherové Z deníku prostitutky. Knihu odnesl do sborovny. Provinilec, jemuž kniha byla zabavena, se už tetelil, že dostane v nejlepším případě trojku z mravů. Aféra vyšuměla, aniž se provinilec dozvěděl, proč vlastně. Učitel Matyáš to samozřejmě věděl, ale nepověděl. Vysvětlení prosté. Kniha šla ve sborovně z ruky do ruky a nakonec ji někdo z pedagogů nevrátil. A bez doličného předmětu těžko soudit a odsuzovat.
Jenže tohle byl bez nejmenších pochyb Stevensonův román.
"To chválím," řekl nakonec, když knihu Alžbětě vracel. "Dobrá kniha pobaví a osvěží!"
Pronesl pak ještě něco obecně ušlechtilého a vzdálil se pln nejasného pocitu, že mu uniklo něco zásadního. Jeho vpád měl jeden podstatný důsledek. Deml si během té krátké doby stačil vymyslet výmluvu, takže - aniž se ho Alžběta zeptala - řekl:
"Fotr přinesl domů ty brilianty. Přinesl je a řekl mi: Pepíku, udělej si poklad. Já měl taky poklad, když jsem byl kluk, tohle mi fotr řekl."
"Aha," řekla Alžběta lehce zklamaným hlasem.
"Co bys chtěla?"
"Já bych chtěla... ten poklad najít. Někde daleko. Zakopaný na ostrově.
Chtěla bych najít plánek a podle něho postupovat. Bránit se pirátům.
Bojovat s nimi. Zvítězit nad nimi a tak získat ten poklad."
"Bojovat?" tázal se Janda, veterán z nesčetných rvanic individuálních i skupinových.
Podala mu tu knihu.
"Přečti si ji a uvidíš."
Podezíravě si knihu prohlížel.
"Je ňáká tlustá."
Ne snad že by nikdy nic nečetl. Mezi mládeží kolovaly Rodokapsy a Rozruchy, tomsharkovky a cliftonky, rozdrbané ročníky Mladých Hlasatelů a Vpředů jakož i Junáků. Četly se knihy Foglarovy, Tarzan, Nobody, kovbojky z knižnice S puškou a lasem. Rozdrbanost, to bylo jakési doporučení kvality. Tahle kniha vypadala moc zachovale na to, aby byla dobrá.
"Já si to přečtu," řekl Sekera, "a řeknu ti, co v ní je." S tím se rozešli.
Následující den byl plný drobných, nepříliš důležitých událostí a na knihu všichni zasvěcení zapomněli. Teprve následujícího dne na ni přišla řeč.
"Tak jsem to přečetl," oznámil Sekera.
"No a co?" ptal se Deml bez velkého zájmu.
"Je to jasný," hlásil Sekera. "Jsme piráti. Nejobávanější piráti sedmi moří! Já jsem kapitán Flint. Tady Janda je Černý pes. A ty jsi Dlouhý John."
"To jsou piráti?" ptal se Deml podezíravě.
"Mají pirátský jména, ne?"
"Tak bacha. Kapitán jsem já, a kdo si myslí něco jinýho, dostane přes hubu."
"Já jsem si myslel..."
"Jsem kapitán Flint," řekl Deml. "Myslí si někdo něco jinýho?"
"Já jsem teda Černý pes," řekl Sekera.
"Prd a vořech. Já jsem Černý Pes. Tys mi to řekl."
"Kdo čet knihu? Já, nebo ty? Já. Proto určuju, kdo co je."
"Kdo co je, určuje ten, kdo dá komu přes hubu, a ne kdo přečet nějakou knihu. Černej Pes jsem já a ty buď rád, že jseš Dlouhej John."
"Buď rád, že jsi Dlouhý Jim," řekla Alžběta. "To je nejdůležitější pirát."

"Vážně? A proč?"
"Na to si musíš přečíst tu knihu," řekla medově jako vždycky, když se jí v hlavě vylíhla nějaké lest. "A Pepík je Jim Hawkins."
"A co jsi ty?"
Podívala se na kluky trochu přezíravě. Nebylo jim volně, když na ně upřela oči temně kaštanové barvy.
"Já jsem Squire Trelawney, ale abyste to neměli těžké, říkejte mi jenom barone. Tohle by bylo za námi. A teď to nejdůležitější."
"A co to je?" ptal se kapitán Flint, bezděky přijímaje baronovo vůdcovství.
Ani ho nenapadlo namítnout, že si holka bere mužské jméno.
"Když jsme ten poklad nedokázali objevit a vykopat, musíme ho přece někam ukrýt, to je snad jasné?"

(41) Posel barevného světa
Parta nastuduje Ostrov pokladů a rozdělí si jména. Někteří chtějí být piráti a jiní... chtějí být vůdci party. Kdo se ještě přidá do spolku?
Poklad by se měl zakopat - to byla hlavní myšlenka překvapujícího sdělení Squire Trelawneyho, ještě před chvílí Alžběty Fikáčkové. Jim Hawkins, občanským jménem Josef Salač, byl pro, z mnoha důvodů. Kapitán Flint neboli Karel Deml zprvu nevěděl, co si má o nápadu myslet. Poklad nadýmal především jeho kapsy. Kdykoli mohl do kapsy vsunout ruku a konečky prstů se polaskat s ostrými hranami křišťálových přívěsků lustru. Cítil při tom podivnou slast - jako by se dotýkal světa, který mu byl doposud zapovězený. Věru že neviděl v životě mnoho křišťálových lustrů - snad ve filmu, kde zdobily sály králů, viděl je v muzeu, několikrát zahlédl rozsvícený křišťálový lustr za oknem, samozřejmě že ne zde na Žižkově, ale v některé z ulic nenáviděných a znepřátelených Vinohrad. Bylo mu úzko při pomyšlení, že by se měl pokladu vzdát, že by ho měl vzdálit z dosahu fyzického dotyku. Jenže myšlenka zakopaného pokladu taky nebyla k zahození. Voněla tajemstvím a dobrodružstvím, a to bylo cosi podobně opojného jako osobní kontakt s nádherou.
"Dobrej nápad!" ozval se Dlouhý John Sekera. Černý pes Janda taky souhlasil - jeden i druhý měli taky v kapsách přívěsky, ale kapitán Flint nebyl spravedlivý a přidělil jim menší počet kusů, navíc mnohem menších, než měl v kapse on sám.
"Já vím, co máte a co děláte," ozvalo se za nimi. Jana Jirková, s kufříčkem na panenky v ruce, kurážně načepejřená.
"Koukej mazat, nebo..." zasyčel kapitán Flint.
"Máte poklad a já ho viděla a vím, odkud ho máte! A pouštěli jste rachomejtli v Rajský zahradě a jeden pán na vás poslal esenbé! Kiš, kiš, všechno vím!"
Flint Deml si vyměnil s Černým psem Jandou zděšený pohled. Co všechno tahle holka ví, a co všechno je schopná zažalovat?
Ví až moc a zažaluje víc, než ví, až na to, že zatím nežalovala, jak to tak vypadá.
"Budeš držet hubu," ukázal jí kapitán Flint pěst, "nebo přes ni dostaneš.
Rozumělas?"
"Chci jít s váma," řekla holčička přísně.
"Koukej mazat!"
"Tak já to na vás řeknu."
"Dostaneš přes hubu!"
Diplomaté v podobných situacích hovoří o negociačním patu. Dlouhý John si všiml, že baron Trelawney rudne a vraští čelo, což značilo, že usilovně přemýšlí. Taky Jim Hawkins si toho všiml a byl zvědavý, co z Alžběty rozumného vypadne. Kupodivu, něco nečekaného vypadlo z nechutné vyděračky Jany Jirkové.
"Já něco mám," řekla znenadání.
Otevřela kufříček a vytáhla balíček originálních amerických žvýkaček Wrigley's . Na krátkou chvilku zahlédli celuloidovou panenku, holčičí šitíčko, háček a bavlnky, napletené svetříčky - ale dívali se hlavně na podlouhlý balíček s nápisem Wrigley's. Jirková ho podala kapitánu Flintovi.
"To je americká žvejkačka. Můžu jich mít, kolik chci," řekla a zaklapla kufřík.
"Kecáš..." zašeptal Flint Deml užasle.
Ve směnném obchodu se držely americké žvýkačky na vysokých příčkách žebříčku hodnot. Hodně vysoko, možná nejvýš se držela plechová kapslíková pistole zvaná bramborák. Předmětem směny byly nálepky - viněty od likérů, zejména od dnes už zapomenutých kořalek Čert a Světluška, obaly od žiletek, patronky do poplašňáku, zakázaná literatura, jako byly Rodokapsy a Rozruchy, skautské pásky. Ovšem to všechno byly pozůstatky jakéhosi divného, do neskutečna propadlého světa. Žvýkačky přicházely z jiného světa - současného, avšak stejně nepřístupného, jako byl ten minulý. O minulosti taky slyšeli jen to nejhorší, ovšem celý svět, v němž žili, byl do minulosti pohroužený: všechny domy na Žižkově byly postaveny v minulosti a konec konců, i ty lavice, ve kterých ve škole seděli, pamatovaly staré časy. Kdežto žvýkačka přicházela ze světa současného.
Zatímco svět minulosti měl vůni pohádky a taky trochu naftalínu a prachu a možná i bábovky, kterou upekla stará teta, svět, odkud občas přicházely žvýkačky, voněl zapovězeným ovocem. Všechno tam bylo zlé, muži v bílých kápích Kukluxklanu tam věšeli černochy a pak se šli opít coca-colou a dělníci tam trpěli hladem po vyčerpávající práci ve fabrikách s nelidskými pracovními podmínkami a všude číhali policajti s pendreky a vojáci se chystali na válku. Jenže jakmile odtamtud něco proklouzlo, třebas to byl balíček žvýkačky nebo co se objevilo na ulici - auto s diplomatickou značkou -, bylo to barevné a voňavé a krásné, ostře odlišné od jejich světa prodlužované minulosti, světa šedivé všednosti, zpestřené jen 1. května a 7. listopadu rudými vlajkami.
"Budeš mít eště?" zeptal se kapitán Flint té holky Jirkové. Balíček žvýkačky sevřel v hrsti. Ostatní se mu na ruku

upřeně dívali: Rozdělí se s námi?
"Budu mít eště," odpověděla.
"Tak pojď s námi."

(42) Kam uložit poklad
Jana Jirková si koupila vstup do party za balíček žvýkaček Wrigley's.
Budiž řečeno ke cti Karla Demla neboli kapitána Flinta, že se o balíč e k Wrigley's Spearmint poctivě rozdělil: po jednom proužku dostal Dlouhý John Sekera, Černý pes Janda, Jim Hawkins Salač i baron Trelawney Fikáčková.
Bylo to od nich fanfaronské, že si strčili do pusy žvýkaču celou: když se někdy k nějaké táfličce žvýkačky dítě dostalo, ukouslo třetinu, nejvýš polovinu. Žvýkačka se pak žvýkala a žvýkala, až ztratila chuť, a žvýkala se dál. Po hodinách zpracovávání zuby se nakonec rozpadla na kašovitou hmotu, a tu byl teprve žvýkač ochoten vyplivnout.
"V Americe žvejkaj žvejkačku, jenom dokud má chuť," vyprávělo se tenkrát.
"Jakmile přestane mít chuť, vyplivnou ji."
Tak znělo bájné vyprávění o zakázaném světě, až se nad tím dech tajil.
"Jenže Jana sama nemá," řekla baron Fikáčková po chvíli. Skutečně - Jirková byla teď mezi nimi jediná, která nežvýkala.
Kapitán Flint nezaváhal, sáhl do pusy, ukousl dílek ze svého sousta a podal jí ho. Ostatní následovali jeho příkladu, všech pět. Předávání žvýkačky z pusy do pusy, to byla běžná přátelská úsluha. Hygiena? Míšení slin? Old Shatterhand taky nemyslel na hygienu, když přiložil krvácející paži na ránu na Vinnetouově ruce.
Přežvykování rozjasňuje mysl, a žvýkačka ještě neztratila ani dílek své chuti, když kapitán Flint dostal nápad.
Byl to skvělý nápad, kterým řešil své dilema - vzdát se pokladu a nevzdat se ho.
"My ten poklad schováme," řekl.
Pět párů očí se na něho upřelo, a když vysvětlil druhům svůj plán, užasli nad jeho důmyslem.
Olšanský rybníček patřil k velkým atrakcím horního Žižkova, asi jako Plína na dolním Žižkově nebo tunel do Karlína na úpatí Vítkova. Do rybníčku se stahovala voda z širokého okolí, a jakmile hladina stoupla, voda přepadala do stoky a odtud šla do systému pražské kanalizace. Kdo v klukovské partě chtěl na Žižkově něco znamenat, musel aspoň jednou vlézt do stoky Olšanského rybníčku, a pak už záleželo na něm, jak daleko se dostane a co bude vyprávět, až vyleze.
Kapitán Flint znal stoku velmi dobře a Dlouhý John s Černým psem na tom nebyli o mnoho hůře. Věděli o zazděné odbočce do šachty domu už zbořeného nedaleko dětské opatrovny Miličův dům. Nikdo už neví, kdo do zdiva vylomil první díru. Výpravy průzkumníků otvor postupně rozšiřovaly.
V odbočce byla zděná místnost a tam - jak kapitán Flint navrhl či spíš nařídil - bude možné poklad ukrýt.
"Do kanálu? Poklad?" žasla Jana Jirková. Tak krátce byla v partě, a už měla kecy. Patrně přeceňovala váhu žvýkací gumy, jíž si členství zakoupila.
"To není kanál, to je podzemní místnost. Kam jinam patří poklady než do podzemních místností?" argumentoval kapitán Flint.
Možná že mu táhl myslí nekalý záměr. Poklad ukryje - a pak se v nestřeženém okamžiku do stoky vydá sám, poklad vyzvedne a ukryje někde jinde, a bude jen jeho.
Buď jak buď, nikdo nedokázal navrhnout něco lepšího, a tak se šestice vypravila k Olšanskému rybníčku.
Před ústím do stoky se Jana Jirková, jediná z nich, kdo neměl pirátské nebo námořnické jméno, vzepřela podruhé.
"A do čeho poklad schováme? Poklad má být v truhle nebo bedně."
Flintův pohled sklouzl na její kufříček se šitím na panenky.
"Sem," ukázal prstem.
"Nedám!" přitiskla Jana kufříček k hrudi.
"Tak nepůjdeš s námi a pošleme tě pryč. My jsme nelezli za tebou - to ty jsi přilezla za náma!"
"Dala jsem vám žvejkačku."
"To je toho," řekl Flint. Žvýkačka už byla bez chuti. Dala se žvýkat, ještě zdaleka nepozbyla hutnosti, nerozpadla se na nechutnou kaši, která leze mezi zuby. Přesto ji vyplivl - jako Američan. "Už nemá chuť."
Černého psa Jandu napadlo, že by ji mohl sebrat se země a žvýkat dál.
Opanoval se však. Na Jirkovou udělala demonstrace dojem. Podala Flintovi Demlovi kufříček.
"Tak dobře. Ale jen do zejtra, jo? Zejtra sem půjdeme a dáme poklad do něčeho jiného."
"Dobře," přistoupil kapitán Flint Deml na kompromis.
Panenka se musela uskrovnit. Piráti ji obložili křišťálovými přívěsky a navrch položili knihu Ostrov pokladů, album známek z Afriky a jako tajné znamení přidali šesticípou hvězdu, odpáranou ze starého kožichu nalezeného na půdě ve zchátralém domě pana Rakušana, domnělého námořníka, ve skutečnosti ožraly, který si pálil samohonku z cukru a rýže.
Když byl poklad umístěn, jeden po druhém se vsoukali do stoky. Poslední tam vlezl Flint Deml, když se byl přesvědčil, že je nikdo nepozoruje.

(43) Poklad v ohrožení
Parta kapitána Flinta a barona Trelawneye se rozhodla uložit poklad do odbočky ve stoce odvádějící přebytečnou vodu z Olšanského rybníčku.
Už po prvních krocích zapochybovala Alžběta Fikáčková řečená baron Trelawney o rozumnosti nápadu uložit poklad právě sem. Bylo to tu mokré a hnusné a kalné světlo dopadající zvenčí ozařovalo sotva pár metrů ponurého prostoru. Důvěru jí dodávali tři piráti, Flint, Dlouhý John a Černý pes. Pohybovali se tu s jistotou, naznačující, že tu jsou víc než doma.
Kapitán Flint Deml, který do stoky vlezl jako poslední, všechny předešel a zamířil kamsi vlevo do tmy. Po chvilce bylo

slyšet šátrání, pak škrtla sirka a vůdce tlupy zapálil svíčku. Použil zvláštních, údajně fosforových sirek, které se tu a tam objevily v prodeji: byly dlouhé, v kulatých krabičkách, a k zapálení nepotřebovaly škrtátko. Spolu se svíčkou je Flint Deml měl schované v díře po vypadlé cihle.
Nepostupovali daleko, sotva pět metrů a tam se stoka rozšiřovala a v záři svíce bylo vidět podstatně méně začernalé zdivo . Flint uvolnil několik cihel a vlezl do otvoru. Ostatní ho následovali. To byla ta místnost, kam uschovali pirátský poklad. Jana Jirková v poslední chvíli zachránila z kufříčku panenku a šitíčko - nedalo jí to velkou práci, protože ostatní uznali, že takové holčičí serepetičky nemají v pirátském pokladu co dělat.
"Kdo místo pokladu prozradí, bude pověšen na nejvyšším ráhně," mumlala baron Trelawney Fikáčková temnou přísahu. "Stejně dopadne ten, kdo by bez vědomí ostatních vztáhl ruku na jedinou součást pokladu. Dostane černou známku a při nejbližší příležitosti bude jeho duše odevzdána peklu."
Měla dobře načtený román Ostrov pokladů, a varovnou kletbu pronášela pomalu, hlasem co nejhlubším.
"Sem se nikdo neodváží," řekl Flint po chvilce. "Nikdo poklad nenajde.
A kdo z nás by z něho co bral? Je náš, patří všem."
"Jirkový ne," podotkl v pozadí Černý pes.
"Jak to? Je v mým kufříčku!" namítla dívka.
Flint ukončil rodící se hádku a v krátké chvíli všichni opustili stoku. A protože kolem rybníčku, jak se jim zdálo, začalo být nebezpečně živo, stahovali se sem akvaristé, aby lovili žoužel pro svoje rybičky, v jedné ruce bandasku, v druhé síťku na dlouhé holi, bylo lépe změnit vzduch.
Ostatně, vzduch houstl a těžkl. Večer začalo pršet. Déšť neustal ani následujícího dne a s krátkými přestávkami pršelo celý týden.
Za tu dobu si už všichni, Janu Jirkovou nevyjímaje, přečetli Ostrov pokladů.
Občas si vzpomněli na pana Rakušana v jeho ponurém domě. Vyšetřování případu "odpálená raketa" zřejmě vyšumělo - mlíkařské auto se už před školou nikdy neobjevilo a nezdálo se, že by ředitelka Weissová chtěla pátrat po tom, kdo tenkrát tu raketu v Rajské zahradě vlastně odpálil. Ani slídivá paní Jirková, když občas měla službu dozoru ve školní jídelně, se o žádném vyšetřování nezmiňovala. Takže vše bylo v klidu a pořádku, až na to, že pršelo.
Pořád pršelo.
Toho dne vyšli ze školy a pozorovali přívaly vody, které se řinuly ze svážné Čajkovského ulice na Kalininovu - a část se odkláněla i na Sladkovského náměstí. A v tu chvíli řekla baron Trelawney Fikáčková:
"Náš poklad."
"Co je s pokladem?" ptal se kapitán Flint Deml.
"Aby ho to nevytopilo. Je přece v kanálu!"
"Je v podzemní jeskyni, to za prvý. A určitě ho to nevytopilo, to za druhý."
"Jak to můžeš vědět?" A zase ten upřený pohled temných očí, jasných, neuhýbavých, s rámem černých brv pod ostře ohraničeným obočím.
Už brzy se piráti měli přesvědčit, že baronovy obavy byly plně oprávněné.
Voda se valila nejen z Čajkovského ulice... Řinula se také k Olšanskému rybníčku od Flory a od nákladového nádraží a ze svahů Vrchu svatého kříže a od Parukářky. Půda nasákla vodou a nechtěla další přijímat. A hladina v Olšanském rybníčku byla vyšší, než kdy viděli. Ústí stoky nebylo sice ještě zaplavené, klenba vystupovala nad hladinu, nicméně stoka už plnila svoji funkci přepadu.
"Musíme poklad zachránit!" řekla Alžběta. Tak nějak by to řekl baron Trelawney v knížce Ostrov pokladů.
"Nejseš vadná?" zavrčel Flint Deml, jak by to řekl normální žižkovský kluk.
"Nedělej to! Nech toho, Alžběto!" křičel Jim Hawkins Salač, ale dívka se už pevně rozhodla. Běžela k ústí stoky, tam se plaše rozhlédla, sundala si sukni a bundu, takže zůstala v modrých holčičích trenýrkách z poslední spartakiády, a vklouzla dovnitř. Nevěděli, co říci, co udělat. A najednou zaslechli nějakého muže, jak křičí:
"Ucpaly se kanály! Valí se voda!"

(44) Záře ve tmě
Poté, co parta uložila poklad do odbočky ve stoce Olšanského rybníčku, nastal několikadenní déšť.
Poklad byl ohrožen vodou. Jenom Alžběta se odvážila vlézt do stoky.
Zaposlouchali se do křiku toho muže. Velké kapky vztekle mlátily do hladiny Olšanského rybníčku. Byli všichni už na kůži promočení a vytřeštěně hleděli na ústí stoky, do míst, kde zmizela Alžběta.
"Co tady děláte? Proč se nejdete schovat?"
Za jejich zády stál učitel Matyáš. V zeleném duklaplášti s ohrnutým límcem a v klobouku s okrajem vraženým do čela jim připadal jako nějaký detektiv z obálky Rodokapsu. Nespokojeně zavrtěl hlavou.
"Já věděl, že něco šijete. Šel jsem se za vámi podívat. Tak ven s tím... Jak je to? Kde máte raketu? Dejte jí sem!"
Tak to tedy bylo! Vyšetřování případu z Rajské zahrady neustalo!
"Děti, je to nebezpečná věc. Dejte mi ji a zapomeneme všichni na to, co se stalo. Já jenom nechci..."
Díval se do obličejů zatvrzelých mlčením a nepřístupností, do obličejů, které patřily bytostem z jiné planety, z jiného světa, který byl jiný než svět jeho dětství. Najednou mu cosi došlo.
"Kde je Alžběta? Viděl jsem s vámi Alžbětu."
Mlčení. Jen Salač to nevydržel a ohlédl se směrem k rybníčku.
"Cože? Ona je... tam?" vykřikl učitel.
"A teď zdrhat!" zvolal Karel Deml, zvaný kapitán Flint a dal se na útěk.
Byl to od něho přirozený reflex kořisti, která se ve chvíli nejvyššího ohrožení dává na útěk před útočícím predátorem.

Učitel Matyáš však měl dost zkušeností a ostré reakce a bleskurychle drapnul Salače za loket. Lapenému se rozklepala brada.
"Je tam... v tom kanále!"
Učitel pustil kluka a hnal se vpřed. Voda se už valila ze všech stran.
Varovné hlasy měly pravdu - kanály se ucpaly, svážné žižkovské ulice se proměnily v koryta potoků a brzy na to bystřin. Doběhl k ústí kanálu, odhodil klobouk a plášť a skočil do špinavé studené vody. Pohroužil se do tmy.
"Alžběto! Alžběto, to jsem já!"
Ze tmy mu odpovídalo hučení. Když se ohlédl, viděl šedavý světelný srpek - to bylo ústí stoky. Ztenčoval se, jak voda v rybníčku stoupala.
"Alžběto!"
"Tady jsem!" zaslechl holčičí hlásek.
Proud nebyl naštěstí silný a nepodrážel mu nohy. Rozpažil a levou rukou nahmatal stěnu stoky. Opatrně našlapoval, protože na dně se povalovaly uvolněné cihly.
"Pane učiteli! Tady jsem!"
Ve tmě spatřil slabounkou záři.
"Už jsem u tebe! Neboj se, jdu k tobě!"
Udělal několik kroků. Záře nabývala na síle. Přicházela z nepravděpodobného místa, odkudsi zleva shůry. Po dalších dvou krocích spatřil šikmo nad sebou otvor a v něm vyděšenou dívčí tvář a ruku držící svíčku.
"Pojď. Spusť se dolů. No tak... neboj se."
Převzal od ní svíčku a napřáhl k ní volnou ruku. Zdálo se mu, že děvče leze otvorem jaksi nešikovně. Pak si všiml, že drží v ruce kufříček - takový, v jakém holčičky přechovávají svoje panenky a šitíčko.
"Zahoď to, Alžběto."
"Ne! To je poklad!"
"Podej mi to."
"Nepodám. Vy byste to zahodil."
"Opravdu ne. Podej mi to a skoč dolů!"
"Já vám nevěřím. Já nikomu nevěřím."
Tiskla kufříček k hrudi. Plakala.
Holka sakramentská... pomyslil si učitel hněvivě. Pokročil k ní a zachytil ji za paži.
"No tak lez..."
Ještě se tu s ní budu prát!
Ovšem tak nějak to bylo. Dívka se drápala ven a ani na okamžik nepustila kufříček. Musel ji doslova stáhnout dolů a pak ji vzal pod paží jako balík. Tápal při tom, pak šlápl na hranu cihly, ztratil rovnováhu a pustil svíci do vody. Syklo to a nastala tma.
Jsem kousek od východu... malý kousek, ujišťoval se. Tma zhoustla.
Ztratil představu o prostoru a popadla ho panika. Zavrávoral a chytil se zdi. Prsty nahmatal spáry. A teď... přemýšlel usilovně, jdu ke vchodu, nebo od vchodu? Kolikrát jsem se otočil? Odkud nejvíc hučí voda?
Najednou si uvědomil, že na něho tlačí proud vody. Musí jít proti němu!
Dívka tence kvílela hrůzou. Tiskl ji k sobě a krok za krokem postupoval proti stoupajícímu proudu.

(45) Návštěva soudruha redaktora

Příval vody málem utopil Alžbětu, která vlezla do podzemí, aby zachránila pirátský poklad. Zachránit ji se pokouší učitel Matyáš, který tam za ní vlezl.
Po několika dalších krocích ztrácel učitel Matyáš naději. Připadalo mu, že kráčí vodou už nekonečně dlouhou dobu. Určitě se zmýlil, a místo aby se vracel, postupuje dál a dál do podzemí. Před očima se mu dělaly mžitky. Alžběta v jeho náruči zanaříkala. Pustil se rukou zdi, aby ji objal oběma pažemi, a dotkl se kufříku, který dívka odmítala pustit. Zmocnil se ho vztek. Kvůli pitomosti, kvůli kufříku na panenky holka riskovala život, a kvůli téhle pitomosti možná přijdou o život oba!
Chtěl jí ho vytrhnout a zahodit.
"Ne! Ne!" křičela Alžběta.
Ze tmy vyšlehlo prudké světlo.
"Pojďte! Pojďte! Už jste kousek od východu!" duněl mužský hlas.
Učitel pustil kufřík a zakryl si oči.
O pár metrů dál se už jeho volné paže zmocnily čísi ruce. Padla na něho únava. Chtělo se mu spát.
Vzpamatoval se až venku, u modrého sedanu Veřejné bezpečnosti.
Spatřil muže v modrých uniformách, dav zvědavců a taky Alžbětu, zabalenou do deky. Vedle ní stál Pepík Salač.
"Tady tomu klukovi můžete oba děkovat za život," poznamenal jeden ze strážníků. "Vběhnul nám do cesty, když jsme jeli kolem, div jsme ho nepřejeli! Tak šup, holka, ať se nenastydneš. Kde bydlíš? To chce hodně horkého čaje!"
Druhý den dopoledne si ředitelka Weissová nechala učitele Matyáše zavolat do ředitelny. Seděla u konferenčního stolku s neznámým obrýleným mladíkem. Když vešel, oba vstali. Ředitelka zářila a představila mu redaktora z Večerní Prahy.
"Vy mi taky nic neřeknete, kolego. Nepochlubíte se. Musím se všechno dozvědět až od soudruha redaktora! Přišel, aby o vašem hrdinském zásahu napsal článek."
Mladý muž se zubil a na potvrzení jejích slov zamával blokem a tužkou.

Učitele ani nenapadlo, že je vlastně divné, že novinář přišel za ředitelkou a ne rovnou za ním. Takový byl normální postup.
"Vlastně se nic nestalo," odkašlal si.
"Ale ne, soudruhu učiteli," namítal redaktor. "Stalo se, a hodně. Je třeba působit na masy pozitivním příkladem!"
"Nejlíp bude, kolego, když nám řeknete, co se vlastně stalo. Soudruh redaktor dostal upozornění na včerejší případ od soudruhů z Veřejné bezpečnosti, ale hrdinou dne jste tak nějak vy, že."
"Byla to maličkost. Žákyně z 6. B Alžběta Fikáčková..."
Redaktor si horlivě zapisoval.
"Flikáčková nebo Filkáčková?"
"Fi-káč-ko-vá," vyslovil učitel.
Ředitelka Weissová svraštila obočí.
"Cože? Ta Fikáčková?"
Redaktor zavětřil, že se něco stalo.
"Nějaké problémy?"
"Víte, jak bych to řekl... Alžběta je tak nějak problémové dítě..."
"Vždyť je to nejlepší žákyně z celé 6. B?" podivil se učitel Matyáš.
"Je to problémové dítě, abych tak řekla, z kádrových důvodů. Já vím," rozhodila ředitelka omluvně ruce, "děti nemohou za své rodiče, ale když mluvíte o pozitivním případu, pak by asi nebylo vhodné se ve Večerní Praze rozepisovat o dítěti člověka, který byl..." Vzdychla a s výrazem nejhlubšího politování dodala: "Kdyby byl aspoň amnestován."
"Ach tak," řekl redaktor, zrudl a sklapl notes. "Rozumím."
"Myslím si ale, že o naší škole by se dalo napsat hodně pozitivních příběhů.
Máme tu aktivní pionýrskou organizaci. Žáci vyšších ročníků plní Fučíkův odznak, máme tu několik dobře pracujících zájmových kroužků..."
Redaktor strčil notes do kapsy oblýskaného saka a kráčel k věšáku, kde nechal viset hubertus. Se zjevnou nechutí nadiktoval ředitelce na sebe spojení do redakce, pro případ, kdyby se přihodilo něco mimořádně pozitivního, a odešel.
Učitel Matyáš s ředitelkou Weissovou osaměli.
"Vím, co si myslíte," řekla po chvilce ticha. "Uvědomte si ale, kolego, jakou mám odpovědnost za celou školu, za děti i za členy sboru. Dovedete si představit, co by se stalo, kdyby článek vyšel?"
"Byl by z toho průser," řekl učitel bezbarvě. "Vy jste tu holku zachránila před větším malérem než já," řekl a vyšel z místnosti - a nechal ředitelku přemýšlet o tom, zda to myslel vážně nebo ironicky.

(46) Poprava Ostrova pokladů
Učitel Matyáš zachránil Alžbětu ze zatopené stoky. Redaktor Večerní Prahy o tom chtěl napsat článek, jenže ředitelka Weissová tomu zabránila. Vždyť otec Alžběty je ve vězení za protistátní činnost!
Co mám dělat... Co mám teď dělat, přemýšlel učitel Matyáš, když vyšel z ředitelny. Ano, připomněl si, že se o tom kdysi mluvilo. Otec Alžběty je ve vězení za protistátní činnost. Po dvacátém sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu se čekalo, že se vězňové vrátí domů. Někteří se vrátili, jiní nevrátili. Alžbětin otec tam zůstal. Je to určitě jen otázka času, kdy se vrátí. Za těch pár let od Stalinovy smrti se toho přece tolik změnilo... Zastavil se u okna a zadíval se na školní dvůr.
Byl tak šedivý, tak bezútěšný... Vidí ho děti taky tak? Co vlastně spatří, když se podívají z okna? Když zvednou oči ke střechám?
Ozval se zvonek. Hodina skončila. Učitel zvolna zamířil k učebně 6.
B. Ze tříd vycházeli kolegové, zdravil se s nimi jaksi mechanicky, nepřítomně.
Chodba se zaplnila dětmi. Slyšel jejich křik . Děti se ztišily, když ho spatřily. Vždycky to tak bylo. On byl přece autorita, musely se ztišit, musely zvolnit krok, musely se přestat honit a pošťuchovat. Byl něco jako policajt. Něco jako bachař ve vězení, ve kterém sedí Alžbětin otec.
A včera - ty děti utekly, když ho uviděly, takový měly před ním strach, že utekly a nechaly kamarádku v zatopeném kanále. Jen jeden zůstal.
Došel až k otevřeným dveřím s cedulkou 6. B.
Vstoupil. Třída byla prázdná, jenom Alžběta Fikáčková seděla na svém místě. Na desce lavice ležela kniha Ostrov pokladů. Učitel přišel blíž a teprve když byl na dva tři metry od Alžběty, uvědomil si, co dívka dělá: hrotem kružítka drásala desku knihy.
"Alžběto?" oslovil ji tiše. Zvedla oči. "Můžu..."
Přikývla. Sedl si na desku lavice. Dívka nepřestala mučit knihu.
"Můžu..." navázal, "můžu se tě zeptat? Co bylo v tom kufříčku, který jsi včera držela... tam... v té vodě?"
Mlčky sáhla do prostoru pod deskou a vytáhla vodou poničené album známek a žlutou židovskou hvězdu. Položila album vedle zavražděné knihy a hvězdu dala na jeho desku.
Nechápavě zavrtěl hlavou.
"Album známek... To znám..." Vybavil si příhodu, jako ho dětem zachránil v hostinci U Steinerů. A ta hvězda? Co tyhle děti pořád s těmi Židy proboha mají? "Tohle bylo v tom kufříčku? Nic víc?"
"Ne," řekla s překvapivým důrazem. "Nic víc tam nebylo."
"A mělo být?" zeptal se opatrně.
Mlčky přikývla a z očí se jí vyvalily slzy.
Pohlédl na zdrásanou desku knihy a vtom mu to došlo.

"Poklad. Měl tam být poklad. Váš poklad."
V duchu si je všechny vybavil. Demla, největšího rváče ve třídě, a jeho dva adjutanty, Jandu a Sekeru. Byl s nimi i Salač, ten nový chlapec, a nějak nepatřičně Jana Jirková, s tou se děti moc nekamarádí, protože její matka dolejzá a špicluje... Alžběta si otřela oči.
"Já už nikdy..." Odmlčela se.
"Co... nikdy? Nepolezeš do kanálu?" pokusil se o úsměv.
"Už nikdy nebudu nikomu věřit."
Na dotvrzení svých slov naposledy zabodla hrot kružítka do knihy, pak nástroj vytáhla, pečlivě uložila do penálu, kde měla uložené plnicí pero Student a sadu pastelek, postupně v barvě duhy, od žluté přes oranžovou, červenou, hráškovou, brčálovou, blankytnou, tmavě modrou, fialovou, hnědou až k černé, penál zatáhla zdrhovadlem a vrátila ho do prostoru pod deskou. Pak chvilku seděla s rukama v klíně. Učitel chtěl něco říct.
Ona vztáhla ruku a hřbetem smetla ubitou knihu z desky, až proletěla pod lavicemi vedlejšího oddělení a zastavila se o stěnu.
"Hé, hé, kyš, kyš," ozvalo se od dveří.
Učitel se otočil a Alžběta zvedla oči.
Dovnitř vpadla Jana Jirková a v každé ruce držela křišťálový přívěsek lustru.
"Neblbni, krávo... Nechci, aby vona..."
To byl zase Deml. Letěl za ní. Když spatřil učitele, nestačil se zarazit.
Vpadl tedy do třídy a strnul. Jirková nechala zvolna klesnout ruce. Deml neříkal nic, jen soustředěně žvýkal žvýkačku.
To byl ten poklad? Napadlo učitele. Ukradl ho Deml ze společné skrýše, aby ho vyměnil za žvýkačky? Najednou se zastyděl, čeho je svědkem.
Copak se ten kolotoč podlosti nemá nikdy zastavit? Vztáhl ruku k židovské hvězdě. Smím? Zeptal se Alžběty očima.
Ano, odpověděla stejným způsobem. Vsunul hvězdu do kapsy a odešel ze třídy. Když šel kolem Demla a Jirkové, udělal možná až moc velký oblouk.

(47) Salačův odchod
Demlova parta podrazila Salače a Fikáčkovou. Deml vykradl společný poklad a část z něho vyměnil za žvýkačky. Alžběta se rozhodla, že už nebude nikdy nikomu věřit a Salač přestal chodit do školy.
Uplynulo několik dnů. Už se přestalo mluvit o tom, jak učitel Matyáš tahal tlustou Fikajdu z kanálu. Staré senzace zapadly, překryly je nové události.
Parta kluků ze sedmičky céčka ukradla v autodílně v Křišťanově ulici bednu kuličkových ložisek. Jaké byly důvody tohoto nepochybně kriminálního činu? Šmelina se strategickým materiálem, nebo dokonce sabotáž rozvoje socialistického opravárenství?
Nic takového.
Byl to materiál nezbytný k výrobě ložisáků.Takový ložisák - možná - byl nejvíce absurdním vozidlem, jaké bylo kdy vyrobeno. Vždy šlo o kusovou výrobu a jednotlivé ložisáky se od sebe lišily velikostí i péčí v provedení, princip však byl vždy stejný. Základem ložisáku byla deska o rozměru, dejme tomu, půl metru na metr, zpravidla stlučená z prken, nebo zhotovená ze silné překližky. Na desce byl připevněn polštářek, pěnová guma, prostě něco, co zpříjemňovalo sezení. No a pak zde byly připevněny dvě nápravy, jedna napevno, zadní, druhá otočně, na jednom svislém čepu. Místo kol mělo toto vozidlo kuličková ložiska. Přední náprava byla značně široká - tak široká, aby jezdec usazený na polštářku se mohl opírat nohama o její konce a řídit. Jízda na ložisáku byla rovna utrpení. Vozidlo jelo pomalu a hlučně a nadskakovalo na sebemenší nerovnosti. Jen blázen by se vozil na ložisáku.
Proto taky prakticky nikdy nebyl vidět jeden jediný jezdec na ložisáku - vždycky to byla tlupa, parta, čím větší parta, tím lépe, a utrpení jednoho jednotlivého jezdce se mnohostí tlupy transformovalo do skupinové rozkoše.
Každého napadne, proč tedy děti nevyráběly vozíky z vyřazených kočárků - těch se vždy povalovalo všude dost; vozík s kočárkovými koly by byl pohodlnější, rychlejší, ovladatelnější... Odpověď jednoduchá: ložisák, toť fraječina, kdežto vozejk z kočárku rovná se srabárně. Proto mládenci ze sedmičky utrhli páčidlem visací zámek na boudě, v němž byla ložiska uložena, čímž zavdala příčinu k obrovskému průšvihu, v němž nedávná aférka s raketou zůstala zapomenuta jako vzpomínka na dvacetník zapadlý do tůně.
V celé škole na Sladkovského náměstí vládla nervózní atmosféra. Ložisák měl každý, nebo skoro každý kluk a přirozeně, že každé jeho ložisko bylo tak či onak ukradené. Otec přinesl z dílny, strejda obstaral výměnou za bůhvíco.
O přestávkách se šeptalo na tajných poradách na chlapeckých záchodech, že esenbáci budou chodit po bytech, aby zkontrolovali ložisáky a zjistili původ ložisek. A že byli všichni nervózní, nikdo si nevšiml, že si učitelka Ptáčková povolala Alžbětu Fikáčkovou z 6. B do zeměpisného kabinetu.
Dívka prošla mezi stojany se zavěšenými mapami a naučnými obrazy znázorňujícími přesličkový les, život ve vesnici afrických trpaslíků a lov na mrože. Učitelka seděla za psacím stolem, přiraženým k oknu. Před sebou měla velkou mapu světa. Když se podívala vlevo, spatřila za oknem černavý obzor žižkovských střech.
Pozdravila Alžbětu a poněkud nepatřičně jí poděkovala za to, že přišla, jako kdyby dívka měla nějakou volbu. Ruce měla položené na stole, těsně vedle sebe, dlaněmi dolů, jako by pod nimi něco skrývala. Vzduch páchl prachem a starým plátnem a lepidlem.
"Nevíš, proč Pepík Salač už nechce k nám chodit do školy?" zeptala se učitelka znenadání.
Alžběta zrudla a mlčky zavrtěla hlavou.
"Ale víš o tom, ne?"
"Myslela jsem, že je nemocný," odpověděla dívka. "Už několik dní nebyl ve škole."

"Včera tu byl jeho tatínek a požádal o přeložení do školy v Kubelíkově ulici."
"Do Kubelíkárny..." vyhrkla Alžběta překvapeně. Samozřejmě, že se nikdy neúčastnila pouličních rvaček a zimních sněhových bitev, nicméně se cítila součástí Slaďárny, a přechod do nepřátelské Kubelíkárny chápala jako zradu.
"Soudružka ředitelka s tím samozřejmě souhlasila. Každý by měl mít volbu, že? Jenom mě tak napadlo, že bych chtěla znát příčiny."
"Nic nevím," řekla Alžběta. Ruměnce se jí na tvářích soustředily do několika jasně ohraničených skvrn.
Učitelka najednou odtáhla ruce a dívka spatřila šesticípou hvězdu na lesklé dřevěné desce stolu.
"O tomhle taky nevíš nic?" Když dívka neodpověděla, tiše pokračovala:
"Dal mi to kolega Matyáš. Měla jsi to v kufříčku, vyprávěl mi. Kvůli kufříčku ses málem utopila, Alžběto. Co to všechno znamená?"
"Nic," řeklo dítě.
"Už nikdy nebudu nikomu věřit..." řekla učitelka. Usmála se. "Tohle jsi řekla kolegovi Matyášovi. Taky mi nevěříš?"
Dívka přisvědčila mlčením. Učitelka opět přikryla hvězdu dlaněmi.

(48) Konečně jsem se dočkal
Pepík Salač přestal chodit do školy a na žádost rodičů ho přeložili jinam. Učitelka Ptáčková povolala Alžbětu Fikáčkovou do kabinetu.
Učitelka Ptáčková zvedla oči a znovu se na Alžbětu usmála.
"Víš, co si o tom všem myslím? Slyšela jsem něco o nějakém pokladu.
O hře na Ostrov pokladů. A tak si myslím, že je to trochu podobné jako s těmi ložisky do ložisáků. To jsi jistě slyšela, že kluci ze sedmičky ukradli bednu ložisek, aby si mohli vyrábět vozíčky?"
Alžběta beze slova přikývla.
"Nemysleli to špatně. Oni..."
Odvrátila hlavu k oknu a chvilku se dívala na černé střechy.
"Asi chtěli mít trochu míň šedivý život. Kdo by se jim divil? Hráli si na závodníky. Vy jste si hráli... na piráty."
"Já nebyla pirát," vyhrkla Alžběta. "Já byla baron, squire Trelawney."
"Chápu. Nebyla jsi pirát, jen ses s nimi kamarádila. Možná, že teď, kdy je po ostrově a po pokladu, by bylo dobré vrátit to, co jste vzali."
"Já nic nevzala!"
"Ale hrála jsi tu hru s ostatními."
"Nevěděla jsem..."
"Že tě zradí? To se stává, Alžběto. Pořád dokola se to stává: naděje, a pak zrada. Naděje, zrada a zklamání."
"Mě už nikdo nezradí, protože nikomu neuvěřím."
"Jenže sama zrazuješ, Alžběto. Ty víš, komu to patří," odkryla hvězdu, "a nechceš to vrátit."
"To nejdůležitější z pokladu je stejně pryč. Vyměnili to... za žvejkačky."
"Ozdoby z lustru?" usmála se učitelka.
Alžběta zkoprněla. Jak to, že učitelka ví i tohle?
"Pro někoho může být důležitější toto..." ukázala na hvězdu, "než všechny lustry na světě."
Tak se stalo, že obě dvě, učitelka i její žačka, se ještě toho odpoledne vydaly do zanedbaných končin za Olšanským náměstím, kde ve stínu Vrchu svatého Kříže a Parukářky skomíraly trosky továrny na výbušniny a nedaleko nich domy určené ke zkáze.
"Tady je to?" ptala se učitelka před dveřmi domu, kde žil pan Rakušan.
"Ano," řeklo dítě.
Učitelka se rozhlédla, jestli někde spatří zvonek. Pak se pokusila zaklepat na oprýskané, napůl shnilé dveře. Dotkla se jich. Dveře se pootevřely.
Zevnitř dýchla plesnivina a ještě něco, přiboudlý čpavý zápach.
"Pan Rakušan si pálí kořalku slepotu," řekla Alžběta věcně. "Říkal to Deml. My jsme mysleli, já a Pepík Salač, že mu neseme cukr na zavařeninu. Deml se nám vysmál. Je to na výrobu kořalky."
"Můj ty bože..." povzdechla učitelka a vstoupila.
Alžběta vešla za ní do haly. Nezměnilo se tu nic od toho dne, kdy tu byla se Salačem. Hala dlážděná kamennými dlaždicemi, vlevo krb zatlučený prkny, v čele schodiště. Vpravo otevřené dveře. Něco v nich zaharašilo.
Vyšel pan Rakušan. Potácel se. Bylo zřejmé, že se bojí vejít do volného prostoru, Zůstal stát u dveří a přidržoval se rámu pravou rukou.
Učitelka se zděsila. Čekala, že pan Rakušan bude pěkný případ, ovšem skutečnost její očekávání bohatě překonala.
"Neměla bys jít pryč, Alžbětko?"
"Vy jste mě sem vzala," namítlo dítě pevně.
"Nesete mi... zbožíčko?" blábolil starý muž. "Ještě tu jsou knihy, knížečky. Dáte do sběru a já... si udělám lahodu."
"Přinesla jsem vám tohle, pane Rakušane," řekla učitelka a ukázala mu židovskou hvězdu.
"Co je to? Nějak špatně vidím. Ukažte..."
Přiblížila mu hvězdu k očím. Prozřel a pochopil.
"Cože?" Zdálo se, jako by náhle vystřízlivěl. Napřímil se a ožil. "Tak počkejte."
S překvapivou hbitostí se otočil a zmizel ve své komůrce. Slyšely šramot.
Pak se znovu objevil ve dveřích se sekerou v ruce.
"Alžběto!" křikla učitelka. "Utíkej!"

Dívka zdřevěněla hrůzou a nebyla schopná kroku, natož útěku.
Pan Rakušan ale hbitě zamířil ke schodům a kynul na ně.
"Já čekal... tak dlouho jsem čekal. Pojďte, jen pospěšte, milostivá paní. Račte za mnou. Budete překvapená." Starý muž cupital do schodů.
"Konečně jsem se dočkal!"
Učitelka váhala. Dřív než ona se vzpamatovala Alžběta.
"Tak pojďme! Jistě nám chce něco ukázat. Vy nejste zvědavá, co to bude?"
Nečekala na odpověď a vyběhla na schodiště starému muži v patách.

(49) Chtěl jsem být slušný
Alžběta prozradí učitelce Ptáčkové, odkud pochází židovská hvězda. Obě se vypraví za panem Rakušanem.
Ten je opilý, a myslí si, že učitelka je Židovka, která se vrátila pro ukrytý majetek.
Starý muž se občas zapotácel. Nepřestával drmolit.
"Je tady všechno, milostivá paní. Na mne je spolehnutí. Jak jistě chápete, musel jsem udělat určitá opatření. Dům znárodnili a chtěli tady udělat cosi, jak říkali... lidovou univerzitu marxismu-leninismu. Navozili knihy a nepřemýšleli. Inu, nepřemýšleli."
Usmál se a rozhodil ruce, snad na znamení údivu, snad politování.
V tu chvíli kráčeli chodbou a učitelka zahlédla otevřenými dveřmi sál s prolomenou podlahou.
"Nepřemýšleli a podlaha se prolomila. Myslel jsem si, že přijdou a vše opraví, dají do pořádku. Oni ale odešli. Prolomili podlahu a odešli. Úplně odešli."
Opět se zasmál a položil prst na ústa.
"Psst... To je dobře, moc dobře, že odešli. Proto tady všechno zůstalo neporušené, a čekalo to na vás, milostivá paní."
Zamířil na schody vedoucí na půdu. Učitelka před nimi zůstala stát.
"Pane Rakušane," řekla. "Obávám se, že je to nějaké nedorozumění. Jestli jsem vás dobře pochopila, vy se domníváte, že jsem si u vás něco uschovala."
"Vy nebo příbuzní, co na tom záleží? Já byl jen hlídač, já byl strážce."
"Strážce pokladu," zašeptalo dítě.
Stařec už stoupal po úzkých schodech. Vykročily za ním, učitelka i žačka.
Na půdě pan Rakušan zamířil ke stěně pobité prkny.
"Nechte toho!" křikla Ptáčková, když Rakušan došel až ke stěně a rozpřáhl se sekyrou. "Říkám vám, nechci vědět, co si kdo u vás schoval a kde si to schoval a co to je. Mně to nepatří."
"Vy jste ale přinesla... znamení..." pomaličku se otáčel a ruka mu klesala.
"Skončila válka a já si říkal: oni přijdou. Uplynul rok. Nikdo nešel. Dva roky, pět let, deset let. Nikdo nepřišel. Nikdo nepřišel."
Zmocňovala se ho otupělost. Ruku se sekyrou držel volně spuštěnou podél těla. Volnou rukou zašátral před obličejem.
"Není tady nějaká mlha?" zeptal se.
"Paní učitelko..." zašeptala Alžběta, "on to ale... chce vrátit. Komukoliv, čeká na to."
"Tak dobře," odpověděla jí učitelka a zvedla hlas. "Já jsem přišla, pane Rakušane. Přišla jsem... za mnoho lidí, kterým jste chtěl pomoci. Ráda bych vám poděkovala."
Starý muž se bleskurychle vzpamatoval.
"Že ano? Já to věděl! Věděl jsem, že není možné, aby vůbec nikdo... nepřežil a nepřišel. Tak se teď dobře dívejte. Vše jsem ukryl, a vše teď vrátím."
Zmobilizoval zbytky fyzické síly a zasadil sekyrou do prkenné stěny pět, šest ran. Prkna nebyla silná, snadno pukala pod údery. Pak sekyru odhodil, vsunul do štěrbiny ruce a oderval prkna tak, aby bylo možno protáhnout tělo.
Otáčel se při tom na učitelku a smál se.
"Teď uvidíte!"
Rozšířil otvor a ustoupil stranou. Ukázal rukou, jako komorník vpouštějící paní baronku do jídelny.
Ptáčková proklouzla dovnitř a Alžběta vnikla za ní.
Spatřily pustý prostor, stejně prázdný, jako byla celá půda za jejich zády.
Jen na jednom trámu viselo torzo křišťálového lustru, pouhá kostra, ze které kdosi serval všechny přívěsky. Lustrů tu asi bývalo víc, protože na trámech ještě visely háky. V koutě se povalovala rozbitá skříň a několik prázdných krabic.
Střecha tu byla prolomená a na trámy někdo připevnil dlouhý dřevěný hranol s kladkou na konci. Pomotané lano leželo na podlaze.
Jinak tu nebylo nic. Místnost byla prázdná.
"Tak co říkáte?" hlaholil pan Rakušan a vsunul dovnitř hlavu.
"To udělal Deml..." špitla nenávistně Alžběta.
"Cože? Oni to... vykradli. Všechno ukradli! Nic tu... nezbylo!" volal pan Rakušan.
Ptáčková položila Alžbětě ruku na rameno.
"Tohle neudělaly děti. Deml asi odnesl ty přívěsky," kývla směrem k oholenému lustru. "Možná něco řekl doma, před otcem, nevím. Ale tohle je rozhodně práce dospělých lidí."
Starý muž zachroptěl. Vztáhl ruce k hrdlu.
"Zase ta mlha. Milostivá paní, já přestávám vidět. Já... já nemůžu dýchat!"
Chtěl se zachytit rukou, minul a propadl otvorem, který sám před chvilkou vylámal.
"Alžběto! Rychle, běž pro pomoc! Někdo musí zavolat doktora... zastav prvního dospělého člověka, kterého uvidíš..."

Alžběta nezaváhala a proklouzla dírou. Učitelka se sklonila nad starým mužem.
"Chtěl... jsem... být... slušný. Nepodařilo se."

(50) Nový poklad na obzoru
Učitelka Ptáčková s Alžbětou navštíví pana Rakušana. Ten se domnívá, že učitelka si přišla pro věci, které si u něho ukryli Židé za války před odchodem do koncentráku. Ukáže se však, že věci někdo ukradl.
Učitelka poklekla k bezvládnému muži. Alžběta nebyla schopná se pohnout.
"Já vás... nevidím..." sípěl. "Jste tady? Je tu někdo? Nevidím!"
Vzhlédla k Alžbětě.
"Neslyšela jsi? Utíkej pro pomoc! Rychle... nebo umře."
Pomoc nepřišla dosti rychle... Čas plynul dál.
Jaro dozrávalo. Žižkovské ženy už nacvičovaly své tradiční masové vystoupení v průvodu na Prvního máje - vždycky tvořily čelo průvodu a měly tu čest jako první pozdravit na Václavském náměstí soudruha prezidenta a vysoké stranické představitele. Schylovalo se k jiné slavnostní chvíli - k pálení čarodějnic na Vrchu svatého Kříže. Toho roku ale k atrakcím tradičním přibyla ještě jedna, neočekávaná: V sobotu sedmadvacátého se odstřeloval zchátralý dům nedaleko Kapslovny.
"Jako připomínka ošklivých starých časů trčel v místech, která jsou plánována k proměně a rozkvětu," psala o chystané události v pátek Večerní Praha. Noviny přinesl domů pan Deml a četl si je v záři velikého křišťálového lustru, který koupil, jak vyprávěl, za padesát korun ve sběrně.
"Mámo, budou odstřelovat dům starýho Rakušana," hlásil své ženě.
"Jakýho Rakušana?" ptala se.
"No přece toho gaunera šmelinářskýho, co měl v Ondříčkový obchod s nádobím."
"Jo, toho," řekla lhostejně. Umývala nádobí od večeře a matně se rozpomněla, že kdysi, zamlada, dostala talíře od strýce jako svatební dar. Nakoupené u firmy Rakušan.
Synek, když to slyšel, nemyslel na nic, než jak se vytratit - a po chvilce se mu to podařilo.
Jandu a Sekeru našel, jak se dalo čekat, na Plíně ve skrýši. Balili si cigarety plněné uschlým listím, bánili a kašlali a tvářili se blaženě.
"Vodstřelovat? A kdy?" užasli, když jim sdělil tu novinu.
"Zejtra v devět!"
U takové události nemohli chybět. Nebyli sami. Od Olšanského náměstí i zdola z Lupáčovy ulice sem táhly davy. Zčernalý dům, teď už zcela zničený, protože po smrti starého Rakušana (otrava metylalkoholem, jak se vyprávělo) lidé rychle odnesli, co se odnést dalo, vysadili okna, rozebrali část střechy a když nebylo co odnést, zbytek zapálili, byl z rána obkroužen hustým davem. Hezký výhled měli ti, co si včas vylezli na zbytky zdí někdejší Kapslovny. O pořádek se staraly osádky tří modrých aut Veřejné bezpečnosti.
"Von se fakt uchlastal," vykládal Deml. "A víte, co jsem slyšel? Ptáčková prej u toho byla. Proto ji vyhodili ze školy."
"Voni ji nevyhodili," namítal Sekera. "Byla přeložená na Kubelíkárnu."
"Na vlastní žádost," přisadil Janda. "Říkala to Jirková a ta ví všechno vod matky."
"Tak se tam sešli všichni. Sráč Salač, tlustoprdka Fikajda a baba Ptáčková," shrnul Janda.
To už zazněla siréna, první signál, že se velká chvíle blíží. Třikrát zaznělo varování a pak zaduněla několikanásobná detonace a ostuda Žižkova se propadla do oblaku prachu. Jak se oblak šířil, trosky nad ním na chvilenku vyčnívaly a vypadaly jako ostrov.
"Bylo to tam dobrý," poznamenal Sekera. "Dobrej poklad."
"Třeba tam nějakej poklad ještě je," řekl Janda.
"Nejsi vadnej? Jakej poklad?"
"Mně to leží v hlavě. Vždyť to byl starej hnusnej barák. Proč v něm dědek Rakušan zůstal?"
"Aby mohl pálit kořalku a nikdo mu do toho nekecal," mínil Sekera.
"Kořalka se dá pálit všude."
"Nedá. Je to zakázaný a když tě někdo udá, přijdou pro tebe esenbáci."
"Já myslím, že on něco hlídal," přemýšlel Deml nahlas.
"Poklad," podotkl Sekera ironicky.
"A proč ne, ty vole? Všude je plno pokladů."
"Jeden jsme už měli," poznamenal Janda, "a vyměnili jsme ho za žvejkačky."
Pravda to byla částečná, protože za žvejkačky vyměnil poklad jen Janda.
I když, dlužno dodat, pár táfliček kamarádům přece jen dal.
Deml mu strčil pěst pod nos.
"Tak tohle už nikdy neříkej, hajzle, nebo ti rozmašíruju ksicht. Tam je poklad, rozumíš?"
Sekeru napadlo, že si Deml přeje, aby tam dole byl další poklad, nový, který už nevymění za žvejkačky. Nahlas to ale neřekl.

(51) Copak jste to našli?
Dům pana Rakušana zchátral a bylo nutné ho strhnout, aby na jeho místě mohlo vyrůst něco nového, krásného. Aktu demolice je přítomen i Janda s kamarády. Jandu napadne, jestli trosky něco neskrývají...
Demolice Rakušanova domu dopadla na výbornou, jak neopomněl poznamenat komentátor Televizních novin. Záběry z odstřelu byly doplněny reportáží z ateliéru, kde se připravovaly plány na výstavbu nového Žižkova, který - jak se

dále říkalo v komentáři - svou skvělostí předčí vše, co se až dosud v Praze postavilo, Staré Město a Malou Stranu nevyjímaje.
Ještě té soboty se do trosek zakousla lžíce parního pásového rypadla.
To byl mezi dětmi oblíbený, dá se říci populární stroj: parní rypadlo, parní válec a na venkově parní lokomobila, koženým pásem poháněj ící mlátičku, ale třebas i cirkulární pilu, to vše byly velebené, černý kouř chrlící stroje, vzbuzující úctu i obdiv.
Rypadlo se činilo po celou sobotu, v neděli však mají pracující nárok na zasloužený odpočinek, pokud nejde o nějakou údernickou akci, brigádu či podobně. Trojice ve složení Deml, Janda a Sekera se dostavila na zbořeniště už časně ráno.
Janda se vyzbrojil železnou tyčí, kterou chtěl použít jako páčidlo - nebo chtěl dát vůdci party Demlovi najevo, že bere jeho nápad zcela vážně. Sekera neskrýval pochyby.
"To chceš odházet tuhle hromadu cihel?" podotkl uštěpačně.
Rypadlo se snažilo, ovšem na korbu nákladáků dokázalo naložit jen malou část zdiva.
Deml neřekl nic. Rozvážně ruinu obcházel.
"Začneme tady," ukázal prstem. Bylo to celkem rozumné rozhodnutí.
Tam, kde stál, býval vchod do domu, a tam také zahájilo svoji práci rypadlo.
Z kamenné dlažby někdejší haly se snadno cihly nabíraly a práce tu šla rychle kupředu.
"Tady vlevo stál krb," podotkl Sekera. Nechtěl zůstávat jenom v opozici.
"Zatlučenej prknama."
"Jestli je tu poklad," řekl horlivý Janda, "mohl by být tady pod tou dlažbou."
"Rád bych se podíval na krb," řekl Deml. Věděl, že coby vůdce musí přízeň rozdělovat, aby udržel v partě rovnováhu.
V místech, kde krb stál, naštěstí už nezbývalo mnoho cihel. Chlapci soustředěně pracovali asi čtvrt hodiny, když odkryli jeho horní římsu.
"Našli jsme!" jásal Janda.
"Zatím jsme našli hovno," namítl Deml. Přidal, a cihly od něho jen odletovaly. Netrvalo dlouho a objevila se prkna zakrývající ohniště.
"To je divný, viď?" říkal Sekera, trochu bázlivě. Vzhlédl k volné obloze.
Těžké mraky přes ni vlekly náklad deště. S křikem přeletěla straka, pílící do houštin Olšanských hřbitovů. Ohlédl se, jako by čekal, že se odkudsi vynoří dědek Rakušan s flaškou doma vypálené kořalky.
Deml popadl páčidlo a oderval prkna.
Všichni tři nahlédli do otvoru.
Na dně ohniště seděl kovový dráček - kus kovaného železa, velmi jednoduchého tvaru. Dráček měl otevřenou zubatou tlamu.
"Poklad!" vzkřikl Janda.
"To je prd poklad," řekl Deml. "To je kus železa. Za to nedostaneš ve sběru ani padesát halířů."
"Třeba... hlídá poklad," podotkl Sekera.
"Tak kdo hlídal poklad? Dědek Rakušan, nebo tahle potvora?" ušklíbl se Deml. Vytáhl dráčka ven a nešetrně ho hodil za záda. Dno ohniště bylo vyložené šamotovými cihlami. Zdálo se, že je žádná malta nespojuje dohromady. Vyhlédl největší škvíru, zaryl do ní páčidlem a cihlu vylomil.
"Vidíš něco?" nakláněl se nad ním Janda.
"Prdlajs vidím, protože mi stíníš."
Náhle se napřímil. Zaslechl šramot. Vzadu se kutálela uvolněná cihla.
"Aby to tak byla parta z Jeseniovky," zašeptal Sekera. "To by byla držková."
"Záleželo by na tom, kolik by jich bylo," pronesl Deml slova hodná vůdce. "To jen spadla cihla." Vrátil se k práci a podával dozadu jednu šamotovou cihlu za druhou. Kamarádi je pomáhali odebírat. "Pánové..." ozval se podivným hlasem.
"Vidíš něco?"
"Jo... Je tam nějaká bedna."
Vylezl z otvoru, do něhož se nasoukal polovinou těla. Pak se jeho pohled svezl kamsi za záda přátel.
Otočili se.
Před nimi stála a vesele se křenila všetečná Jana Jirková, známá to práskačka.
"Tak copak jste tam našli, kamarádi?"

(52) Za ostrovem s poklady
Deml s kamarády prohledávají ruiny zdemolovaného domu pana Rakušana. Narazí na zbytky krbu a pod ním naleznou bednu. Nejsou však sami - vyruší je Jana Jirková, dívka přespříliš všetečná.
"A tady jsem s tatínkem u moře," vysvětloval Pepík Salač své učitelce Ptáčkové.
Usmála se na něho.
Byl to úplně jiný kluk, než jakého přivedla - před tak krátkou dobou - do třídy 6. B ve škole na Sladkovského náměstí.
Už to nebyl vyjukaný bázlivý nováček. Jak si všimla, tady ve škole v Kubelíkově ulici ho ostatní kluci respektovali.
Nebyla to žádná bílá vrána přivandrovalá odkudsi z ruské školy pro diplomatické dětičky v Sofii. Byl to kluk ze Žižkova, ze sousední školy.
S kluky ze Slaďárny se válčilo. Byli to protivníci, rovnocenní a vážení.
"Ano, u moře," opakoval pyšně. "U nás ve třídě nikdo nebyl u moře."
"Víš, že já taky ne," odpověděla jeho učitelka.

"Jak to? Já myslel, že.... Všichni dospělí..."
"Ne. Všichni dospělí ne. Chystala jsem se k moři, do Francie, do Provence," vzpomínala. "Jenže přišla válka. A já místo do Provence jela do Malé pevnosti v Terezíně."
Někdo zaklepal na dveře zeměpisného kabinetu. Učitelka ho vyzvala, ať vstoupí. Byla to Alžběta Fikáčková. Nesla noviny, Večerní Prahu.
"Tohle byste měla vidět," řekla dívka.
Podala učitelce noviny složené tak, aby navrchu byl velký článek.
MLADÍ TIMUROVCI NA ŽIZKOVĚ, bylo tam napsáno.
Učitelka se podívala, kdo článek napsal. Poznala jméno mladého redaktora, který se neodvážil napsat zprávu o tom, že učitel Matyáš zachránil před utopením malou Alžbětu. I ten, kdo se topí, musí mít politicky vhodné rodiče.
"To je Deml!" ukázal Pepík na velikou fotografii.
Na snímku byly čtyři děti - Deml s Jandou a Sekerou a Jana Jirková.
Všichni měli pionýrské šátky kolem krku a vesele se usmívali. U nohou měli velikou bednu.
"Skutečný poklad na ostrově nalezli mladí Timurovci ze Žižkova," stálo pod fotkou.
"Já tomu moc nerozumím," řekla Alžběta.
Učitelka přelétla článek očima. Pak složila noviny a položila je na stůl, vedle fotografií Pepíka Salače.
"Za války, když začaly transporty do Terezína, do Osvětimi, do Buchenwaldu..." začala. Salač se zamračil. Dospělí jsou otravní. Nemluví o ničem jiném než o válce, O té, co byla, a o té, co přijde. "Zkrátka, lidi si schovávali majetek u lidí, kterým věřili."
"Třeba u pana Rakušana," řekla Alžběta.
"Ano. Věřili mu, protože to byl obchodník, známý a spolehlivý člověk."
"Vždyť chlastal a smrděl a nakonec se otrávil špatnou kořalkou!" namítl Salač.
"Tenkrát nesmrděl, Pepíku," řekla učitelka. "Málokdo začne pít a páchnout jen tak sám od sebe. No a po válce..."
Všimla si, že chlapci při tom slově přeletěl po obličej stín nevole.
"...pan Rakušan schoval část zboží, které prodával v obchodě. Věděl, že už nebudou soukromé obchody. A říkal si - co kdyby zase byly. Co budu prodávat?"
"On měl obchod v Ondříčkově ulici. Ten pak zrušili. Teď tam není nic," řekla Alžběta. "Proto pil?"
"Asi ano, Alžběto. Přišel o obchod. Tak pil."
"My jsme s maminkou přišli o tatínka. A maminka nepije."
"Nepřišly jste o tatínka. On se vám vrátí."
Pepíka ty řeči otravovaly. Vzal si noviny a začal nahlas číst:
"Příběh o legendárním Timurovi připomíná dobrodružství pionýrského oddílu soudružky Jirkové ze vzorné jedenáctiletky na Sladkovského náměstí na Žižkově. Při nedělní brigádě, při odklízení zbytku zdiva ve zbořeništi zchátralého domu, který musel ustoupit výstavbě nové dělnické metropole, objevili pionýři skutečný poklad. Byly to nakřečkované zásoby, které ukryl někdejší zdejší milionář V. R., známý i svými vřelými vztahy s fašistickými okupanty v době tzv. protektorátu."
"Musíš to číst?" ptala se Alžběta. "Já to četla a paní učitelka taky."
"Tak se nebavte o hnusných věcech."
"O čem chceš, abychom se bavili?"
"Třeba... o moři. O lodích. O cestách do dalekých zemí."
Učitelka si vzpomněla na ponurý obzor za oknem jejího kabinetu ve škole, ze které sem přišla. Bezděky pohlédla k oknu nového kabinetu. I tady byly vidět stejně zčernalé fasády a střechy. Co jiného by mělo být vidět?
"Zase uvidíš moře. Budeš se plavit po mořích. Do dalekých zemí. Už brzy."
Alžběta se na ni vyčítavě podívala.
Učitelka sklopila oči. Proč mě tohle děvče musí odhalit vždycky, když říkám něco, čemu nevěřím?

KONEC

Na adrese WWW.LIDOVKY.CZ/NEFF najdete všechny předchozí díly románu

On-line román

Kniha, o jejímž pokračování rozhodujete sami ?